

Epistola către Tit (3)

Capitolul 3

Cuprins

DISPONIBILITATEA PENTRU ORICE LUCRARE BUNĂ	1
(5) Poziția creștină în lume (Tit 3.1-7)	1
(a) Atitudinea noastră față de oameni (Tit 3.1,2)	1
(b) Deosebirea noastră față de oameni (Tit 3.3-7)	9
(6) Ultimele îndemnuri (Tit 3.8-11).....	39
(a) Despre faptele bune și cuvintele inutile (Tit 3.8,9).....	39
(b) Despre oamenii sectari (Tit 3.10-11)	44
(7) Grija pentru frați și salutări (Tit 3.12-15).....	50
(a) Vești despre însoțitorii lui Pavel (Tit 3.12-14)	50
(b) Salutări de rămas-bun (Tit 3.15).....	58

DISPONIBILITATEA PENTRU ORICE LUCRARE BUNĂ

(5) Poziția creștină în lume (Tit 3.1-7)

(a) Atitudinea noastră față de oameni (Tit 3.1,2)

În capitolul anterior, apostolul a subliniat modul în care diferitele grupe din Casa lui Dumnezeu trebuie să se comporte. Bătrânii au o poziție diferită de cea a tinerilor, bărbații, la rândul lor, una diferită de a femeilor, iar robii ocupă o poziție cu totul specială. Pozițiile diferite, pe care le ocupă fiecare, necesită, de asemenea, îndemnuri diferite. După aceea, însă, Pavel a explicat că temelia umblării diferiților credincioși este aceeași: harul lui Dumnezeu s-a arătat în Persoana lui Hristos și ne învață; acum nu mai există îndemnuri separate pentru fiecare grup în parte, ci există o singură învățătură în har, valabilă în aceeași măsură pentru toți credincioșii, și anume să renunțăm la rău, să urmărim binele și să așteptăm cu nerăbdare gloria lui Hristos, care a făcut totul bine în acest scop: El ne-a izbăvit de orice nelegiuire și ne-a curățit pentru Sine, ca să-I slujim. Tit 2.12 ne arată chemarea și responsabilitatea noastră, iar Tit 2.14 ne arată cum totul este lucrarea lui Hristos, Cel care ne-a făcut capabili pentru aceasta.

În capitolul al treilea, pe care îl avem în față, Pavel continuă să ne ofere îndemnuri generale pentru viața noastră practică aici pe pământ. În acest sens, el are în vedere comportamentul nostru față de toți oamenii; nu doar atitudinea noastră față de frații noștri în credință trebuie să fie corectă, ci avem o responsabilitate față de fiecare om cu care intrăm în contact. De exemplu, în Romani 12, apostolul ne arată mai întâi relația noastră cu Dumnezeu (Romani 12.1-2), apoi relația noastră cu frații în credință (Romani 12.3-8) și, în cele din urmă, în detaliu, relația noastră

Capitolul 3

cu toți oamenii (Romani 12.17,18). Deși cetățenia noastră este în cer, aceasta nu ne scutește de responsabilitatea față de aproapele nostru. Aceeași epistolă, care vorbește despre cetățenia noastră cerească (Filipeni 3.20), spune și: „Blândețea voastră să fie cunoscută de toți oamenii” (Filipeni 4.5). Toate acestea sunt posibile numai prin puterea Duhului Sfânt. Aceasta este caracteristica definitorie a acestui capitol.

În Tit 1 am văzut ce a făcut Dumnezeu (Tit 1.1-4): El ne-a ales; El a promis viața eternă în eternitate, încă înainte de începutul timpurilor; El Și-a revelat Cuvântul la timpul potrivit; El i-a încredințat lui Pavel propovăduirea Cuvântului Său și El dăruiește har și pace în viața de zi cu zi. Tit 2 ne arată ce a făcut și ce va face Hristos: El S-a arătat ca fiind harul lui Dumnezeu; El oferă mântuirea tuturor oamenilor; El îi învață pe credincioși să se ferească de ceea ce este rău și să facă ce este bine; El ne va împlini speranța; și El Se va arăta în glorie. El S-a dat pe Sine pentru noi, ne-a izbăvit de orice nelegiuire și Și-a curățit un popor al Său (Tit 2.11-14). În capitolul 3 intervine acum Duhul Sfânt: Dumnezeu ne-a mântuit prin spălarea nașterii din nou și prin înnoirea Duhului Sfânt, pe care L-a revărsat din belșug asupra noastră prin Isus Hristos, Mântuitorul nostru. Numai prin puterea acestui Duh pot fi luate la inimă îndemnulurile din versetele noastre.

Tit 3.1,2: Amintește-le să fie supuși conducătorilor și autorităților, să fie ascultători, să fie gata pentru orice lucrare bună, să nu vorbească de rău pe nimeni, să nu fie certăreți, să fie îngăduitori, arătând toată blândețea față de toți oamenii.

Amintește-le

Aceste îndemnuri cuprind șapte puncte – exact așa cum și calitățile noastre anterioare din versetul 3 sunt enumerate în șapte puncte. La fel de stricată, cum era umblarea noastră de odinioară, la fel de desăvârșită poate fi umblarea noastră acum, dacă ne îndreptăm privirea doar spre Domnul și ne încredem în puterea Duhului Său. Așa cum am spus, aceste îndemnuri se referă la relația noastră cu semenii. În primul rând, Pavel se gândește la cei aflați în poziții de autoritate dintre semenii noștri, și anume la autorități. Un îndemn în acest sens a fost probabil considerat necesar având în vedere caracterul revoltător al cretanilor (compară cu Tit 1.9-16). Diodunus Siculus, un istoric din vechime, vorbea deja despre caracterul lor răzvrătit rebel. Desigur că Pavel a vorbit deja mai devreme despre aceste lucruri, deoarece Tit trebuie să le „amintească” credincioșilor cretani. Acest cuvânt înseamnă și „a acorda din nou atenție”, uneori cu conotația de „muștrare” (vezi Ioan 14.26; Luca 22.61; 2 Timotei 2.14; 3 Ioan 10; Iuda 5). Cuvântul este la prezent, ceea ce, în limba greacă, indică faptul că această „amintire” ar trebui să fie continuă și să se repete mereu. „Ei” din Tit 3.1 sunt, desigur, credincioșii cretani despre care s-a vorbit în Tit 2.1-10.

Conducători și autorități

Primul dintre cele șapte îndemnuri este acela că ei trebuie să se supună conducătorilor și autorităților. Cuvântul „conducători” este *archè*; acest cuvânt poate însemna și „început” (de exemplu, în Ioan 1.1), uneori având și sensul suplimentar de „întâietate” (de exemplu, în Coloseni 1.18). Aceasta se referă la cei care se află deasupra noastră, fie că sunt persoane cerești sau pământești. Cuvântul „autoritate” este *exoesia*, care este derivat dintr-un verb și înseamnă „a fi (legal) permis” și apare de mai multe ori în Noul Testament (de exemplu, Matei 22.17). Cuvântul *exoesia* înseamnă, la singular: „dreptul de a exercita puterea, susținut de o autoritate legală”. Aceasta reiese clar din utilizarea acestui cuvânt, de exemplu, în Matei 9.6; Ioan 1.12 și

19.11. La plural, el se referă la „deținătorii de autoritate legală”, tradus de obicei prin „puteri/autorități” [...]. Combinația dintre conducători și autorități (la singular sau plural) apare în opt pasaje din epistole, și anume, pe lângă acesta, și în 1 Corinteni 15, de trei ori în Efeseni și de trei ori în Coloseni. De altfel, în versetul nostru lipsește cuvântul „și” în cele trei manuscrise cele mai vechi și mai importante. Merită să cercetăm modul în care se vorbește în Noul Testament despre „conducători și autorități”.

Conform cu Filipeni 2.10, există trei categorii de oameni: cei care sunt în cer (de fapt, cerești); cei care sunt pe pământ (de fapt, pământești); și cei care sunt sub pământ (de fapt subterani, în lumea de dincolo). Fiecare dintre aceste trei categorii are propriile sale autorități și puteri. Prima categorie o reprezintă îngerii, a doua – autoritățile umane, iar a treia – demonii. Toate autoritățile și puterile existente, atât cele din cer, cât și cele de pe pământ, sunt create în, prin și pentru Hristos (Coloseni 1.16); adică El a creat doar stăpânirile cerești și pământești ca atare, însă demonii au fost creați inițial ca îngeri, iar mai târziu s-au îndepărtat de Dumnezeu împreună cu satan. Îngerii sunt stăpânirile și puterile din locurile cerești, cărora li se face cunoscută acum, prin Biserică, înțelepciunea atât de felurită a lui Dumnezeu (Efeseni 3.10). Demonii sunt autoritățile, puterile și stăpânii acestei lumi a întunericului, puterile spirituale ale răutății din locurile cerești (Efeseni 6.12). Guvernele națiunilor sunt stăpânirile și puterile pământești (Luca 12.11; 20.20 (EZ); versetul nostru). Dumnezeu își exercită stăpânirea prin puterile îngerești din cer și prin guvernele de pe pământ (compară cu Proverbele 21.1). Pe de altă parte, diavolul este stăpânitorul acestei lumi (Ioan 12.31; 14.30; 16.11) și dumnezeul acestui veac (2 Corinteni 4.4), iar el își folosește propriile puteri îngerești, precum și guvernele pământești, pentru a lupta împotriva Domnului și a Unsului Său (Psalmul 2.1-3). Însă acest fapt nu limitează puterea lui Dumnezeu, căci, în realitate, satan nu poate face niciun pas mai departe decât îi permite Dumnezeu (vezi istoria lui Iov); în principiu, el este chiar un instrument în mâna lui Dumnezeu (compară 2 Samuel 24.1 cu 1 Cronici 21.1).

În esență, Domnul Isus a învins deja aceste puteri demonice pe cruce; El a dezarmat stăpânirile și puterile, le-a expus public și a triumfat asupra lor prin cruce (Coloseni 2.15). De aceea, El nu este doar Creatorul tuturor stăpânirilor și puterilor, ci, în urma lucrării Sale de pe cruce, a fost așezat acum, ca Om, de Dumnezeu la dreapta Sa în locurile cerești, mai presus de orice stăpânire și autoritate și putere și domnie și de orice nume care este numit, nu numai în veacul acesta, ci și în cel viitor (Efeseni 1.20,21). El este Capul oricărei stăpâniri și autorități (Coloseni 2.10). El S-a înălțat la cer, în timp ce îngerii, autoritățile și puterile Îi sunt supuse (1 Petru 3.22). De aceea, nici îngerii, nici stăpânirile, nici puterile, nici vreo altă făptură nu ne pot despărți de dragostea lui Dumnezeu, care este în Hristos Isus, Domnul nostru (Romani 8.38,39). În timpul domniei Sale viitoare, Domnul va nimici într-adevăr orice stăpânire și orice autoritate și orice putere, după care va preda Împărăția Dumnezeului și Tatălui Său (1 Corinteni 15.24,25).

Stăpânirile și puterile pământești sunt guvernele pe care Dumnezeu le-a așezat peste popoare. Indiferent de modul în care au ajuns la putere (democratic, dictatorial sau revoluționar), Scriptura le numește instituții ale lui Dumnezeu și slujitori ai lui Dumnezeu (Romani 13.2,4). De aceea, pentru Domnul, trebuie să ne supunem autorității, fie că este vorba de împărat ca cel mai înalt conducător, fie de guvernator ca cel trimis de împărat, pentru ca acesta să-i pedepsească pe cei răi, dar să-i laude pe cei care fac binele (1 Petru 2.13-14). În acest sens, Petru i-a îndemnat pe iudeii credincioși, iar Pavel pe romanii credincioși (Romani 13.1-7) și pe cretani. Noi suntem, într-adevăr, cetățeni ai cerului, dar aceasta nu înseamnă în niciun caz că nu avem nicio legătură cu autoritățile pământești din țara în care suntem oaspeți. Noi suntem

Capitolul 3

trimiși într-o țară străină și, ca orice trimis, ne supunem regulilor țării în care am fost trimiși. Dumnezeu Însuși a rânduit autoritățile pe pământ. Înainte de Potop, nu existau oameni care să fie puși deasupra semenilor lor; nimeni nu avea dreptul să pedepsească pe altul pentru păcatul său. Când Cain se teme că alții l-ar putea ucide din cauza răutății sale, Dumnezeu împiedică aceasta și își rezervă El Însuși dreptul la răzbunare (Geneza 4.14-15). După manifestarea liberă a stricăciunii firii pământești, care se încheie cu Potopul, Dumnezeu începe însă să țină sub control răul, încredințând dreptul la răzbunare în mâinile oamenilor: „Celui care varsă sânge de om, de către om i se va vărsa sângele lui” (Geneza 9.6). Deoarece, după Potop, oamenii au fost împărțiți în națiuni, au apărut diferite autorități asupra fiecărui popor, instituite pentru a ține sub control violența (Romani 13.4).

Aceasta nu înseamnă că aceste autorități erau conștiente că ele au fost instituite de Dumnezeu. De cele mai multe ori, chiar dimpotrivă. În majoritatea cazurilor, erau necredincioși sau chiar puteri ostile și brutale. Este demn de remarcat faptul că Pavel le-a scris credincioșilor din Roma să se supună autorităților tocmai în perioada în care domnea împăratul Nero, care îi persecuta pe creștini. Aceasta nu schimbă cu nimic datoria noastră de a ne supune lor, deoarece autoritățile sunt rânduite de Dumnezeu. În afară de aceasta: chiar și un conducător nemilos și ostil este totuși mai bun decât anarhia, în care orice guvernare este înlăturată și orice ordine și orice drept au dispărut. Din perioada judecătorilor citim: „În zilele acelea nu era împărat în Israel; fiecare făcea ce era drept în ochii săi” (Judecători 17.6). Despre Nebucadnețar citim că Dumnezeul cerurilor i-a dat o domnie, putere, tărie și cinste și l-a pus stăpân peste oameni și animale (Daniel 2.37,38; compară cu Daniel 4.17,25,26; 5.18,19). Nu numai că el însuși trebuia să recunoască că orice putere, pe care o avea, provenea de la Dumnezeu, ci și oamenii trebuiau să-i recunoască domnia ca fiind dată de Dumnezeu. De aceea, Dumnezeu a privit pe iudeii care s-au supus de bunăvoie sub jugul lui Nebucadnețar ca ceva bun, în timp ce celorlalți le-a vestit judecata (Ieremia 24).

A fi supus

Am analizat deja noțiunea de „a fi supus” în Tit 2.5,9. Pretutindeni, oriunde în structura pământească unele persoane sunt subordonate altora în ordinea creației lui Dumnezeu sau în căile Sale de guvernare, se cuvine un spirit de supunere. Aceasta este valabil pentru femeie față de soțul ei, servitorului față de stăpânul său și „supusului” față de autorități (așa cum o exprimă chiar cuvintele însele). „Supunerea” exprimă o atitudine pe care o adoptăm față de autorități; nu avem nimic de-a face cu autoritățile, decât faptul că le suntem supuși. Aceasta se manifestă prin faptul că le ascultăm, în măsura în care poruncile lor nu contravin Cuvântului lui Dumnezeu, și continuăm să ne plătim impozitele (Romani 13.6,7) și să ne rugăm pentru ei și să aducem mulțumiri (1 Timotei 2.1-2). Dar nimic mai mult! Supunerea noastră nu ne permite să ne amestecăm în guvernare sau să exercităm influență asupra alegerii guvernului. Ne-am nega complet chemarea și poziția de trimiși străini într-o țară străină dacă ne-am implica în treburile guvernamentale ale țării în care suntem oaspeți. Poate că avem intenții nobile: să exercităm influență pentru ca, pe cât posibil, să se formeze un guvern creștin, care să poată avea o influență pozitivă și evanghelică în această lume. Dar aceasta este o autoamăgire. Poate că și Lot a avut astfel de motive nobile când, ca om neprihănit, a luat loc printre bătrânii din porțile Sodomei fără de Dumnezeu. Totuși, s-a înșelat amarnic: Sodoma nu a devenit mai bună din această cauză, iar el însuși a pierdut tot ce avea și, deși a fost mântuit, a fost ca și cum ar fi scăpat prin foc.

Capitolul 3

Pentru noi, timpul domniei nu a sosit încă (1 Corinteni 4.8). Deși tânjim după vremea în care vom domni împreună cu Hristos, aceasta va avea loc abia pe pământul viitor (Evrei 2.5); acum este încă vremea răbdării (2 Timotei 2.20). Un trimis într-o țară străină nu se ocupă de guvernarea acelei țări, deși se află sub stăpânirea ei. Dar dacă se profilează un război între țara străină și țara sa natală, atunci el, cu puțin înainte de începerea luptei, va fi chemat înapoi de propriul său guvern (așa cum Biserica va fi răpită cu puțin înainte de judecăți). Abia după ce compatrioții săi vor fi cucerit țara străină, va veni timpul ca trimisul să domnească peste acea țară, dar nu înainte de aceasta. Și pentru noi, timpul domniei va veni abia când Hristos, la venirea Sa, va fi supus popoarele. Atunci, unul va domni peste zece cetăți, iar altul peste cinci (Luca 19.1-9). Este o neînțelegere gravă să credem că lumea va fi câștigată pentru Hristos prin Evanghelie. Când va veni Fiul Omului, va găsi oare credință pe pământ (Luca 18.8)? Nu, nu prin Evanghelie, ci „când judecățile Tale sunt pe pământ, locuitorii lumii învăță dreptatea” (Isaia 26.9).

Această atitudine de supunere față de autorități, fără a se amesteca în treburile lor, a fost adoptată întotdeauna și de Domnul Isus. El n-a dorit niciodată să ocupe locul unui judecător pământesc (Luca 12.13-14), ci, dimpotrivă, a recunoscut autoritatea guvernelor existente. Către irodiani a spus: „Dați deci Cezarului cele ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu” (Matei 22.21). Iar către Pilat a spus: „N-ai avea nici o autoritate asupra Mea, dacă nu ți-ar fi fost dată de sus” (Ioan 19.11); și, deși, de fapt, ca Fiu, era deasupra lor (da, era Creatorul lor), El s-a supus lor ca om (Matei 17.24-27). Acest ultim pasaj clarifică care este acum caracterul copiilor Împărăției: ei sunt fii liberi, moștenitori ai creației (chiar și peștii le sunt supuși), dar, deocamdată, sunt încă supuși autorităților existente. Așa au înțeles și apostolii; atitudinea lor față de Sinedriu a fost una de supunere, deși ascultarea lor nu a mers mai departe decât le permitea supunerea față de Dumnezeu (Faptele apostolilor 4.19; 5.29).

Să fie ascultători

Aceasta ne conduce la următorul îndemn din versetul nostru: „a fi ascultător”. În limba greacă, acesta este un cuvânt cu totul special (nu cuvântul obișnuit pentru „a fi ascultător”), care apare doar aici și în Faptele apostolilor 5.29,32; 27.21 (în Faptele apostolilor 27.21 tradus prin „a asculta”). Cuvântul este *peitharcho*, de la *peitho* („a asculta”) și de la *archè* („autoritate”), adică: „a asculta de cei care sunt deasupra noastră”. Aceasta nu se aplică doar guvernului, ci tuturor celor care sunt deasupra noastră. Așadar, sensul este unul general. La studiul versetului din Tit 2.9 s-a subliniat deja că există o mare diferență între supunere și ascultare. Prima este o atitudine continuă și pasivă a unui subordonat față de un superior; cea de-a doua nu este o atitudine pasivă, ci o îndeplinire activă a ordinelor. Dacă un superior ne cere ceva ce nu putem îndeplini, deoarece am fi atunci neascultători față de Dumnezeu, atunci nu trebuie să renunțăm la atitudinea noastră de supunere, chiar dacă va trebui să nu ascultăm de superiorul nostru. Dacă guvernul se așteaptă ca tinerii credincioși, în calitate de militari, să împuște pe alții, atunci este evident că, pentru mulți dintre ei, aceasta este ceva ce nu pot concilia în niciun fel cu poziția lor creștină. Totuși, în măsura în care este posibil – și nu trebuie să confundăm, mai presus de toate, aversiunea noastră față de ceva (de exemplu, față de serviciul militar!) – trebuie să fim mereu și pretutindeni ascultători față de cei care stau deasupra noastră. Căci mai presus de toate stă faptul că trebuie să supunem chiar și orice gând ascultării de Hristos (2 Corinteni 10.5). Nu suntem oare aleși pentru ascultare și pentru stropirea cu sângele lui Isus Hristos (1 Petru 1.2)? Poate că nu suntem sub Lege, așa cum erau iudeii (Romani 6.14), dar nici nu suntem păgâni fără lege, ci suntem supuși lui Hristos conform Legii (1 Corinteni 9.20,21).

Să fim gata pentru orice lucrare bună

În aceste două versete se face o tranziție lină de la atitudinea noastră față de autorități la cea față de toți oamenii. Supunerea din versetul 1 se referă în întregime la autorități; conform unor exegeți, aceasta include și ascultarea, care este valabilă desigur și cu privire la autorități; cu toate acestea, trebuie să fim ascultători și față de toți cei care sunt mai presus de noi. De asemenea, în ceea ce privește următoarea expresie „a fi gata pentru orice lucrare bună”, mulți se gândesc exclusiv la faptele pe care autoritatea ni le poate porunci să le facem (compară cu Romani 13.3), cuvântul „bună” urmând să indice faptul că nu trebuie să ascultăm de autoritate dacă aceasta ne poruncește să facem o faptă greșită. Totuși, și aici sensul trebuie cu siguranță înțeles într-un sens mai larg: trebuie să fim gata pentru orice faptă bună, pe care mâna noastră o poate face (compară cu Ecclesiastul 9.10). „Bun” are aici din nou sensul a ceea ce este util și benefic pentru semenii noștri, exact ca în Tit 1.16; compară cu Tit 2.7,14. „Gata” sau „pregătit” are sensul de „pregătit pentru ceva”, așa cum este adesea tradus (de exemplu, în Matei 24.44; 25.10; Faptele apostolilor 23.15,21; „gata”, de exemplu, în Luca 22.33; 1 Petru 3.15)¹.

În 2 Timotei 2.21, apostolul ne învață cum putem urma îndemnul său: numai dacă nu avem legături greșite cu persoane care învață sau practică nedreptatea, putem fi un vas spre onoarea lui Dumnezeu, sfințit, folositori Stăpânului, gata pentru orice lucrare bună. Prin faptul că ne ferim de rău, suntem folositori pentru bine; iar dacă, pe lângă faptul că suntem folositori, avem și disponibilitatea pentru orice lucrare bună, atunci Stăpânul ne poate pune în cale astfel de lucrări. Și Cuvântul lui Dumnezeu contribuie la aceasta, astfel încât să fim pe deplin pregătiți pentru orice lucrare bună (2 Timotei 3.17). Domnul este în această privință, ca în toate, modelul desăvârșit. El a străbătut țara „făcând bine” (Faptele apostolilor 10.38). Viața Sa a fost orientată în întregime spre împlinirea voinței lui Dumnezeu, precum și spre mântuirea și bunăstarea semenilor. El ne arată, de asemenea, că „a face bine” nu înseamnă „a face ca ceilalți”! Unii par să creadă că, din umanitate și bunătate, trebuie să se alinieze lumii pentru a-și arăta bunăvoința. O astfel de atitudine este însă în detrimentul propriului suflet, iar omul se înșală amarnic dacă gândește că astfel poate câștiga lumea. Domnul S-a îngrijit de soarta păcătoșilor, dar a rămas în același timp cu totul curat de păcatele lor. Avem o misiune pentru lume, dar nu o misiune împreună cu lumea.

A nu vorbi de rău pe nimeni

În Tit 3.2 devine clar, în orice caz, că este vorba despre toți oamenii, în ceea ce privește atitudinea noastră față de ei. După trei îndemnuri pozitive urmează acum două negative. În Scriptură, șapte părți pot fi adesea împărțite în trei și patru, iar cele patru în două și două. Primele trei îndemnuri aparțin în mod clar împreună, apoi urmează două îndemnuri negative și două pozitive (vezi aceeași împărțire în Tit 3.3,7). „A vorbi de rău” înseamnă a spune lucruri rele despre cineva. În principiu, nici măcar nu contează dacă lucrurile rele sunt adevărate sau nu – dacă vorbim de rău despre cineva, facem ceva greșit. Cel mai grav este, desigur, când răspândim lucruri rele despre cineva care nu sunt deloc adevărate. Când bârfim, deși știm că mințim, suntem pe deplin de condamnat; însă chiar și atunci când nu știm dacă ceea ce bârfim este fals, nu ar fi trebuit să spunem nimic, pentru a nu cădea în pericolul de a acuza în mod eronat, în vreun fel, un semen. Și chiar dacă suntem pe deplin convinși că ceea ce spunem rău

¹ Nota traducătorului: În traducerea Elberfelder apare întotdeauna „gata”.

este adevărat, tot am fi putut, eventual, să vorbim cu persoana în cauză, între patru ochi și cu toată blândețea, dar niciodată cu alții.

Desigur, cei care bârfesc „gloriile” sunt cei mai mari bârfitori (2 Petru 2.10; Iuda 8,10), dar Cuvântul spune că trebuie să îndepărtăm orice bârfă din mijlocul nostru (Efeseni 4.31). În Împărăția lui Dumnezeu nu este loc pentru batjocoritori (1 Corinteni 6.10). Dacă cineva gândește că slujește lui Dumnezeu, dar nu-și ține limba în frâu, ci își înșală inima, slujba lui este fără valoare (Iacov 1.26). Am putea poate înțelege că nu trebuie să vorbim de rău pe frații noștri în credință, însă versetul nostru spune că nu avem voie să vorbim de rău pe nici un om. Aceasta face situația mult mai dificilă, deoarece trăim într-o lume a decăderii și a pierzării, unde oamenii trăiesc într-o mlaștină a desfrânării și ne batjocoresc pentru că nu ne alăturăm lor (1 Petru 4.4). Atunci riscăm foarte repede să ne considerăm superiori semenilor noștri și să-i disprețuim sau să-i privim cu dispreț din cauza păcatelor lor. Vom vedea însă în versetul 3 cum apostolul ne atrage cu seriozitate atenția asupra faptului că, odinioară, înainte de mântuirea noastră, noi nu eram cu nimic mai buni. Și chiar și acum, lumea rea din jurul nostru poate găsi încă un aliat în propria noastră fire, dacă nu suntem vigilenți. Aceasta ne face să fim chibzuți: nu ne ocupăm de răul altora și cu atât mai puțin vorbim despre el, pentru că și noi am fost așa și ne cunoaștem propria inimă, iar privirea noastră este îndreptată spre ceea ce este sus – nu din dispreț față de ceea ce se întâmplă în jurul nostru, ci pentru propria protecție și pentru a găsi o adevărată satisfacție pentru inima noastră.

Să nu fim certăreți

Și noi trăiam odinioară în răutate și invidie (Tit 3.3); însă acum s-a arătat harul lui Dumnezeu, iar acest har a luat locul duhului de împotrivire și de violență care era odinioară în inima noastră. Inima necredinciosului este izvorul oricărei voințe proprii și al oricărei afirmări de sine, orientat doar spre propriul eu. Dar harul lui Dumnezeu ne-a urmărit și ne-a copleșit; ne-a captivat inima și a alungat din ea orice răutate, orice înșelăciune, desfrâu, invidie, blasfemie, mândrie și neînțelegere (compară cu Marcu 7.20-23). Dacă Dumnezeu ne-a arătat astfel harul Său, n-ar trebui oare să fim mai îngăduitori față de cei care sunt încă în păcat? Dacă nouă ni s-a arătat har, să-l arătăm și aproapelui nostru. Un spirit certăreț ar fi în contradicție totală cu aceasta. Cuvântul „ne certăreț” înseamnă de fapt „care nu se luptă” sau „fără dorință de luptă”. În special supraveghetorul nu trebuie să fie certăreț (1 Timotei 3.3), iar slujitorilor Domnului li se spune, de asemenea, că nu trebuie să se certe (2 Timotei 2.23-24).

Când anumite persoane discută cu noi și se enervează în timpul discuției, riscăm și noi să fim atrași într-o dispută. Dar atunci am cădea din nou la nivelul jos de la care tocmai am fost eliberați (compară cu Tit 3.3: „trăind în răutate și în invidie, vrednici de a fi urâți și urându-ne unii pe alții”). Trebuie să rămânem prietenoși, îngăduitori și să-l mustărăm pe adversar cu blândețe, așa cum spun 2 Timotei 2.24-25 și versetul nostru. Atunci avem cel puțin șansa să-i atingem inima, pentru că altfel îl vom înfuria împotriva noastră. „Omul mândros stârnește ceartă, dar cel încet la mânie potolește neînțelegerea” (Proverbele 15.18). „Este o onoare pentru cineva să se retragă din ceartă, dar orice nebun se aruncă în ea” (Proverbele 20.3). Adevărata atitudine a unui credincios față de aproapele său este prezentată după aceste două trăsături negative („să nu vorbească de rău pe nimeni”, „să nu fie certăreț”), prin două trăsături pozitive, care constituie un contrast. Astfel se completează cele șapte calități.

Blândețe

În primul rând, credinciosul trebuie să fie „blând” [WJO are „prietenos”]. Nu este ușor să se ofere o traducere satisfăcătoare a cuvântului *epieikēs*. Acesta provine din cuvântul de bază *eikos*, care înseamnă „probabil”, motiv pentru care cuvântul nostru face aluzie la ceea ce este „evident”, la ceea ce este corect și potrivit într-o anumită situație. Cineva care caută mereu ceea ce este potrivit în fiecare situație și se integrează bine este, prin urmare, „supus, îngăduitor” (inschikkelijk în traducerea Voorhoeve, ediția a IV-a) și „modest” (în versiunea Statenvertaling). Este unul care nu insistă cu rigurozitate la dreptul său, ci știe să se adapteze circumstanțelor, așa cum este cel mai bine pentru semenii. Starea sufletească, din care izvorăște această atitudine, este redată poate cel mai bine prin „prietenos” (NBG; traducerea King James; Kelly). Darby traduce prin „blând”. Aceasta este menționată în 1 Timotei 3.3 ca o însușire necesară pentru supraveghetori. În Iacov 3.17, „blândețea” este o calitate a înțelepciunii care vine de sus; adevărata înțelepciune nu se agață orbește de o iluzie, ci analizează cu discernământ circumstanțele și recunoaște care este atitudinea cea mai potrivită în ele. În 1 Petru 2.18 se vorbește despre stăpâni „blânzi”, care nu dau ordine orbește, ci o fac în mod adecvat și cu bunătate. În Filipeni 4.5, aceasta este folosită, de exemplu, ca substantiv de sine stătător: „Blândețea voastră să fie cunoscută de toți oamenii.” Acolo este un îndemn adresat tuturor credincioșilor, la fel ca în versetul nostru, și anume atât de puternic, încât blândețea lor să fie remarcată de oameni, astfel încât aceștia să vorbească despre ea.

În Faptele apostolilor 24.4 și în 2 Corinteni 10.1 găsim substantivul propriu-zis *epieikeia* („bunăvoință”). În ultimul verset, acesta se referă la Hristos în legătură cu „blândețea”, despre care se vorbește și în versetul nostru. Hristos este și în acest sens modelul nostru desăvârșit. El a putut spune: „Învățați de la Mine, pentru că Eu sunt blând și smerit cu inima” (Matei 11.29). El S-a supus desăvârșit căilor lui Dumnezeu, chiar și atunci când acestea duceau spre cruce. El a fost „ca un miel dus la înjunghiere și, ca o oaie mută înaintea celor care o tund” (Isaia 53.7). A ne supune circumstanțelor nu înseamnă să ne „asimilăm”, să ne adaptăm lumii. Nu trebuie să insistăm asupra propriilor noastre drepturi, ci asupra celor date de Dumnezeu! Domnul a fost desăvârșit de blând, dar asta nu înseamnă că S-a supus poruncilor fariseilor. „Blândețea” nu exclude „hotărârea” atunci când este vorba de sfințenie și voia lui Dumnezeu.

Să dăm dovadă de blândețe față de toți oamenii

De fapt, îndemnul devine din ce în ce mai dificil; „să nu vorbim de rău pe nimeni” se referă la purtarea greșită a altora, iar noi putem deveni „certăreți” atunci când ceilalți se întorc împotriva noastră și ne supără. Totuși, nu numai că nu trebuie să ne certăm, ci trebuie chiar să-i tratăm pe acești oameni cu blândețe și smerenie și să nu insistăm asupra dreptului nostru. Și, în cele din urmă, apostolul spune chiar că nu trebuie să facem aceasta cu măsură, ci că trebuie să dăm dovadă de toată blândețea posibilă, și anume nu doar față de oamenii draguți, ci față de toți oamenii. Această atitudine este posibilă doar printr-o renunțare totală la sine, în puterea Duhului Sfânt și din dragoste față de semenii. Ținând mereu minte că și noi trăiam odinioară în răutate și invidie, fiind vrednici de a fi urâți și urându-ne unii pe alții (Tit 3.3). De aceea, trebuie să-i întâmpinăm pe cei care păcătuiesc „în duhul blândeții” (1 Corinteni 4.21; Galateni 6.1; compară cu 2 Timotei 2.25).

Aceasta este atitudinea adevărată a celor chemați și aleși (Efeseni 4.2; Coloseni 3.12) și face parte din roada Duhului (Galateni 5.22). De aceea trebuie să urmărim aceasta (1 Timotei 6.11; compară cu Iacov 3.13). „Amabilitatea” se referă mai mult la atitudinea noastră față de

circumstanțe, în timp ce „blândețea” este o dispoziție a inimii care, prin harul lui Dumnezeu, se manifestă astfel încât să nu murmurăm și să nu ne împotrivim voinței lui Dumnezeu. De aceea, ea merge întotdeauna însoțită cu smerenia (Efeseni 4.2; Coloseni 3.12) și cu stăpânirea de sine (Galateni 5.23). Blândețea nu este rezultatul unui caracter moale sau lipsit de vigoare, așa cum ar putea sugera cuvântul, ci rezultatul acțiunii puternice a Duhului Sfânt în noi. Și aceasta „față de toți oamenii”, urmând exemplul a ceea ce a făcut odată Dumnezeu, când harul Său mântuitor s-a arătat „tuturor oamenilor” (Tit 2.11). Dumnezeu nu face nicio deosebire, ci, în harul Său, El oferă mântuirea tuturor oamenilor; de aceea nici noi nu trebuie să facem deosebire și trebuie să arătăm blândețe față de toți oamenii. Unii spun, de asemenea, că expresia „față de toți oamenii” se referă și la cele două îndemnuri anterioare, și anume: „fără certuri față de toți oamenii” și „prietenoși față de toți oamenii” (compară cu Filipeni 4.5). Vezi Romani 12.17,18; 1 Tesaloniceni 5.15).

(b) Deosebirea noastră față de oameni (Tit 3.3-7)

Tit 3.3: Pentru că și noi eram altădată fără minte, neascultători, rățăciți, robiți diferitelor poftes și plăceri, trăind în răutate și în invidie, vrednici de a fi urâți și urându-ne unii pe alții.

Așa cum am văzut, Pavel descrie în Tit 3.1,2 cum trebuie să fie atitudinea noastră față de oamenii care ne înconjoară. Pe de o parte, trebuie să ne supunem celor care sunt mai presus de noi, dar, pe de altă parte, nu trebuie să ne alăturăm lumii, nici în guvernare, nici în faptele rele (vorbire de rău, certuri) ale acestei lumi. Trebuie însă să arătăm clar că suntem diferiți de cei lumești, comportându-ne cu blândețe și prietenie față de ei, indiferent de felul în care se poartă ei față de noi. Așa cum i-a spus odată un tată fiului său: „Tratează-i pe toți oamenii cu prietenie, chiar dacă ei sunt nepoliticoși cu tine; trebuie să fii prietenos cu ei, nu pentru că ei sunt creștini, ci pentru că tu ești unul.” S-a subliniat deja că aceasta nu trebuie să se întâmple cu un sentiment de aroganță. Versetul pe care îl avem înaintea noastră ne arată că și noi eram la fel de răi în trecut și că, prin fire, nu suntem cu nimic mai buni. Iar Tit 3.4 ne arată că, dacă acum suntem mai buni, aceasta nu s-a întâmplat datorită faptelor pe care le-am fi săvârșit în dreptate, ci datorită milostivirii Mântuitorului nostru Dumnezeu. Și nu prin faptul că El ne-a îmbunătățit omul vechi, ci prin faptul că ne-a așezat într-o poziție cu totul nouă („regenerarea”; Tit 3.5) și prin faptul că ne-a înnoit pe deplin prin puterea Duhului Sfânt. Comportamentul nostru față de oameni trebuie, așadar, să fie determinat de trei principii: nu eram mai buni decât ceilalți (Tit 3.3), iar ceea ce suntem acum nu se datorează meritelor noastre, ci milostivirii lui Dumnezeu; și, în al treilea rând: bunătatea lui Dumnezeu și dragostea de oameni pe care El ni le-a arătat sunt pentru noi un model al modului în care trebuie să ne purtăm față de aproapele nostru (Tit 3.4-7).

Pentru că și noi eram altădată

Cuvântul „pentru că” evidențiază legătura dintre Tit 3.1-2 și Tit 3.3-7. El arată clar că purtarea noastră din versetele 1 și 2 trebuie să fie determinată de ceea ce este scris în versetele 3-7. Temelia acestei umblări este harul. Noi, credincioșii dintre națiuni, înainte de convertirea noastră nu eram sub Lege, și, din fericire, Dumnezeu nu ne-a pus sub Lege după mântuirea noastră. Suntem mântuiți prin har și trăim prin har. De aceea trebuie să arătăm har față de semenii noștri, „pentru că” și nouă ni s-a arătat har.

Capitolul 3

Israel nu a ajuns până aici. Căci harul, de care aveau nevoie ei înșiși pentru mântuirea lor, nu l-au dăruit semenilor lor dintre păgâni (compară cu Matei 18.21-35; 20.1-16). În general, o astfel de atitudine izvorăște dintr-o conștientizare insuficientă a stării noastre naturale și a măreției harului care ne-a fost arătat. Apostolul va explica acum aceasta. „Și noi eram altădată” așa. Poate nu toți în aceeași măsură, dar, în principiu, toți eram neînțelepți, neascultători etc.

Aici nu este vorba despre izvorul care nu este bun; câtă apă sărată produce el este secundar – este vorba de faptul că este apă sărată. Desigur, există o diferență în evaluarea modului în care am păcătuit. În fața marelui scaun de judecată alb vor sta morți mari și mici, ceea ce, desigur, nu se referă la vârsta lor, ci la măsura păcatelor lor (Apocalipsa 20.12). Domnul Însuși spune că robul care a cunoscut voia stăpânului său, dar nu a împlinit-o, va fi bătut cu multe lovituri, iar cel care nu a cunoscut-o și a făcut lucruri care merită lovituri, va fi bătut cu puține lovituri (Luca 12.47,48). De altfel, sursa este la fel de rea în ambele cazuri, deși faptele pot diferi în ceea ce privește răutatea lor, în funcție de cunoștințele și responsabilitatea fiecăruia. De aceea, necredincioșii vor fi judecați după faptele lor (Apocalipsa 20.12-13), iar credincioșii nu vor fi judecați după comoditatea lor, ci după lucrarea lor (1 Corinteni 3.8).

„Altădată”, îi spune Pavel lui Tit, „și noi eram așa”. Acest „altădată” nu înseamnă pur și simplu: „înainte de convertirea noastră”. Căci el contrastează cu ceea ce se spune în versetul 4: „Dar, când s-a arătat bunătatea și dragostea de oameni a lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru.” Prin urmare, „altădată” înseamnă în primul rând: „înainte de arătarea bunătății lui Dumnezeu” în Persoana Domnului Isus. Pentru credincioșii din acea vreme, această perioadă anterioară era identică, din punct de vedere temporal, cu perioada de dinaintea mântuirii lor. Când Domnul Isus a venit pe pământ și în El s-a revelat bunătatea și dragostea de oameni a lui Dumnezeu-Mântuitorul, aceasta a însemnat mântuire pentru cei care înainte își puneau speranța în Hristos și care ulterior au auzit Evanghelia mântuirii lor (Efeseni 1.13). Cu toate acestea, putem aplica acest verset și la noi, fiecare personal. Și noi, fiecare în parte, eram din fire fără minte, neascultători etc.; și, de asemenea, în viața noastră personală, la un moment dat, s-a arătat bunătatea lui Dumnezeu, iar El ne-a mântuit.

Pavel vorbește adesea despre ceea ce eram odinioară: „Și noi, odinioară, umblam printre fiii neascultării, în poftele cărnii noastre și ale gândurilor noastre”, spune el în Efeseni 2.2-3. Observați concordanța cu versetul nostru: „Și noi odinioară” – „neascultători” – „pofte” – „gânduri” (înrudit cu „fără minte”). Uneori se spune „voi”: „printre care ați umblat și voi odinioară, când trăiați în acestea” (Coloseni 3.7; compară cu Efeseni 2.2; 5.8). Iar Petru spune: „Ca niște copii ai ascultării, nu vă potriviți poftelor de mai înainte, din timpul neștiinței voastre” (1 Petru 1.14); „Este de ajuns că am împlinit, în timpul trecut, voia națiunilor, umblând în destrăbălări, în pofte” etc. (1 Petru 4.3).

„Și noi”, spune Pavel aici și în Efeseni 2.3. El se include și pe sine însuși aici. Nu este mai bun, dimpotrivă. Poate că înainte de convertirea sa a fost fără vină în ceea ce privește dreptatea care este în Lege (Filipeni 3.6), dar aceasta nu făcea decât să arate imperfecțiunea Legii în efectele sale (Evrei 7.19). În realitate, el era atât de stricat încât se numește pe sine cel dintâi dintre păcătoși (1 Timotei 1.15). Deși el și compatrioții săi aveau multe privilegii (Romani 3.1,2), totuși primul dintre aceste privilegii, posesia Vechiului Testament, era tocmai cea mai mare acuzație adusă lor, așa cum arată el în Romani 3.10-19 (vezi și Romani 6.17-23). Dar el nu spune „eu”, ci „noi”; și Tit se numără printre aceștia. Și păgânii erau pradă poftelor inimilor lor, a dorințelor rușinoase și a unei minți stricate (Romani 1,24,26,28). La fel erau și credincioșii

Capitolul 3

din Corint (1 Corinteni 6.10,11a), din Efes (Efeseni 2.1-3) și din Colose (Coloseni 3.5-7). Fie că păcătuiseră sub Lege – urmând să fie judecați prin Lege –, fie că păcătuiseră fără Lege, tot așa ar fi pierit fără Lege (Romani 2.12), dacă nu ar fi apărut bunătatea lui Dumnezeu. Odinioară, iudeul Pavel și păgânul Tit erau legați în aceeași nenorocire, iar acum erau uniți în credința comună (Tit 1.4).

Fără minte

În primul rând, altădată eram „fără minte” (*anoëtos*). Cuvântul provine de la *noes* („minte”, „suflet” sau „simț”), pe care l-am întâlnit deja în Tit 1.15. Omul firesc este lipsit de înțelegere; atât de lipsit de înțelegere încât numește nebunie chiar și cele mai înalte lucruri duhovnicești (1 Corinteni 2.14). De asemenea, el nu le poate înțelege, deoarece ele sunt judecate spiritual, pentru ceea ce are nevoie de mintea (gândul) lui Hristos (1 Corinteni 2.14,16). Aceasta îi lipsește. Mintea lui nu este spirituală, ci carnală (Coloseni 2.18), stricată (1 Timotei 6.5; 2 Timotei 3.8), nechibzuită (Romani 1.28), pătată (Tit 1.15) și întunecată (Efeseni 4.17,18). Aici numai Dumnezeu poate aduce schimbarea. El poate să ne înnoiască gândirea (mintea) (Romani 12.2; Efeseni 4.2,3). Domnul a fost Cel care le-a deschis mintea ucenicilor Săi, atunci când aceștia erau nepricepuți și înceți cu inima (Luca 24.25,45). El a venit și ne-a dat înțelepciune, pentru ca noi să-L putem cunoaște pe Cel Adevărat (1 Ioan 5.20). În acest sens, toată înțelepciunea și toată priceperea acestei lumi nu ne sunt de niciun folos. Dimpotrivă, ele pot fi chiar un obstacol în calea cunoașterii adevăratei înțelepciuni, „cea de sus” (Iacov 3.17).

Lucrurile spirituale sunt ascunse celor înțelepți și pricepuți și sunt descoperite copilașilor (Matei 11.25). Aceasta a fost o lecție dificilă pentru greci, precum Tit, și pentru cretani! Nu făceau ei oare parte dintr-un popor nobil de înțelepți și filosofi? Nu se uitau ei oare de sus la barbari (= nepricepuți) (Romani 1.14)? Acum trebuiau să învețe că Dumnezeu a făcut din înțelepciunea lumii o nebunie și că I-a plăcut să-i mântuiască pe cei care au crezut prin nebunia propovăduirii (1 Corinteni 1.20-21). Dumnezeu S-a uitat din cer ca să caute pe cineva care să fie înțelept, dar nu a găsit niciunul (Psalmul 14.2; Romani 3.11). Au fost unii care, în ochii lumii, erau considerați înțelepți, dar El le-a zădărnicit înțelepciunea (Isaia 29.14; 1 Corinteni 1.19). Unde este acum înțeleptul? Unde este cărturarul? Unde este cel care se mândrește cu învățătura în vremurile acestea? Oare nu a făcut Dumnezeu din înțelepciunea lumii o nebunie (1 Corinteni 1.20)? Cine este înțelept? Acela va lua aminte la aceasta, și va înțelege bunătățile Domnului (Psalmul 107.43). Cine se laudă, să se laude cu aceasta: că are înțelepciune și mă cunoaște pe Mine, că Eu sunt Domnul (Ieremia 9.2,4). Cine este înțelept? Acela va înțelege aceasta; cine este priceput, acela va cunoaște aceasta (Osea 14.10).

Neascultători

Dintre cele șapte trăsături care ne caracterizau odinioară, a doua („neascultător”; vezi Tit 1.16) este legată direct de prima. De aceea, unele surse mai vechi adaugă aici cuvântul „și”. Eram „fără minte”, deoarece mintea noastră era stricată, și eram „neascultători”, deoarece voința noastră era stricată. Așa cum Domnul a trebuit să ne deschidă mintea, tot așa a trebuit să ne schimbe și voința, pentru ca de acum înainte să supunem orice gând ascultării de Hristos (2 Corinteni 10.5). La aceasta ne-a rânduit Dumnezeu (1 Petru 1.2). De aceea, Pavel îi cheamă pe cei care înainte erau neascultători (Tit 3.3) să fie acum ascultători (Tit 3.1). Înainte eram neascultători față de adevăr (Romani 2.8), față de Dumnezeu (Romani 11.30), față de Cuvânt (compară cu 1 Petru 3.1), față de Evanghelia lui Dumnezeu (1 Petru 4.17); și făceam parte dintre fiii neascultării (Efeseni 2.2; compară cu Efeseni 5.6; Coloseni 3.6). Nu numai că nu voiam să

Capitolul 3

ascultăm, dar nici nu puteam; chiar dacă am fi vrut, totuși nu am fi făcut altceva decât ceea ce voia păcatul din noi (Romani 7.15-24). În această privință, numai puterea dătătoare de viață a lui Dumnezeu ne-a putut ajuta, ea, care ne-a izbăvit din trupul morții prin Isus Hristos, Domnul nostru. Prin aceasta am fost făcuți capabili să împlinim din inimă voia lui Dumnezeu, la aceasta suntem și îndemnați (Efeseni 6.6; compară cu Romani 12.2; Efeseni 5.17; Coloseni 1.9; 4.12; Evrei 13.21; 1 Petru 4.2).

Rătăciți

Caracteristicile următoare corespund, în fiecare caz, cu primele două. Faptul că eram fără minte și neascultători a avut ca urmare să nu producem nimic altceva decât fapte rele. Pe de o parte, „lipsa de minte” a noastră a făcut ca noi să nu avem înțelepciune și discernământ pe ce cale trebuia să mergem; astfel, rătăceam pe căi greșite. Pe de altă parte, „neascultarea” noastră însemna că voința noastră era complet supusă păcatului din noi; astfel, eram în robie și „slujeam tot felul de pofte și plăceri”. Cuvântul „a rătăci” poate însemna, de asemenea, „a se lăsa sedus” (1 Corinteni 15.33). În sens literal, citim despre oi „rătăcite” (Matei 18.12; 1 Petru 2.25) și despre oameni care „rătăceau” prin pustie (Evrei 11.38). În sens figurat, aceasta înseamnă că cineva se crede suficient de înțelept pentru a-și alege propria cale și consideră că urmează calea cea dreaptă și cea mai bună. Se simte independent de Dumnezeu, dar nu știe că se lasă sedus de sine însuși. Se rătăcește (compară cu Evrei 3.10; Proverbele 12.26; 14.12).

De altfel, este de remarcat faptul că, în sens figurat, acest cuvânt este folosit în epistole aproape întotdeauna pentru cei care mărturisesc că sunt creștini, dar nu sunt (1 Corinteni 6.10; 15.33; Galateni 6.7; Iacov 1.16). Aceasta este valabil și pentru cuvântul „fără minte” (Galateni 3.1,3; 1 Timotei 6.9; compară cu Luca 24.25), cu excepția versetului din Romani 1.14. De asemenea, se spune de mai multe ori despre ei că sunt „neascultători” (Romani 15.31; 2 Timotei 3.2; Tit 1.16). Este într-adevăr un gând foarte serios faptul că trăsăturile, pe care le aveam înainte de mântuirea noastră, se regăsesc atât de des la cei care mărturisesc că ei cred. Ei pot fi, desigur, foarte evlavioși și pot crede cu mare sinceritate, dar întrebarea este dacă cred cu adevărat în Persoana potrivită: în Cel care a purtat păcatele noastre în trupul Său pe lemn, pentru ca noi, morți față de păcat, să trăim pentru dreptate; noi, care rătăceam ca oile, dar ne-am întors la Păstorul și Supraveghetorul sufletelor noastre (1 Petru 2.24-25), așa cum spune Petru în mod special despre iudeii credincioși.

Robiți diferitelor pofte și plăceri

Pe lângă faptul că ne-am rătăcit ca urmare a lipsei noastre de pricepere, eram și robi ai păcatului ca urmare a neascultării noastre. Nu aveam control asupra voinței noastre și nu puteam decât să cedăm poftelor noastre. Eram ca un cal – ca un măgar –, care nu are pricepere, a cărui gură trebuie stăpânită cu frâu și zăbală (Psalmul 32.9). Credeam că urmăm o cale dreaptă (Proverbele 14.12), dar rătăceam ca niște oi pierdute (Psalmul 119.176). Credeam că suntem complet liberi și că putem face după voia noastră, dar, în realitate, eram robi ai păcatului (Ioan 8.34; Romani 6.6,17; 2 Petru 2.19), ai morții (Evrei 2.15) și ai diavolului (Faptele apostolilor 26.18; Evrei 2.14). Eram robi, adică legați (vezi Tit 1.1). Prin har am fost acum făcuți capabili să renunțăm la pofte (compară cu Tit 2.12), dar pe atunci le slujeam. Acum păcatul nu mai are voie să domnească în trupul nostru muritor și noi să cedăm poftelor sale (Romani 6.12), dar pe atunci eram dedați poftelor (nu: plăcerilor) inimii noastre (Romani 1.24). Acum, ca fii ai ascultării, nu mai trebuie să ne conformăm poftelor de odinioară (1 Petru 1.14), dar pe atunci trăiam printre fiii neascultării, în poftele cărnii noastre (Efeseni 2.2,3; compară cu Efeseni 4.22; 1 Petru 4.3).

Capitolul 3

Pofte sunt caracteristice și pentru creștinii cu numele (1 Timotei 6.9; 2 Timotei 3.6; 4.3; 2 Petru 2.10,18; 3.3; Iuda 14,18). Credincioșii trebuie să se țină departe de acestea (Romani 13.14; Galateni 5.16,24; Coloseni 3.5; 2 Timotei 2.22; 1 Petru 2.11; 4.2).

Noi nu eram sclavi doar ai unui anumit păcat, ci ai „multor”, adică a tot felul de pofte și dorințe. „Pofte” se referă la poftele naturale și/sau păcătoase, în timp ce „plăceri” par să se refere mai mult la satisfacerea acestor pofte. Cuvântul pentru „plăcere” înseamnă „ceea ce îți place” și este înrudit cu cuvântul pentru „a plăcea” din Marcu 6.20, precum și din Marcu 12.37; 2 Corinteni 11.19 și 12.15 și „cel mai iubit” (2 Corinteni 12.9). În afară de aceasta, cuvântul apare în Luca 8.14 și Iacov 4.1,3 („pasiune” [în traducerea NL]); 2 Petru 2.13 („savurare” [în traducerea NL]).

Ne-am trăit viața în răutate și invidie

Cele șapte trăsături din versetul nostru se împart (așa cum se întâmplă adesea cu numărul șapte în Scriptură; vezi Tit 3.2,7) în grupe de patru și trei trăsături, iar primele patru se împart în două grupuri de câte două. Atitudinea noastră era: fără minte și neascultătoare; consecința fiecăreia dintre ele era că ne rătăceam și că eram robi ai păcatului. Aceste patru trăsături ne-au determinat viața în relația cu semenii noștri: trăiam în răutate (făcând rău altora) și în invidie (fiind invidioși pe alții); eram demni de ură (adică, eram detestați de ceilalți), dar ne uram și unii pe alții (și noi îi uram pe ceilalți). Primele patru trăsături se referă, așadar, la atitudinea și comportamentul nostru personal, iar ultimele trei se referă la relația noastră cu aproapele. Dacă am cunoaște doar aceste prime patru trăsături, am putea presupune că păcătoșii se simt uniți cu semenii lor păcătoși în soarta lor nenorocită comună. Totuși, ultimele trei trăsături dezvăluie că natura lor păcătoasă se îndreaptă și împotriva semenilor lor.

Cuvântul folosit aici pentru „a trăi”² înseamnă de fapt „a petrece, a duce, a suferi” (*diago*), în sens figurat „a duce o viață”, așa cum apare literal în 1 Timotei 2.2 (*bion diago*). Dacă, așa cum se întâmplă în versetul nostru, se folosește doar un singur verb, acesta capătă sensul de „a trăi”. Cuvântul „răutate” este același cu „rău”, pe care l-am întâlnit deja de mai multe ori (Tit 1.12). Aici este vorba în special de răul pe care l-am făcut altora, ceea ce reiese și din asocierea cu „invidia” (răutate, gelozie). Ultimul cuvânt apare și în Romani 1.29 (starea stricată a păgânilor), Galateni 5.21 (faptele cărnii), 1 Timotei 6.4 (la ceea ce putem cădea pradă), 1 Petru 2.1 (ceea ce trebuie să lepădăm), Matei 27.18; Marcu 15.10; Filipeni 1.15 (motive greșite care pot împinge pe cineva să acționeze). În Iacov 4.5 se sugerează, printr-o întrebare retorică, că această trăsătură rea lipsește Duhului lui Dumnezeu. „Invidia” este, așadar, de fapt mai gravă decât gelozia (care în Galateni 5.20 este menționată separat de invidie), deoarece se spune chiar despre Dumnezeu că este un Dumnezeu gelos (același lucru cu „plin de zel”; vezi Tit 1.14) când vine vorba de gloria și drepturile Sale. „Invidia {patima} este putreziciunea oaselor”, spune Solomon (Proverbele 14.30); aceasta este o descriere adecvată a acestei trăsături, care poate consuma pe deplin pe cineva și-l poate îmbolnăvi printr-o invidie intensă, care tinde spre ură. „Dar cine poate rezista înaintea geloziei?” (Proverbele 27.4)?

Vrednici de a fi urâți și urându-se unii pe alții

Următoare două expresii, „vrednici de a fi urâți” și „urând” seamănă foarte mult în limba germană, deoarece ambele sunt derivate din „a urî”, ceea ce însă nu este deloc cazul în limba greacă. Cele două cuvinte sunt derivate din două verbe grecești diferite pentru „a urî”. Primul

² Nota traducătorului: Traducerea „Neues-Leben” (NL) folosește „a trăi” în loc de „a duce”.

cuvânt apare doar aici; al doilea cuvânt provine din cuvântul uzual pentru „a urî” din Noul Testament. „Vrednic de a fi urât” are adesea în limba noastră o semnificație pe care nu o are aici, și anume una sarcastică. Totuși, aici înseamnă: „demn de a fi urât”, sau, pe scurt: „urât”. Compară un cuvânt înrudit din Romani 1.30, care înseamnă literal „urât de Dumnezeu” (nu „cel care urăște pe Dumnezeu”). În versetul nostru, noi suntem cei care stărnim ura și dezgustul în rândul semenilor noștri. Și noi înșine îi urâm pe semenii noștri. Lumea este plină de voci care cheamă la iubirea de aproapele, la umanitate, la umanism și pace, la toleranță și la multe altele. Dar sunt vocile celor care îi condamnă pe ceilalți, făcând totuși aceleași lucruri și, prin urmare, nu vor scăpa nici ei de judecata lui Dumnezeu (Romani 2.1-3). Ei cheamă la ceea ce nici ei înșiși, nici ceilalți nu sunt capabili să facă din fire, despre aceasta mărturisesc toate certurile și războaiele care continuă neîncetat, ba chiar se înmulțesc. Dar, fără a vrea să recunoască aceasta, ei disprețuiesc bogăția bunătății lui Dumnezeu și nu știu că bunătatea Lui îi călăuzește spre pocăință (Romani 2.4). Într-un mediu în care ura este răsplătită cu ură, unde oamenii se devorează unii pe alții (Galateni 5.15; compară cu 2 Samuel 2.16), faptele cărnii nu pot aduce niciun folos: vrăjmășie, ceartă, gelozie, mânie, gâlceavă, dezbinare, invidie, crimă (Galateni 5.19); numai bunătatea lui Dumnezeu poate oferi o cale de ieșire, așa cum se spune mai jos.

Tit 3.4: Dar, când s-a arătat bunătatea și dragostea de oameni a lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, ...

Dar, când

Versetele următoare (Tit 3.4-7) ne arată în ce mod glorios a intervenit Dumnezeu în starea noastră pierdută și fără speranță. Versetul 4 menționează momentul în care El ne-a adus mântuirea; versetul 5 descrie modul și temeiul pe care ne-a mântuit; versetul 6 ne arată ce providență specială a pregătit Dumnezeu pentru cei mântuiți ai Săi, cât timp ei se află încă pe pământ; iar versetul 7 ne arată, în cele din urmă, care este scopul final al mântuirii noastre. Dumnezeu intervine în starea noastră nenorocită într-un mod grandios. El ne-a văzut zbătându-ne în sângele nostru și ne-a vorbit în sângele nostru: „Trăiește!” (Ezechiel 16.6). Aici ne frapează un aspect remarcabil. Nu a fost așa că, în sângele nostru, ne-am întins mâinile spre El și am strigat după mântuire. Nu! Noi eram vrăjmașii Lui și cei care-L urau: fără minte, neascultători, rățăciți, robi ai poftelor și al plăcerilor, trăind în răutate și invidie, vrednici de a fi urâți și urându-ne unii pe alții. Dar Dumnezeu ...! Cât de mare este acest „Dar Dumnezeu”! „Dar Dumnezeu Își arată dragostea față de noi prin aceea că, pe când eram noi încă păcătoși, Hristos a murit pentru noi” (Romani 5.8). „Dar Dumnezeu, fiind bogat în îndurare, pentru dragostea Lui mare cu care ne-a iubit (fiind și noi morți în greșeli), ne-a adus la viață împreună cu Hristos” (Efeseni 2.4,5). Ce minune a dragostei adevărate! Aceasta ne arată izvorul dragostei adevărate: „Dragostea este plină de bunătate; nu caută ale sale, nu socotește răul” (1 Corinteni 13.4-5). Această dragoste, care nu caută ceva atrăgător, demn de a fi iubit, ci izvorăște din fluxuri copleșitoare dintr-un izvor inepuizabil, provine numai de la Dumnezeu, căci „Dumnezeu este dragoste. În aceasta a fost arătată dragostea lui Dumnezeu față de noi, că Dumnezeu L-a trimis în lume pe singurul Său Fiu, ca noi să trăim prin El. În aceasta este dragostea, nu pentru că noi L-am iubit pe Dumnezeu, ci pentru că El ne-a iubit și L-a trimis pe Fiul Său ca ispășire pentru păcatele noastre” (1 Ioan 4.8-10).

Nu era nimic plăcut în noi, pe baza căruia am fi putut bănuî de ce ne-a iubit Dumnezeu. Dimpotrivă, eram „vrednici de a fi urâți” (Tit 3.3), demni de a fi urâți atât de Dumnezeu (compară cu Romani 1.30), cât și de oameni. Mai mult, noi înșine nu produceam decât ură, unii

Capitolul 3

împotriva altora și față de Dumnezeu (compară cu Psalmul 81.15; Ioan 15.23-25). Totuși, Dumnezeu a „răsplătit” această ură cu bunătate și dragoste față de oameni. El a adunat cărbuni aprinși pe capul celor care L-au urât (compară cu Proverbele 25.21,22; Romani 12.20). El L-a dat pe Domnul Isus pe când eram încă fără putere și fără Dumnezeu și ne-a împăcat pe când eram vrăjmași (Romani 5.6,10). Dragostea Lui ne-a copleșit și ne-a captivat pe noi, vrăjmașii Săi – o dragoste puternică ca moartea, pe care nici multe ape nu o pot stinge (Cântarea Cântărilor 8.6,7). Nu a existat nicio contribuție sau vreun aport din partea noastră; așa cum soarele răsare dimineata, așa a fost și mila din toată inima Dumnezeului nostru, prin care Răsăritul din înălțimi ne-a vizitat, pentru a lumina pe cei care stau în întuneric și în umbra morții, ca să ne îndrepte pașii pe calea păcii (Luca 1.78,79).

S-a arătat

Soarele a strălucit („arătat”), când Domnul Isus a venit pe pământ. În El a devenit vizibil ceea ce era ascuns din eternitate în inima lui Dumnezeu (compară cu Psalmul 31.19). În El, Dumnezeu Și-a împlinit planul Său și a revelat, în afară de aceasta, cine era El Însuși. Singurul Fiul, care este în sânul Tatălui, L-a revelat pe Dumnezeu, și anume ceea ce este Dumnezeu în căile Sale cele mai adânci și mai glorioase: Tată (Ioan 1.14,18). După ce Dumnezeu a pus la încercare omul în toate felurile posibile și după ce omul a eșuat complet și fără rezerve la fiecare încercare, dovedind astfel că era incorigibil de păcătos, mai rămânea o singură alternativă: Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său (compară cu Matei 21.37; Ioan 3.17). Pe de o parte, aceasta a fost o nouă și ultima încercare, menită să cerceteze dacă se putea găsi ceva bun în om („Îl vor respecta pe Fiul Meu”), însă această ultimă încercare a revelat cu atât mai mult, în întregime, cât de mare era vrăjmășia omului față de Dumnezeu. De aceea, pe de altă parte, Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său, pentru a-L „da în mâinile lor, după hotărârea prestabilită și după cunoașterea prealabilă a lui Dumnezeu” (Faptele apostolilor 2.23) în favoarea vrăjmașilor Săi (Romani 5.6-10).

Astfel, există trei „arătări” sau „revelații” în această epistolă. În primul rând, odată cu venirea lui Hristos pe pământ, harul lui Dumnezeu, mântuitor pentru toți oamenii, precum și bunătatea și dragostea de oameni a Dumnezeului nostru Mântuitor s-au „arătat” (*epiphaino*; Tit 2.11; 3.4). În al doilea rând, Dumnezeu, la timpul Său, și-a „dezvăluit” (*phaneroō*) Cuvântul în propovăduirea încredințată lui Pavel; aceasta este revelația deplină a adevărului prin Duhul Sfânt (Tit 1.3). Și, în al treilea rând, așteptăm fericita nădejde și „arătare” (*epiphaneia*) gloriei marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor, Isus Hristos (Tit 2.13). În aceste trei manifestări se revelează, pe rând, Ființa lui Dumnezeu, Ființa Duhului Sfânt și Ființa lui Hristos.

Bunătatea și dragostea de oameni

Unora li se poate părea ciudat că versetul nostru este atât de asemănător cu Tit 2.11. Într-adevăr, există similitudini remarcabile. Ambele versete se referă la însușirile lui Dumnezeu; în ambele citim că aceste însușiri „s-au arătat”; în ambele se vorbește despre „mântuire”: „mântuitor” (*sotērios*) corespunde cu „Mântuitor” (*soter*), iar în ambele versete sunt vizați toți oamenii: „pentru toți oamenii” (*pasin anthropois*) corespunde cu „iubirea de oameni” (*philanthropia*). Totuși, la fel de remarcabile sunt și diferențele, mai ales dacă luăm în considerare versetele următoare. În Tit 2.10-14 se vorbește (în legătură cu robii) despre ceea ce harul lui Dumnezeu poate să realizeze în inima și în viața unui om: mai întâi mântuirea, apoi învățătura pentru viața noastră practică și speranța noastră pentru viitor, iar apoi lucrarea lui Hristos, care a avut ca scop să ne facă capabili de fapte bune. În toate acestea, harul lui Dumnezeu este o însușire unică

Capitolul 3

a Lui, care nu este niciodată numită o însușire a credincioșilor; binele care se regăsește în umblarea credincioșilor este ceea ce harul lui Dumnezeu a săvârșit în ei.

În Tit 3.4-7 se vorbește însă despre lucruri cu totul diferite. Aici se vorbește exclusiv despre ceea ce a făcut Dumnezeu, pentru a ne mântui; accentul se pune în întregime pe mila Sa intervenitoare, fără a se spune nici măcar un singur cuvânt despre consecințele acesteia pentru viața noastră practică de credință. De fapt, nu despre aceasta este vorba în mod direct, ci intenția este de a arăta cum Dumnezeu a intervenit cu dragoste în starea noastră pierdută, fără niciun aport din partea noastră. Totuși, este vorba de a arăta că eram la fel de ostili și neputincioși ca și ceilalți și că ceea ce suntem acum nu este meritul nostru, ci bunătatea Lui. Cu toate acestea, tocmai în Tit 3.4-7 se află o lecție foarte practică pentru noi, deoarece bunătatea și dragostea de oameni a lui Dumnezeu, pe care El le-a dovedit vrăjmașilor Săi, trebuie să se regăsească și la noi față de semenii noștri (poate chiar vrăjmași). Căci bunătatea este (spre deosebire de har) o calitate care poate exista cu siguranță la credincioși (vezi mai jos). Așadar, în Tit 2.10-14 este vorba despre harul lui Dumnezeu, care ne învață cum trebuie să trăim în practică, iar în Tit 3.4-7 bunătatea lui Dumnezeu ne servește drept model pentru felul în care trebuie să ne comportăm față de ceilalți.

„Bunătatea” (*chrèstotès*) este amabilitatea și milostenia pline de dragoste și blândețe, care se regăsesc la Dumnezeu și la credincioși. Omul firesc nu cunoaște bunătatea, așa cum reiese din Romani 3.12, unde cuvântul este tradus prin „bun”; de fapt, acolo scrie: „Nu este nici unul care practică bunătatea, nu este nici unul măcar.” Este o bunătate care se manifestă printr-o anumită dispoziție a inimii și prin fapte de compasiune și milă. Aceasta se găsește mai presus de toate la Dumnezeu. Ea se manifestă față de toți oamenii, chiar și față de cei nerecunoscători și răi (Luca 6.35), dar este experimentată cel mai mult de cei care se convertesc (Romani 2.4; Efeseni 2.7; 1 Petru 2.3), iar apoi de cei care rămân în comuniune cu El (Romani 11.22). În continuare, credincioșii sunt chemați să fie și ei buni (Efeseni 4.32; Coloseni 3.12). Ei nu pot face aceasta din propria lor putere, ci este un rod al Duhului Sfânt (Galateni 5.22). Pavel a putut mărturisi aceasta despre sine (2 Corinteni 6.6). A se vedea și 1 Corinteni 13.4.

„Dragostea de oameni” (*philanthropia*) înseamnă dragostea față de toți oamenii, derivând din *phileo* („a iubi, a plăcea”) și *anthropos* („om”). Cuvântul nostru „filantropie” este derivat din acesta. În afară de aceasta, cuvântul apare doar în Faptele apostolilor 28.2, unde este tradus prin „bunăvoință”; de asemenea, adverbul corespunzător apare o singură dată, și anume în Faptele apostolilor 27.3 („binevoitor/ prietenos”). Am putea spune, de asemenea, „iubitor de oameni”, așa cum apare în Tit 1.8: *philágathos* („iubitor de bine”) și *philóxenos* („iubitor de străini”, adică ospitalier), precum și în Tit 2.4: *philandros* („iubitor de bărbați”) și *philoteknos* („iubitor de copii”). La fel ca în cazul „bunătății”, și „iubirea de oameni” este însoțită de articolul hotărât; prin aceasta, cele două cuvinte nu sunt legate direct între ele (așa cum se întâmplă, de exemplu, probabil în cazul „speranței și arătării” din Tit 2.13), deși, în ceea ce privește conținutul, prezintă similitudini. Totuși, fiecare dintre cele două cuvinte este prezentat și evidențiat separat; aceasta este întărit și de faptul că atributul „al Dumnezeului nostru Mântuitor” se află abia după verb („s-a arătat”). Astfel, accentul cade în întregime pe „bunătatea” și „dragostea de oameni” ca trăsături care ne sunt date ca model, personificate în Hristos.

Dragostea de oameni a lui Dumnezeu exprimă afecțiunea pe care El a avut-o pentru toți oamenii, mai ales în sensul că El a avut milă de starea lor nenorocită. În această privință, acesta este un pasaj biblic unic. Am citit în Tit 2.11 că oferta de mântuire a lui Dumnezeu prin harul

Capitolul 3

Său s-a îndreptat către toți oamenii; El a vrut să arate har tuturor oamenilor. Versetul nostru spune acum că Dumnezeu i-a iubit pe toți oamenii. El este „iubitor de oameni”. Este adevărat că aici nu se folosește cuvântul *ágapè* („dragoste”) caracteristic lui Dumnezeu (dragostea altruistă, slujitoare), ci *phileo* („a plăcea”), care exprimă mai degrabă ideea de afecțiune față de ceva atrăgător și care, în legătură cu dragostea lui Dumnezeu, este folosit doar aici și în Ioan 5.20 (față de Fiul). Singurul pasaj biblic, care poate fi comparat cu versetul nostru în ceea ce privește dragostea de oameni a lui Dumnezeu, este Ioan 3.16, unde se vorbește despre faptul că Dumnezeu a iubit (*agapao*) lumea (*kosmos*). Găsim o mulțime de texte despre dragostea reciprocă dintre Tatăl și Fiul, precum și despre dragostea Tatălui față de copiii Săi, a Fiului față de credincioși și viceversa. Totuși, textele despre dragostea lui Dumnezeu față de toți oamenii sunt rare, în timp ce textele despre dragostea lui Hristos față de toți oamenii lipsesc cu desăvârșire.

Aceasta este remarcabil și important. Dumnezeu a iubit lumea și de aceea L-a dat pe Fiul Său; dar despre Fiul citim doar că El S-a dat pe Sine Însuși, pentru că Și-a iubit mireasa și a vrut să o câștige pentru Sine (Efeseni 5.25-27) și pentru că El iubește pe fiecare credincios în parte (Galateni 2.20; Efeseni 5.2). În afară de aceasta, nu citim nicăieri că Dumnezeu iubește astăzi pe toți oamenii și întreaga lume. El a iubit lumea când încă avea o așteptare de la ea. Dar când lumea nu a vrut să-L recunoască pe Fiul (Ioan 1.10) și L-a dus la cruce, judecata lui Dumnezeu a venit asupra acestei lumi (Ioan 12.31), astfel încât lumea în ansamblu este păstrată pentru judecată, deși Dumnezeu amână încă judecata, pentru că El nu vrea ca vreunii să piară, ci ca toți să ajungă la pocăință (2 Petru 3.7-9). În ceea ce privește lumea în ansamblu, nu se mai vorbește despre dragostea lui Dumnezeu. Mai mult decât atât: dacă cineva iubește lumea, dragostea Tatălui nu este în el (1 Ioan 2.15).

Filantropia este o virtute care sună bine chiar și pentru lume. Încă din Antichitate, filantropia era o calitate renumită, mai ales în rândul prinților greci, față de supușii lor nevoiași. Se spune că în Antichitate nicio virtute nu era mai lăudată decât aceasta. Și chiar și în societatea actuală, filantropia este un termen cunoscut, atât în politică, cât și în domeniul social și medical. Dar ce diferență față de „dragostea de oameni” a lui Dumnezeu! Dacă ne cunoaștem măcar puțin propria fire pământească, atunci știm că dragostea noastră față de oameni nu este niciodată dezinteresată și altruistă. Rădăcina cea mai adâncă a tuturor eforturilor noastre filantropice este propriul nostru interes. Chiar dacă ne dăruim bunurile sau îi ajutăm pe alții în mod complet „fără plată”, totuși firea pământească găsește un „câștig în aceasta”, fiind mângâiată propria noastră mândrie. Cu cât caritatea noastră este mai gratuită, cu atât suntem mai mândri de „altruismul” nostru. Cât de diferit este aceasta în cazul Mântuitorului nostru, care a dat tot ce avea și S-a coborât până la cei mai mari vrăjmași ai Săi. El nu a cerut fapte ale Legii sau o dreptate proprie nouă, ci a dăruit ceea ce avea mai drag pentru păcătoșii neputincioși și fără de Dumnezeu.

Dumnezeu, Mântuitorul nostru

Aș dori să subliniez încă câteva aspecte din acest verset. În primul rând, avem aici un contrast similar cu cel din Tit 2.11-12. Harul este aducător de mântuire pentru toți oamenii, dar ne învață doar pe noi, cei credincioși. Așa se întâmplă și aici: dragostea lui Dumnezeu se întinde asupra întregii omeniri, dar El este doar Mântuitorul nostru. El nu este Mântuitorul („Salvatorul”)

Capitolul 3

tuturor oamenilor.³ La fel și în 1 Timotei 2.3,4: Dumnezeu nostru Mântuitor dorește ca toți oamenii să fie mântuiți. Din aceasta reiese că este vorba aici de voința lui Dumnezeu, care dorește și cere: El dorește, într-adevăr, ca toți oamenii să fie mântuiți, dar El ne mântuiește doar pe noi, cei care credem.

În al doilea rând, trebuie să fim atenți aici, cine este Mântuitorul nostru. El este Dumnezeu. Nu scrie acolo: Dumnezeu, Tatăl, sau Fiul lui Dumnezeu, ci pur și simplu Dumnezeu, și anume în contrast cu „Isus Hristos, Mântuitorul nostru” din Tit 3.6. Aici ajungem la un punct care, în ansamblu, foarte des nu este diferențiat. Când citim despre Dumnezeu, suntem repede înclinați să credem că este vorba despre Dumnezeu Tatăl, în timp ce este foarte important să înțelegem că, în general, este vorba despre Dumnezeul Trinitar. (Cât de puțin se observă acest fapt reiese, de exemplu, din modul în care traducătorii „Statenvertaling” au tradus Coloseni 1.19, unde ar trebui să scrie: „Pentru că întregii plinătăți a Dumnezeirii i-a plăcut să locuiască în El”; compară cu Tit 2.9.⁴ Dumnezeu Trinitar Și-a găsit locuința în omul Isus Hristos, S-a revelat în El, a venit la noi în El. Și, în același timp, Isus Hristos Însuși era Fiul etern al Tatălui, Fiul lui Dumnezeu. Acesta este taina străveche: pe deplin Om și pe deplin Dumnezeu. Abia după ce am cunoscut această taină (nu spun: după ce am înțeles-o), putem să-L cunoaștem pe Dumnezeu (adică: pe Dumnezeul Trinitar). Hristos este Cuvântul (Expresia) lui Dumnezeu și, în același timp, El Însuși este Dumnezeu (Ioan 1.1). El este chipul lui Dumnezeu cel nevăzut și, în același timp, Fiul Tatălui (Coloseni 1.12-15). Fiul Omului de pe pământ se afla în același timp în cer (Ioan 3.13), Fiul etern în sânul Tatălui (Ioan 1.18).

Acest adevăr profund este exprimat în sintagma „Dumnezeul și Tatăl Domnului nostru Isus Hristos” (2 Corinteni 1.3; Efeseni 1.3; 1 Petru 1.3; compară cu Ioan 20.17). El este Dumnezeul Omului Isus Hristos, El este Tatăl Fiului etern; iar Omul Isus Hristos și Fiul etern sunt una și aceeași Persoană. Cum să aplicăm acum acest fapt la pasajul nostru? Ambele gânduri le regăsim în epistola noastră. Dumnezeu Trinitar S-a coborât, S-a aplecat și, în bunătatea și dragostea Sa față de oameni, a venit la om pentru a-l mântui după mila Sa, iar El a realizat mântuirea prin lucrarea Omului Isus Hristos, Mântuitorul nostru (Isus este Numele cel mai strâns legat de umanitatea Sa!). Există însă o legătură puternică între „Dumnezeul nostru Mântuitor” și „Isus Hristos, Mântuitorul nostru”, deoarece Dumnezeu este Mântuitorul nostru, iar Omul Isus este Mântuitorul nostru. Există însă numai un singur Mântuitor (Isaia 43.11; 45.21; Osea 13.4), iar aceasta este de înțeles doar dacă Omul Isus este Dumnezeu Fiul. De aceea, epistola ne învață nu doar că Isus este cu adevărat Om, ci vorbește și despre „marele nostru Dumnezeu și Mântuitor, Isus Hristos” (Tit 2.13).

„Eu sunt DOMNUL (IAHVE), și în afară de Mine nu este niciun Mântuitor” – dar cine este Iahve? El este revelat în Noul Testament ca fiind Dumnezeu Trinitar, iar dacă acesta este, în mod specific, Numele unei Persoane din Trinitate, atunci nu este Numele Tatălui, ci al Fiului (compară cu Ioan 12.39-41). Câtă dezonoare I s-a adus, în mod inconștient și neintenționat, de către credincioși, din cauza neînțelegerii divinității Fiului. El, Fiul, este Creatorul cerului și al pământului (Ioan 1.3; Coloseni 1.16; Evrei 1.1-3), motiv pentru care El este Cel care stă pe tron în Apocalipsa 4 (Apocalipsa 4 Îl vede în divinitatea Sa, Apocalipsa 5 în umanitatea Sa). El este,

³ Deși citim aceasta literal în 1 Timotei 4.10, însă acolo *soter* are sensul de „Păstrător”.

⁴ Nota traducătorului: În Statenvertaling scrie: „Want het is des Vaders welbehagen geweest, dat in Hem al de volheid wonen zou.” Tradus: „Căci a fost plăcerea Tatălui ca în El să locuiască toată plinătatea.”

Capitolul 3

de asemenea, Cel care stă pe marele tron alb (Apocalipsa 20), căci Tatăl nu judecă pe nimeni, ci a încredințat judecata în întregime Fiului (Ioan 5.22). Da, mai mult decât atât: chiar și când vom fi în cer, nu-L vom putea vedea pe Tatăl decât prin Fiul (Ioan 14.6,9); Îl vom vedea pe Dumnezeu, dar Cel pe care Îl vom vedea este Dumnezeu Fiul, și în El Îl vom vedea pe Tatăl (compară și cu Ioan 14.10). Atât de mare este taina Fiului („Dumnezeu revelat în carne”, Dumnezeu și Om într-o singură Persoană), încât taina Tatălui ne poate fi revelată (prin Fiul!), dar nu și cea a Fiului (Matei 11.27).

Această analiză detaliată mi s-a părut utilă pentru a preveni ideea că versetul nostru s-ar referi la Tatăl și nu la Dumnezeul Trinitar. Așa cum și în 1 Corinteni 15.28 se menționează atât Dumnezeu, Tatăl, cât și Dumnezeu, Fiul, și Dumnezeu, Duhul Sfânt, care vor fi totul în toți. Și aş dori să ofer spre reflecție și această idee, și anume că Dumnezeul Trinitar este Cel care „a iubit atât de mult lumea”.

Tit 3.5a: ... nu pentru fapte, împlinite în dreptate, pe care le-am făcut noi, ci după propria Sa îndurare ...

Ajungem acum la propoziția principală din Tit 3.4-7: când s-a arătat bunătatea lui Dumnezeu, El ne-a mântuit. În această propoziție principală se află o propoziție subordonată („nu pentru fapte ... propria Sa îndurare”), care, în limba greacă, precedă conținutul propoziției principale: „El ne-a mântuit”. De aceea, unii au considerat că propoziția intercalată aparține versetului 4, în sensul că bunătatea lui Dumnezeu s-a arătat nu pe baza faptelor noastre în dreptate, ci după propria Sa îndurare. Dar această idee este în mod evident greșită. Arătarea bunătății lui Dumnezeu este, într-adevăr, generală pentru toți oamenii (compară cu „dragostea de oameni”), iar mântuirea este doar pentru noi, cei care credem. De aceea faptele, pe care nu le-am săvârșit noi, ne aparțin în întregime nouă, celor care suntem mântuiți după îndurarea Sa. Arătarea bunătății lui Dumnezeu nu are de-a face doar cu noi și cu presupusele noastre fapte, ci cu sentimentele lui Dumnezeu față de toți oamenii. Faptul că prima parte a versetului 5 precedă propoziția principală are rolul de a sublinia cu tărie acest fapt. Ideea principală este, într-adevăr, că mântuirea noastră nu este în niciun fel rezultatul vredniciei noastre sau al meritelor noastre, ci este exclusiv îndurarea mântuitoare a lui Dumnezeu. În limba greacă, cuvintele „nu”, „noi” și „a Lui” au, prin urmare, o accentuare specială. Nu faptele, pe care le-am săvârșit noi, ci îndurarea Lui.

În dreptate

Cum ar putea să se aștepte fapte de la noi! Noi ne aflăm în starea descrisă în Tit 3.3; faptele noastre nu puteau fi altceva decât neînțelegere, neascultare, pofte, desfrânări, răutate, invidie, urâciune și ură. Această stare era opusul unei stări de dreptate, așa cum este ea înțeleasă aici. De fapt, acolo nu scrie: fapte ale Legii care duc la dreptate, adică o ascultare de Lege prin care dobândim dreptatea Legii: a fi drept conform cerințelor Legii. Acolo scrie: fapte săvârșite în dreptate, adică într-o stare de dreptate. Aceasta este de înțeles, deoarece aici se adresează în primul rând credincioșilor dintre națiuni, care nu au fost niciodată sub Lege (sau sub vreo lege). Pavel, fariseul de odinioară, care fusese instruit în strictețea Legii (Faptele apostolilor 22.3) și care avansase în iudaism mai mult decât mulți dintre semenii săi (Galateni 1.14); Pavel, care putea spune că, în ceea ce privește dreptatea din Lege, era fără vină (Filipeni 3.6) – același Pavel a trebuit, odată ce a intrat în contact cu îndurarea lui Dumnezeu, să recunoască că nici faptele Legii, pe care le urmăreau iudeii, nici faptele pe care le săvârșeau națiunile, într-o presupusă stare de dreptate, nu-I erau vreodată plăcute lui Dumnezeu sau nu-I puteau aduce satisfacție.

Capitolul 3

De altfel, de câte ori nu s-a arătat acest principiu și în Vechiul Testament, cum ar fi, de exemplu, la intrarea în țara Canaan, despre care Moise spune: „Nu pentru dreptatea ta sau pentru integritatea inimii tale intri tu ca să stăpânești țara lor, ci ... ca să întărească cuvântul pe care l-a jurat DOMNUL părinților tăi ...” (Deuteronomul 9.5).

Nu pentru fapte

Noi eram nedrepti. Numai Isus Hristos este Cel Drept (1 Ioan 2.1), și tocmai El a suferit o dată pentru păcate, Cel Drept pentru cei nedrepti, ca să ne ducă la Dumnezeu (1 Petru 3.18). Scriptura ne îndepărtează orice gând că eventualele noastre fapte ar fi putut avea vreun efect pentru a ne face plăcuți înaintea lui Dumnezeu (Romani 4.2,6; 9.11,32; 11.6; Efeseni 2.9; 2 Timotei 1.9). Dimpotrivă, faptele noastre erau rele (Ioan 3.19-21; 7.7; Coloseni 1.21) sau, în cel mai bun caz, moarte (Evrei 9.14). Faptele bune ar fi trebuit să corespundă unui principiu al Legii, adică ar fi trebuit să fie făcute din ascultare față de Dumnezeu. Dar, odată ce am recunoscut că starea noastră naturală corespundea versetului 3, înțelegem și că niciun om nu poate fi îndreptățit înaintea lui Dumnezeu prin faptele vreunei legi (sau ale Legii). Aceasta este arătat în detaliu în epistolele lui Pavel către Romani și Galateni (Romani 3.20,27,28; Galateni 2.16,21; 3.2,5,10). Numai cei care se află într-o stare de dreptate pot fi cu adevărat ascultători de Dumnezeu și „să facă fapte în dreptate”; dar cum poate fi atinsă această stare? Prin împlinirea faptelor Legii, prin care suntem îndreptățiți? Ar fi un cerc vicios pe care nimeni nu-l poate rupe, pentru că ar însemna că, pentru a putea ajunge la dreptate, ar trebui să deținem deja dreptatea.

Dar acum, fără Lege, a fost revelată dreptatea lui Dumnezeu, și anume dreptatea lui Dumnezeu prin credința în Isus Hristos (Romani 3.21-22)! Noi înșine nu aveam niciun fel de dreptate, și chiar dacă am fi putut-o dobândi, aceasta nu ar fi putut fi altceva decât o dreptate proprie, care nu ar fi putut oferi mai mult decât promitea Legea, și anume o viață fericită pe pământ. Dar acum Dumnezeu ne-a dăruit propria Sa dreptate, care este cu mult mai înaltă decât ceea ce am fi putut dobândi vreodată noi înșine, dacă am fi putut împlini Legea. Căci ce înseamnă dreptatea lui Dumnezeu? Este Ființa Sa dreaptă, pe care El a arătat-o atunci când nu L-a lăsat pe Domnul Isus, Cel Drept, în moarte, ci L-a înviat din ea pentru îndreptățirea noastră (Romani 4.25; Filipeni 3.7-11). Și Dumnezeu Și-a arătat în continuare dreptatea Sa, așezându-L la dreapta Sa (compară cu Ioan 16.8-10) și glorificându-L ca Om, ca răsplată pentru lucrarea Sa, mai presus de toate, cu gloria pe care o avea la Tatăl (ca Fiu etern), înainte ca lumea să fie (Ioan 17.5).

El ne-a mântuit

Și acum, partea minunată! Tot ceea ce Domnul Isus a dobândit prin lucrarea Sa, Dumnezeu ni le atribuie nouă prin har! El L-a făcut pe Domnul Isus păcat pentru noi, ca noi să devenim dreptatea lui Dumnezeu în El (2 Corinteni 5.21). Și Domnul Isus ne-a dat și nouă gloria cu care Tatăl L-a glorificat (Ioan 17.22). Ceea ce noi nu am fi putut dobândi niciodată – nici măcar dacă am fi împlinit Legea! –, Domnul a dobândit pentru noi, iar aceasta a devenit partea noastră prin harul lui Dumnezeu (Romani 9.11; 11.16; Galateni 2.21) și prin credința noastră, în opoziție cu faptele noastre (Romani 3.20-22,27,28; 4.5; 9.32; Galateni 2.16; 3.2,5,6). Și, pentru a rămâne la cuvintele versetului nostru: suntem mântuiți nu din fapte, ci din har. „Prin har sunteți mântuiți, prin credință; și aceasta nu de la voi; este darul lui Dumnezeu: nu din fapte, ca să nu se laude nimeni” (Efeseni 2.8-9). „El ne-a mântuit și ne-a chemat cu o chemare sfântă, nu potrivit faptelor noastre, ci potrivit propriului Său plan și harului care ne-a fost dat în Hristos Isus mai înainte de timpurile veacurilor, iar acum ne-a fost făcut cunoscut prin arătarea Mântuitorului nostru Isus Hristos, care a desființat moartea și a adus la lumină viața și ne

Capitolul 3

putrezirea, prin Evanghelie” (2 Timotei 1.9-10). Din perspectiva lui Dumnezeu, harul și îndurarea Sa sunt cele care ne-au mântuit; din perspectiva noastră, suntem îndreptățiți și mântuiți prin credință. De la un păcătos mort, Dumnezeu nu putea aștepta altceva decât acceptarea cu credință a mântuirii în Hristos (după ce El l-a făcut mai întâi să se nască din nou); și chiar această credință nu este nici măcar o realizare din partea noastră, ci ea este un dar al lui Dumnezeu (Efeseni 2.8).

Fiul Omului a venit să salveze ce era pierdut (Matei 1.21; 18.11; Luca 19.9,10; Ioan 10.9; 12.47; 1 Timotei 1.15), iar Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său în lume, pentru ca lumea să fie mântuită prin El (Ioan 3.17; Faptele apostolilor 5.31; 2 Timotei 1.9,10; 1 Ioan 4.14). Toți cei care cred vor fi mântuiți; credința este condiția mântuirii (Romani 1.16). Dumnezeu dorește ca toți oamenii să fie mântuiți (1 Timotei 2.3-4) și, în acest scop, El le oferă tuturor oamenilor mântuirea (Tit 2.11). Totuși, numai cei care cred vor fi mântuiți cu adevărat. Ce trebuie să crezi pentru a fi mântuit? Trebuie să primești „Evanghelia mântuirii” (Efeseni 1.13). Ce este această Evanghelie, prin care suntem mântuiți? Ea cuprinde faptul că Hristos a murit pentru păcatele noastre, după Scripturi; și că a fost îngropat și înviat a treia zi, după Scripturi (1 Corinteni 15.1-4). Și nu doar ca fapte istorice ale mântuirii, ci mai ales în semnificația pe care o are aceasta pentru noi personal: să credem în El, Cel care L-a înviat pe Isus, Domnul nostru, dintre morți, Cel care a fost dat pentru păcatele noastre și a fost înviat pentru îndreptățirea noastră (Romani 4.24-25). Dacă am primit această Evanghelie în întregime, atunci este valabil pentru noi: „Deci, fiind fost îndreptățiți din credință, avem pace cu Dumnezeu prin Domnul nostru Isus Hristos” (Romani 5.1). Pe acești oameni, care au primit Evanghelia mântuirii și au dobândit astfel pacea cu Dumnezeu, Dumnezeu îi poate pecetlui cu Duhul Sfânt al promisiunii (Efeseni 1.13).

Vedem, așadar, că mântuirea – ca faptă interioară, unică și eternă – se realizează prin har (Faptele apostolilor 15.11; Efeseni 2.5,8) pe baza credinței (Faptele apostolilor 16.31; Efeseni 2.8; compară cu Luca 7.50; 8.12; 1 Corinteni 1.21; Evrei 10.39; 1 Petru 1.9), și anume prin acceptarea Evangheliei (Romani 1.16; compară cu 2 Tesaloniceni 2.10). Mântuirea are și alte semnificații: într-adevăr, nu suntem salvați doar de păcatul din noi (aceasta este o chestiune interioară), ci și de toate puterile din exterior (aceasta este o chestiune exterioară). Aceasta este ilustrat prin botez (vezi Tit 3.5), astfel încât citim și că suntem mântuiți prin botez (Marcu 16.16; 1 Petru 3.20,21; compară cu Faptele apostolilor 2.40,41). Această mântuire exterioară presupune părăsirea lumii păcătoase, simbolizată prin moarte, și unirea cu un Hristos care a murit, dar a înviat, pentru ca noi să umblăm în noua viață (Romani 6.2-4), să avem o conștiință curată față de Dumnezeu (1 Petru 3.21) și să-L „îmbrăcăm” practic pe Hristos (Galateni 3.27). La aceasta se leagă și mărturisirea cu gura pentru mântuire (și anume mărturisirea lui Isus ca Domn) (Romani 10.9,10). Prin creșterea spirituală continuă putem face din această mântuire o realitate practică (2 Corinteni 2.16,7; „mântuire” = salvarea; Filipeni 2.12; 1 Timotei 4.16; 2 Timotei 3.15; Evrei 2.10; Iacov 1.21; 2.14; 1 Petru 2.2; 4.18); la aceasta contribuie și mijlocirea Domnului (Evrei 7.25). În cele din urmă, mai există un aspect viitor al mântuirii: vom fi mântuiți pe deplin abia atunci când și trupul nostru va fi răscumpărat și când nu vom mai purta carnea și nu vom mai trăi în veacul de acum. În general, se face referire la aceasta în 2 Tesaloniceni 2.13; Evrei 1.14 și 2 Petru 3.15. Această mântuire este legată de venirea Domnului (Romani 5.9; 8.24; 13.11; Filipeni 3.20; 1 Tesaloniceni 5.8,9; Evrei 9.28; 1 Petru 1.5). Modul în care vom fi mântuiți atunci este legat de responsabilitatea noastră practică de astăzi (1 Corinteni 3.15; 5.5).

După propria Sa îndurare

Versetul nostru se referă în primul rând la primul sens al cuvântului „mântuire”: mântuirea sufletelor prin credință. Este intervenția personală a lui Dumnezeu în viața păcătosului. „Arătarea” indică un eveniment al mântuirii unic: venirea Domnului Isus, însă „mântuirea” este ceva ce a avut loc în viața fiecărui credincios în parte. Dumnezeu, Mântuitorul nostru (= Salvatorul!), ne-a mântuit după îndurarea Sa. Măsura mântuirii noastre este stabilită după bogăția mării Sale îndurări (vezi Efeseni 2.4; 1 Petru 1.3). O îndurare care s-a întins atât asupra celor aleși din casa lui Israel (Luca 1.50,72), cât și asupra națiunilor acum acceptate (Romani 11.30,31; 15.9), ba chiar asupra amândurora (Galateni 6.16; Faptele apostolilor 15.11). Știm (vezi Tit 1.4) că îndurarea merge mai departe și mai adânc decât harul. Harul lui Dumnezeu este bunătatea Sa, pe care El o arată acolo unde omul nu poate invoca niciun drept sau pretenție. Însă îndurarea este milă față de starea noastră nenorocită, de neputința noastră, de starea noastră de moarte (Tit 3.3). În Tit 2.11 se spune că harul lui Dumnezeu s-a arătat, dar aici se merge și mai departe: când bunătatea Sa s-a arătat, El ne-a mântuit după îndurarea Sa – o îndurare care ne-a fost arătată de multe ori și după aceea, din cauza slăbiciunii cărnii noastre (Iuda 2,21; 1 Corinteni 7.25; 2 Corinteni 4.1; 2 Timotei 1.16,18; Evrei 4.16).

Tit 3.5b,6: ... prin spălarea nașterii din nou și prin înnoirea Duhului Sfânt, pe care L-a turnat din belșug peste noi, prin Isus Hristos, Mântuitorul nostru.

Am fost mântuiți prin îndurarea lui Dumnezeu. Acum urmează să vedem modul în care El ne-a mântuit. Cuvântul scurt „prin” (*dia* cu cazul genitiv) înseamnă „prin intermediul”. Dumnezeu ne-a mântuit prin două mijloace: prin spălare și prin înnoire. Pentru a explica mai pe larg aceasta, trebuie mai întâi să excludem câteva traduceri greșite. Acestea decurg parțial din faptul că *dia* domină aici cazul genitiv; prin urmare, nu numai cuvintele „naștere din nou” și „Duhul Sfânt”, ci și „spălare” și „înnoire” sunt la genitiv. De aceea, mulți teologi traduc: „prin spălarea nașterii din nou și a înnoirii Duhului Sfânt”; ei interpretează astfel că spălarea are loc prin două mijloace: prin nașterea din nou și prin înnoire. Aceasta este justificat (printre alții, de prof. H. Ridderbos) prin faptul că substantivul „înnoire” nu este însoțit de articolul hotărât; însă acest argument ar fi valabil doar dacă „spălare” și/sau „nașterea din nou” ar fi însoțite cu adevărat de un articol hotărât, însă acesta lipsește aici (compară cu notele corespunzătoare la Tit 2.13 și 3.4).

Nu „nașterea din nou și înnoirea”, ci „spălarea și înnoirea” merg împreună, așa cum putem deduce imediat și din sens. Ambele cuvinte sunt derivate din verbe biblice și indică o anumită acțiune; însă în Noul Testament nu apare niciun verb derivat din „nașterea din nou”; în afară de aceasta, aceasta nu este o acțiune, ci o schimbare de stare. Se vorbește despre traducerea greșită că mulți exegeți consideră că spălarea de aici se referă la botez și că prin botez se dăruiește o viață nouă. De aceea, unii merg chiar atât de departe încât traduc: „prin spălarea nașterii din nou, și anume înnoirea Duhului Sfânt”. Aici se pierde complet din vedere marea diferență dintre spălare și înnoire.

Prin spălarea nașterii din nou

Semnificația este, așadar: „prin spălarea nașterii din nou și [prin] înnoirea Duhului Sfânt”. Adăugarea „a nașterii din nou” explică natura spălării, iar completarea „a Duhului Sfânt” explică cine realizează înnoirea. De altfel, toate cele patru substantive nu sunt însoțite de articolul hotărât. Aceasta înseamnă că aici nu este vorba despre „spălarea” și „înnoirea”, adică

Capitolul 3

de procesele în sine, ci ele caracterizează aici natura mântuirii. Această mântuire se caracterizează prin faptul că are loc prin spălare și prin înnoire. De asemenea, completările „nașterea din nou” și „Duhul Sfânt” sunt caracteristice: spălarea este de natură „regenerativă”, iar înnoirea este „spirituală”; este o „înnoire a spiritului”.

Spălarea

Un alt motiv de confuzie este faptul că, de cele mai multe ori, se traduce: „baia nașterii din nou”. Atât cuvântul „baie”, cât și cuvântul „naștere din nou” sunt derutante. Când auzim cuvântul „baie”, ne putem gândi nu doar la „a face baie” (spălare), ci și la cada de baie, ceea ce cu siguranță nu este sensul. Atunci ar fi trebuit să apară acolo cuvântul *loetèr* („chiuvetă”) în loc de *loetron* („spălare”). Și aici, interpretarea greșită a acestui verset a contribuit la această confuzie; întrucât, atunci când s-a început să se gândească la botez, s-a căzut ușor în ispita de a vedea în „baie” cristelnița! Pentru a evita aceasta, eu am tradus cu „spălare”. De altfel, cuvântul mai apare doar în Efeseni 5.26, iar acolo sensul de „spălare” este deja mai evident. „Baie” înseamnă în ambele versete curățire prin apă.

Această spălare este de așa natură încât rezultatul ei este „regenerarea” noastră. Și aici traducerea obișnuită „naștere din nou” este foarte înșelătoare, deoarece cuvintele din alte pasaje biblice cu un alt sens sunt traduse tot prin „născut din nou”. Astfel, în 1 Petru 3.23 găsim cuvântul *anagennao*, care este format din *ana*, „din nou” (sau „de sus”) și *gennao*, „a naște”, „a trezi”, „a fi născut”, precum și în forma pasivă (*gennaomai*) „a fi născut”. Cu aceasta este înrudit ceea ce găsim în Ioan 3.3,7: *gennaomai anothen*, „a fi născut din nou”. Aici, *anthen* (chiar mai puternic decât *ana*) înseamnă „de sus” (compară cu Ioan 3.31); sufixul *-then* indică direcția „de unde”. „A se naște din nou” are întotdeauna sensul de a primi o viață nouă de la Dumnezeu, o nouă natură divină, ceea ce se vede și în multe alte texte, unde *gennao* apare în acest sens spiritual fără *ana* (de exemplu, Ioan 1.13; 1 Ioan 2.29; 3.9; 4.7; 5.1,4,18, „din Dumnezeu”; Ioan 3.6, „din Duhul”; compară cu Galateni 4.29). Această primire a unei noi naturi divine prin Duhul se potrivește exact cu „înnoirea Duhului Sfânt” din versetul nostru, dar nu are nimic de-a face cu „spălarea regenerării”! De aceea este atât de derutant să traducem aici prin „naștere din nou”. Nașterea din nou din Ioan 3 și 1 Petru 1 corespunde cu „înnoirea”, dar nu cu „regenerarea”.

Regenerarea

Ce este, așadar, regenerarea? Cuvântul este o traducere literală a cuvântului grecesc *palingenesia*, pe care îl găsim în versetul nostru. *Palin* înseamnă „din nou”, iar *genesia* (înrudit cu *genao*) înseamnă „naștere”, „a lua ființă”. La prima vedere, aceasta seamănă foarte mult cu semnificația lui *anagennao* (vezi mai sus), însă sensul în uzul limbii grecești este foarte diferit. În Grecia antică, cuvântul „*palingenesia*” era folosit pentru a desemna o schimbare totală a unei ordini existente, a unei stări existente; aceasta poate însemna o renaștere națională sau chiar (în anumite învățături) reînnoirea definitivă a întregului univers. Dar poate indica și reînnoirea individului: trecerea sa către o nouă existență.

Aceste două aspecte, schimbarea cosmică și cea individuală a stării, le regăsim la fel și în Noul Testament. În afară de versetul nostru, unde este vorba despre schimbarea individuală, cuvântul apare doar în Matei 19.28, și anume în sensul „cosmic”: „Iar Isus le-a zis [ucenicilor]: «Adevărat vă spun: voi, cei care M-ați urmat, veți sta și voi pe douăsprezece tronuri în «regenerare» [*palingenesia*], când Fiul Omului va sta pe tronul gloriei Sale, și veți judeca cele

Capitolul 3

douăsprezece seminții ale lui Israel.»” Aici, cuvântul înseamnă, așadar, schimbarea totală a stării lucrurilor, când Domnul Isus Se va întoarce și va elibera creația de robia stricăciunii (Romani 8.19-22) și va instaura glorioasa Împărăție de 1000 de ani. Atunci vor veni „vremurile înviorării” și „vremurile restabilirii tuturor lucrurilor” (Faptele apostolilor 3.19-22). Aceasta este și semnificația: restabilirea/transformarea vechii lumi într-o lume nouă. Această regenerare a creației constituie o paralelă glorioasă cu regenerarea omului individual, așa cum se înțelege în versetul nostru.

Așa cum Dumnezeu Se va arăta în viitor pe pământ în Domnul Isus, tot așa El S-a arătat și în viața noastră (compară cu Tit 2.11; 3.4). Așa cum El va face atunci judecata asupra vrăjmașilor Săi, tot așa El a condamnat și păcatul în carnea noastră. Așa cum lumea va fi adusă într-o stare nouă, tot așa și noi am fost aduși dintr-o stare veche într-una nouă, din viața cărnii (în lumea păcatului), trecând prin moarte, către viața în Duh prin puterea de înviere a lui Hristos. Astfel ajungem pe un teren nou, unde suntem uniți cu Hristos cel înviat și umblăm în înnoirea vieții. Nu spun: într-o viață nouă; aceasta este în legătură cu „înnoirea Duhului Sfânt”. Desigur, aceasta este necesară, deoarece altfel regenerarea este fără valoare; moartea noastră față de lumea veche și trecerea noastră într-o lume nouă au valoare doar dacă sunt însoțite de dobândirea unei naturi noi, dar sunt două lucruri diferite!

Astfel, chiar și după a doua venire, mulți vor locui în Împărăția Păcii pe pământ, dar pentru cei care nu sunt cu adevărat născuți din nou, aceasta nu va avea nicio valoare; ei se vor pierde totuși (Apocalipsa 20.7-9). Din aceasta rezultă că, deși dreptatea va domni peste pământ (Isaia 32.1; 60.17), păcatul nu va fi încă dispărut. La fel este și cu credinciosul „regenerat”; dreptatea domnește acum în el (compară cu Romani 5.17,21), dar el poartă încă în sine carnea păcătoasă. Însă, la sfârșitul Împărăției de 1000 de ani, cerul și pământul de acum vor pieri în foc (2 Petru 3.7,10,12; Apocalipsa 20.11; 21.1), iar păcatul lumii va fi îndepărtat (Ioan 1.29); atunci vor fi create un cer nou și un pământ nou, unde dreptatea nu va mai domni, ci va locui (2 Petru 3.13; compară cu Apocalipsa 21.1-5). La fel, va veni și pentru credincios un moment în care carnea sa trecătoare, care încă aparține primei creații, va îmbrăca nemurirea (1 Corinteni 15.53,54), iar trupul său muritor va fi făcut viu (Romani 8.11). Atunci nici el nu va mai avea nimic de-a face cu păcatul (compară cu Romani 8.23; Filipeni 3.20,21).

Spălarea regenerării

Această regenerare are loc prin spălare, iar spălarea se realizează prin apă. Această apă nu este, cu siguranță, apa botezului, ci Cuvântul lui Dumnezeu. Efeseni 5.26 ne învață clar aceasta, unde același cuvânt este folosit pentru „spălare”: „[Biserica] curățind-o prin spălarea cu apă prin Cuvânt”. Când Cuvântul lui Dumnezeu, în puterea Sa curățitoare, este aplicat asupra inimii și conștiinței, iar păcătosul, în lumina acestui Cuvânt își recunoaște faptele păcătoase și starea sa și le mărturisește înaintea lui Dumnezeu, atunci el este spălat prin Cuvânt, astfel încât să fie curat în ceea ce privește păcatele. Vedem aceasta clar și în pasajele în care apare verbul „a spăla” (*loeo*), de la care se derivă „spălare” (*loetron*). Cuvântul se referă întotdeauna la spălarea totală (spirituală) a trupului („baia”), așa cum se vede în Evrei 10.22: „inimile stropite [și astfel curățite] de o conștiință rea și trupul spălat cu apă curată”. La fel și în Ioan 13.10: „Cine s-a scăldat [de la *loeo*] nu are nevoie să i se spele [nu *loeo*, ci *nipito*, spălarea unei părți a trupului] decât picioarele, pentru că este în totul curat.” Din aceasta vedem că spălarea totală are loc o singură dată (la convertire), dar după aceea trebuie spălate mereu picioarele, care se murdăresc în timpul umblării noastre în această lume. În același sens apare și cuvântul „a spăla” (*apoloio*)

Capitolul 3

în Faptele apostolilor 22.16 (vezi mai jos) și în 1 Corinteni 6.11. Comparați și cu Ezechiel 36.25-27.

Apa, cu care se spală, este, așadar, Cuvântul lui Dumnezeu; nu Cuvântul lui Dumnezeu în sensul strict, deoarece acesta are multe fațete: armă („sabie”: Evrei 4.12), hrană („lapte”: 1 Petru 2.2), călăuză („lumină”: Psalmul 119.105) etc. Aici însă avem Cuvântul ca mijloc de curățire. În acest sens, El este menționat în diverse pasaje:

- **Ioan 15.3:** Deja voi sunteți curați, datorită Cuvântului pe care vi l-am spus.
- **1 Petru 1.22b,23:** Iubiți-vă cu căldură unii pe alții, din inimă curată, fiind născuți din nou nu dintr-o sămânță care se strică, ci dintr-una care nu se strică, prin Cuvântul viu, care rămâne pentru totdeauna, al lui Dumnezeu.
- **Iacov 1.18:** El, potrivit voii Sale [a lui Dumnezeu], ne-a născut prin Cuvântul adevărului.

Pe lângă aceasta, observăm că, pe lângă spălarea cu apă, există și spălarea cu sânge: „A Aceluia care ne iubește și ne-a spălat (*loeo*) de păcatele noastre în sângele Său ...” (Apocalipsa 1.5b). Aceste două spălări sunt foarte diferite. Spălarea prin sânge a avut loc, în esență, o singură dată pe cruce, dar spălarea cu apă a avut loc o singură dată la convertirea noastră. Sângele a fost vărsat o singură dată și își păstrează valoarea pentru eternitate; apa (Cuvântul lui Dumnezeu care curățește) este folosită de multe ori: o dată, pentru a ne scălda în întregime (la convertirea noastră), și apoi, mereu, pentru a ne spăla picioarele. Spălarea cu sânge este necesară pentru Dumnezeu; sângele ne acoperă păcatele și ne împacă cu Dumnezeu. Spălarea cu apă este necesară pentru noi înșine: prin efectul curățitor al Cuvântului lui Dumnezeu ajungem să ne descoperim starea păcătoasă și suntem conduși să ne mărturisim păcatele, prin care suntem curățiți de ele (1 Ioan 1.9). Compară combinația dintre apă și sânge din 1 Ioan 5.6-8 și Ioan 19.34.

Botezul

Am văzut, așadar, că „spălarea regenerării” presupune că suntem curățiți de viața noastră păcătoasă din trecut și că, prin moarte, suntem mutați în lumea învierii lui Hristos, pentru a umbla acolo în noua viață. Aceasta este exprimat până în cele mai mici detalii prin botez. „Spălarea” nu este botezul în sine (nu trebuie să confundăm imaginea cu realitatea), ci spălarea este ceea ce se exprimă prin botez. Aceasta nu se aplică spălării în general (cum ar fi, de exemplu, în Efeseni 5.26; Ioan 3.5; 13.10; Apocalipsa 1.5; 1 Corinteni 6.11; în toate aceste texte, spălarea nu are nimic, absolut nimic de-a face cu botezul); însă acest fapt se aplică cu siguranță „spălării regenerării”, adică curățirii care ne introduce în lumea nouă, înainte ca să se poată vorbi măcar de o natură nouă (aceasta vine odată cu „înnoirea”, adică cealaltă fațetă a aceluiași eveniment). Aceasta este important, deoarece în multe teologii botezul este asociat cu nașterea din nou, adică cu primirea unei vieți noi, iar aceasta este o greșeală gravă. Nicăieri în Noul Testament botezul nu este asociat cu primirea unei vieți noi, ci cu moartea și cu o umblare nouă. Viața este interioară, umblarea este exterioară. Desigur, această umblare este posibilă doar dacă există și o natură nouă; însă aceasta din urmă se află în afara imaginii botezului. Nu trebuie să separăm aceste aspecte, dar trebuie să le distingem clar. Două lucruri s-au întâmplat cu noi: am fost curățiți prin moarte de vechiul nostru mod de viață în păcat și am fost trecuți într-o stare nouă („spălarea regenerării”), și am fost complet înnoiți, deoarece am primit, prin

Duhul Sfânt, o viață nouă din Dumnezeu („prin înnoirea Duhului Sfânt”). Primul aspect este exprimat prin botez, al doilea absolut deloc.

În acest context, putem ilustra minunat semnificația botezului pe baza a trei noțiuni explicative: (1) mântuiți prin (2) spălarea (3) regenerării. Botezul este atât de strâns legat de mântuire, așa cum este descris aici, încât găsim în diverse pasaje că suntem mântuiți prin botez: „Cine va crede și va fi boteza va fi mântuit” (Marcu 16.16). „Această imagine [apa potopului], botezul, vă salvează și acum, nu o lepădare a necurăției cărnii, ci cererea către Dumnezeu a unei conștiințe bune, prin învierea lui Isus Hristos” (1 Petru 3.21). Și Faptele apostolilor 2.40-41 stabilește această legătură: „[Petru] îi îndemna, spunând: «Salvați-vă din generația aceasta perversă!» Aceia deci care au primit cuvântul lui au fost botezați.” Desigur, botezul nu are nimic de-a face cu mântuirea noastră în sensul pregătirii pentru cer. Trebuie însă să ținem seama de faptul că, potrivit Noului Testament, mântuirea noastră nu este completă atunci când suntem doar „înnoiți”, ci și am fost „regenerați” și am exprimat aceasta prin botez: noi trebuie să fim mântuiți și de lumea veche și transferați într-o lume nouă prin apele judecății (precum Potopul); astfel vom fi mântuiți și de generația perversă din care făceam parte înainte. Trebuie să fim atenți (fără a intra acum în detalii) la cât de multe aspecte diferite ale mântuirii sunt în Noul Testament (vezi, de exemplu, Tit 3.5).

În al doilea rând, botezul este privit și ca o scăldare în apă. Am observat deja aceasta în 1 Petru 3.20-21: așa cum Noe și ai săi au fost curățiți prin ape de lumea veche și au fost mutați într-o lume nouă, tot așa face botezul, în sens figurat, și cu noi. Vedem aceasta și în Faptele apostolilor 22.16, unde Anania îi spune lui Saul: „Ridică-te și fii botezat și fii spălat de păcatele tale.” Aceasta ilustrează foarte frumos „spălarea regeneratoare cu apă”: dacă Saul s-ar lăsa botezat, aceasta ar exprima faptul că, de acum înainte, el nu ar mai avea nicio legătură cu vechiul său mod de viață păcătos, că ar fi curățit de acesta și că ar începe o viață nouă; că nu mai este stăpânit de păcat, ci de dorința de a avea o conștiință curată înaintea lui Dumnezeu (1 Petru 3.21). Așadar, nu are nimic de-a face cu pregătirea pentru cer, ci totul are de-a face cu pământul: o schimbare de stare și de comportament. Nu o spălare a păcatelor pentru cer, ci în perspectiva viitoareii umblări pământești. Exact același lucru îl găsim în Faptele apostolilor 2.38, unde se spune că botezul servește la iertarea păcatelor: nu pentru cer, ci din punct de vedere administrativ pentru pământ. Un exemplu foarte frumos al botezului ca spălare cu apă îl găsim și în 1 Corinteni 10.1-2: „Părinții noștri toți erau sub nor și toți au trecut prin mare; și toți au fost botezați pentru Moise în nor și în mare.” Aici, eliberarea din Egipt, trecerea prin Marea Roșie și punerea în legătură cu gloria lui Dumnezeu (norul) și cu Moise (ca imagine a lui Hristos cel înviat) sunt comparate cu botezul. Prin botez am părăsit țărâmul lumii și al păcatului și am fost duși în apele morții la Hristos. Astfel, am fost aduși la Dumnezeu (1 Petru 3.19) și umblăm în noua viață, în puterea învierii lui Hristos.

Aceasta ne conduce automat la al treilea caracter al botezului, cel „regenerativ”: trecerea din lumea veche în lumea nouă prin moartea lui Hristos (Romani 6.3,4) – la fel cum Israel a trecut din Egipt, țărâmul păcatului și al lumii, în pustiu. Pustiul nu este, desigur, cerul, ci țara morții. Din aceasta putem deduce deja că botezul nu are nimic de-a face cu aducerea la viață (nașterea din nou), ci ne duce tocmai în moarte (Romani 6.3,4; Coloseni 2.11). Totuși, este o moarte care nu înseamnă judecată pentru noi, căci Hristos a purtat judecata. Moartea a fost jefuită de puterea ei (2 Timotei 1.10), iar noi trecem prin apele morții, adăpostiți în Hristos, așa cum Noe și ai săi au fost adăpostiți în arcă (care este o imagine a lui Hristos) și au ajuns astfel pe un țărâm nou, trecând prin apele morții. Prin botez, ne îndreptăm spre moartea și mormântul lui Hristos, pentru

a lăsa în urmă tărâmul păcatului; astfel ajungem, într-adevăr, în țara morții (pustia), dar această moarte nu ne mai sperie, pentru că Hristos a fost înviat prin gloria Tatălui, iar în puterea vieții Sale de înviere Îl urmăm ca pe adevăratul Moise prin pustie, până ajungem în Canaan. Astfel, începem o nouă umblare în pustie (după ce am murit față de vechea viață din Egipt; Coloseni 2.20; 3.7) alături de Hristos. Prin botez ne-am îmbrăcat cu Hristos (Galateni 3.27), pentru a-L urma și a-L sluji și pentru a fi separați în mod practic de principiile păcatului și ale lumii, la care nici El nu mai are parte de la cruce încoace (Romani 6.7-11). Prin botez ne exprimăm dorința de a-L sluji pe Dumnezeu de acum înainte cu o conștiință curată (1 Petru 3.21).

Prin înnoirea Duhului Sfânt

La spălarea regenerării urmează acum, ca al doilea mijloc care duce la mântuirea noastră, înnoirea Duhului Sfânt; compară cu „reînnoirea spre pocăință” (compară cu Evrei 6.6). Unele manuscrise menționează: „înnoirea prin *[dia]* Duhul Sfânt”; acesta este, într-adevăr, sensul, însă *dia* lipsește din cele mai bune manuscrise. Este evident că a fost adăugat pentru a explica cazul genitiv („Duhului Sfânt”). Totuși, această explicație este de prisos, deoarece nimeni nu va înțelege de aici că Duhul Sfânt trebuie să fie înnoit, ci că noi suntem înnoiți prin Duhul Sfânt.

Am vorbit despre apă și sânge ca mijloace de spălare, iar acum se adaugă Duhul Sfânt, care înnoiește (vezi 1 Ioan 5.6-8). Legătura dintre apă și Duh o regăsim și în Ioan 3.5, cu referire la Ezechiel 36.25-27. Totuși, în aceste pasaje lipsește ceva ce găsim foarte bine în pasajul nostru: în Vechiul Testament și înainte de ziua Cincizecimii, Duhul era deja activ în a-i înnoi pe oameni prin nașterea din nou, dar Duhul nu locuia niciodată în mod permanent, ca Persoană, în cei născuți din nou. El îi înnoia, dar nu-și făcea locuință în ei. Pentru noi este valabil acum faptul că nu numai că suntem înnoiți prin Duhul Sfânt, ci că Dumnezeu a revărsat Duhul din belșug asupra noastră (Tit 3.6). Aceasta este ceva cu totul nou; Domnul nu putea încă să-i spună aceasta lui Nicodim. Vom reveni imediat asupra acestui aspect, la versetul 6; menționez însă aceasta încă de acum, pentru a clarifica faptul că și înnoirea prin Duhul Sfânt a căpătat o nouă dimensiune, deoarece Duhul Sfânt și-a făcut locuință în noi în mod permanent. Prin aceasta, înnoirea are aici două caracteristici: în primul rând, înnoirea care a avut loc o singură dată la nașterea noastră din nou și, în al doilea rând, înnoirea continuă, durabilă și progresivă, pe care o experimentăm zilnic prin Duhul Sfânt care locuiește în noi.

Înnoirea unică presupune că suntem născuți din nou dintr-un principiu nou, ceresc (Ioan 3.3,7), și anume din Dumnezeu (Ioan 1.13) sau din Duhul (Ioan 3.6). Dacă cineva este în Hristos – este o creație nouă; cele vechi au trecut, iată, totul a devenit nou (2 Corinteni 5.17; compară cu Galateni 6.15). „Înnoirea” este *anakainosis*, de la *ana* („din nou - iarăși”) și *kainos*, care înseamnă „nou” în sensul unei alte forme, al unui alt caracter. Acest termen este în contrast cu *neos*, care înseamnă „nou” în sensul de „tânăr” sau de „recent” (așa cum apare în Tit 2.4,6). Când știm aceasta, înțelegem versetele următoare: „în ceea ce privește purtarea de mai înainte, v-ați dezbrăcat de omul vostru cel vechi, ... și sunteți înnoiți [de la *neos*, întinerit] în duhul minții voastre; și v-ați îmbrăcat în omul cel nou [*kainos*, „altă origine și caracter”], care este creat după Dumnezeu [„o creație nouă”] în dreptate și în sfințenia adevărului” (Efeseni 4.22-24). „Nu vă mințiți unii pe alții, pentru că v-ați dezbrăcat de omul cel vechi cu faptele lui și v-ați îmbrăcat cu cel nou [*neos*, „viața nouă tocmai începută”], care se înnoiește [*anakainoō*, „schimbat continuu după un principiu nou”] în cunoștință, după chipul Celui care l-a creat” (Coloseni 3.9,10). Din aceasta înțelegem două lucruri: în primul rând, am devenit oameni noi, schimbați total după un principiu nou. Totuși, până acum doar duhul nostru a avut parte de

Capitolul 3

această înnoire; avem o viață nouă, o natură nouă în noi, dar trupul nostru aparține încă vechii creații. Prin urmare, încă avem în noi carnea (firea pământească), de care vom fi eliberați abia când trupurile noastre vor fi mântuite. Atâta timp cât aceasta nu se întâmplă, carnea (firea pământească) poartă împotriva Duhului (Galateni 5.17). De aceea, nu este suficient să fi primit o natură nouă, ci trebuie să fim înnoiți zi de zi în omul dinăuntru (2 Corinteni 4.16), pentru ca să devenim, în mod practic, asemănători cu chipul Fiului lui Dumnezeu (Romani 8.29).

În Noul Testament, creștinul este privit în două moduri: în Hristos, el este desăvârșit, sfânt și fără vină, un om nou; însă, în ceea ce privește responsabilitatea sa practică, el trebuie să fie în continuu reînnoit prin Duhul Sfânt. „Dar Domnul este Duhul ... Iar noi toți, privind ca într-o oglindă, cu fața descoperită, gloria Domnului, suntem transformați în același chip, din glorie spre glorie, întocmai ca de la Duhul Domnului.” Acest aspect îl regăsim și în celelalte pasaje în care se vorbește despre „înnoire” (*anakainosis*) și „a înnoi” (*anakainoō*). Dintre acestea, 2 Corinteni 4.16 și Coloseni 3.10 au fost deja menționate, astfel încât mai rămâne Romani 12.2: „fiți transformați, prin înnoirea minții voastre, ca să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, cea bună și plăcută și desăvârșită.”

Pe care L-a turnat din belșug peste noi

Toate acestea le săvârșește Duhul Sfânt, care este turnat peste noi (Tit 3.6). Duhul nu ne dăruiește doar o natură nouă prin nașterea din nou, ci Își face și locuință în noi, pentru a ne face, zi de zi, tot mai asemănători cu chipul gloriei lui Hristos. Ce diferență față de situația de dinainte de Ziua Cincizecimii! Nu numai că Duhul Sfânt nu fusese încă turnat și nu locuia încă în credincioși, ci și: în ce chip ar fi trebuit Duhul Sfânt să-i transforme pe credincioși? Nu exista încă niciun om înălțat în cer, care să fi intrat acolo după ce a împlinit lucrarea glorificării lui Dumnezeu și pe care Dumnezeu să-l fi așezat la dreapta Sa pe tronul Său în locurile cerești. Atâta timp cât acest om nu fusese încă glorificat, Duhul nu putea veni (Ioan 7.39); însă acum Isus a fost glorificat de Dumnezeu ca răsplată pentru lucrarea Sa și El ne-a trimis Duhul care iese de la Tatăl (Ioan 15.26). Acest Duh locuiește în întreaga Biserică, care este templul Dumnezeului celui viu (1 Corinteni 3.16; 2 Corinteni 6.16); dar, El locuiește și în fiecare credincios în parte (Iacov 4.5), căci și trupul fiecărui credincios în parte este un templu al Duhului Sfânt, care este în el (1 Corinteni 6.19).

Chiar și înainte de venirea Duhului Sfânt în Persoană pe pământ, El era deja activ pe pământ. La creație, Duhul lui Dumnezeu plutea deja deasupra apelor (Geneza 1.2). Totuși, a acționa undeva nu înseamnă încă a locui acolo. Această activitate a fost întotdeauna temporară; David, deși era credincios, a trebuit să se roage: „Nu lua de la mine Duhul Tău cel Sfânt” (Psalmul 51.11). Acum însă, Duhul Sfânt rămâne pentru totdeauna în credincioși (Ioan 14.16,17). Înainte de Rusalii, Duhul acționa în oameni în două moduri: acționa asupra inimilor, pentru ca aceștia să poată fi născuți din nou, și rostea Cuvântul lui Dumnezeu prin oameni, uneori chiar prin necredincioși (Balaam, Saul, Iuda). Duhul face și acum ambele lucrări; și, mai mult decât atât, El S-a coborât personal pentru a locui în cei care cred. Așadar, acestea sunt două lucrări cu totul diferite: El întreprinde lucrarea „înnoirii” (nașterea din nou), iar cei care cred sunt pecetluiți cu El. Cât de diferite sunt aceste două lucrări reiese din faptul că lucrarea înnoirii avea loc deja în Vechiul Testament, când Duhul Sfânt încă nu locuia în oameni; și, mai mult decât atât, chiar și după Rusalii au existat încă multe cazuri în care a trecut un interval considerabil de timp între „înnoire” și „pecetluire”.

Capitolul 3

Corneliu era doar convertit și născut din nou și avea doar viață din Dumnezeu înainte de a intra în contact cu Evanghelia, prin care urma să fie mântuit (Faptele apostolilor 11.14). Pe lângă nașterea din nou, el trebuia să fie și mântuit. Dumnezeu nu pecetluiește nașterea din nou cu Duhul, ci mântuirea; și abia după ce Corneliu a crezut în „Evanghelia mântuirii”, a primit Duhul Sfânt (Faptele apostolilor 10.43,44). Aceasta este și ordinea din Efeseni 1.13. Așa s-a întâmplat și în cazul lui Saul. El s-a convertit și a fost născut din nou pe drumul spre Damasc; altfel nu ar fi întrebât: „Doamne, ce trebuie să fac?” (Faptele apostolilor 22.10). Dar abia când a fost pe deplin luminat, când a ajuns în lumina deplină, a fost umplut cu Duhul Sfânt (Faptele apostolilor 9.17). Au trecut trei zile între aceste două evenimente. La fel s-a întâmplat și cu temnicerul din Filipi; era născut din nou când a căzut în genunchi înaintea lui Pavel, altfel nu ar fi putut întreba: „Domnilor, ce trebuie să fac ca să fiu mântuit?” (Faptele apostolilor 16.30-31). Un om este convertit și născut din nou atunci când își recunoaște faptele păcătoase și starea sa păcătoasă și le-a mărturisit sincer înaintea lui Dumnezeu; un om este mântuit atunci când, în plus, acceptă Evanghelia mântuirii și crede că Hristos a murit și a înviat pentru el (1 Corinteni 15.1-4) și că, prin aceasta, este îndreptățit și are pace cu Dumnezeu (Romani 4.25; 5.1). Pe un astfel de om, Dumnezeu îl poate pecetlui cu Duhul Sfânt (Efeseni 1.13; compară cu Efeseni 4.30).

Turnat

În alte pasaje citim, de asemenea, că suntem unși cu Duhul Sfânt (2 Corinteni 1.21; Faptele apostolilor 10.38; 1 Ioan 2.20,27) și, mai departe, că Duhul Sfânt este dat credincioșilor (Faptele apostolilor 5.32; 8.18; 15.8; Romani 5.5; 1 Tesaloniceni 4.8; 1 Ioan 4.13; compară cu „dar” în Faptele apostolilor 2.38; 8.20; 10.45), a coborât asupra lor (Faptele apostolilor 10.44; 11.15) și a venit peste ei (Faptele apostolilor 1.8; 19.6) și că ei au primit Duhul Sfânt (Faptele apostolilor 2.38; 8.15-19; 10.47; 19.2; Galateni 3.2,14) și sunt plini de El (pentru prima dată: Faptele Apostolilor 2.4; 9.17). În toate aceste cazuri constatăm că se menționează dăruirea Duhului Sfânt după Rusalii; chiar și după (nu doar în) această zi, credincioșii au primit Duhul Sfânt, El a coborât asupra lor, au fost unși și pecetluiți. Dar cum rămâne cu cuvântul din versetul nostru: „turnat din belșug”? Duhul Sfânt este turnat de fiecare dată când cineva ajunge la credință? Nu aș vrea să spun asta, pur și simplu pentru că acest cuvânt apare în continuare doar în Faptele apostolilor 2, adică la Rusalii (Faptele apostolilor 2.17, 18.33). În Faptele apostolilor 10.45 apare un alt cuvânt pentru „a turna”.

Se pare, așadar, că prin „turnarea Duhului Sfânt” se înțelege un eveniment cu totul special, unic, care se desfășoară în două etape: mai întâi turnarea Duhului la Rusalii și, în viitor, la începutul Împărăției Păcii. La aceasta din urmă fac referire Isaia 44.3, Ioel 2.28 și Zaharia 12.10. Așadar, „turnarea” indică, atât în Vechiul Testament, cât și în Noul Testament, un eveniment unic. Aceasta este confirmat și în alte moduri. Când auzim „a turna” și „a vărsa”⁵, ne gândim la vărsarea apei (vezi același cuvânt în Matei 9.17 și compară, de asemenea, cu „ploaia târzie” din Osea 6.3 și Ioel 2.23), iar pornind de aici ne gândim și la „botezul cu Duhul Sfânt”. Și iată că se dovedește că și aceasta – oricât de greșit ar fi folosită expresia în zilele noastre – apare exclusiv în legătură cu evenimentul de la Rusalii (vezi Faptele apostolilor 1.5 și 11.6, precum și anunțul din Matei 3.11; Marcu 1.8; Luca 3.16; Ioan 1.33; observă cum Petru, în Faptele Apostolilor 11, face o distincție între ceea ce s-a întâmplat în ziua Cincizecimii și ceea ce s-a

⁵ Nota traducătorului: WJO folosește întotdeauna cuvântul „a revărsa” în contextul de mai sus.

întâmplat în casa lui Corneliu). Așa cum există botezul cu apă, există și botezul cu Duhul Sfânt; astfel, lucrarea Duhului Sfânt este adesea comparată cu apa (vezi Ioan 4.14; 7.38,39).

Dar cum trebuie să înțelegem faptul că Duhul Sfânt a fost turnat o singură dată, în ziua Cincizecimii, în timp ce noi avem totuși parte de această turnare? Versetul nostru spune totuși că Dumnezeu a turnat Duhul Sfânt peste noi? Putem rezolva ușor această problemă cu ajutorul unui text despre botezul cu Duhul Sfânt, pe care nu l-am menționat încă. Citim, și anume, în 1 Corinteni 12.13: „Noi toți am fost botezați de un singur Duh într-un singur trup.” Aceasta s-a întâmplat în ziua Cincizecimii; înainte de această zi, credincioșii nu făceau parte dintr-un singur trup și nu erau adunați într-un tot unitar. Este o fantezie să susținem că în Vechiul Testament ar fi existat ceva asemănător cu „Biserica”; poporul Israel era ținut împreună prin legături naturale, în timp ce mulți dintre ei nici măcar nu erau născuți din nou. Și chiar și în afara poporului existau credincioși (Melhisedec, Iov). În ce fel erau acești credincioși legați între ei? Desigur, toți aveau viața nouă, însă nu erau uniți într-un singur trup într-un mod anume; exista chiar un zid de despărțire între Israel și națiuni (Efeseni 2.11-18). Dar acum Domnul Isus a venit să moară, nu numai pentru păcatele poporului, ci și pentru ca El să-i adune într-unul singur pe copiii lui Dumnezeu împrăștiați (Ioan 11.50-52) și să unească oile din staulul lui Israel cu cele din afara staulului într-o singură turmă (Ioan 10.15-16).

Aceasta s-a întâmplat după ce Domnul a fost glorificat și a trimis Duhul Sfânt. Duhul Sfânt a coborât ca un potop, iar credincioșii au fost cufundați în el („botezați”); potopul Duhului i-a contopit pe credincioși într-un singur trup. Mai mult, omul este întotdeauna botezat „spre” ceva; astfel, în ziua Cincizecimii, credincioșii au fost botezați prin Duhul unul față de celălalt și spre Domnul și, de atunci, formează un tot unitar, un singur trup – în care nu mai există nici iudei, nici greci – și, de asemenea, o casă, un templu în care locuiește Duhul Sfânt (1 Corinteni 3.16; Efeseni 2.22).

De câte ori a avut loc acest botez? El nu poate avea loc decât o singură dată, deoarece trupul nu poate deveni trup decât o singură dată. Desigur, trupul a crescut de atunci, iar unele mădule de pe pământ au fost înlocuite cu altele, dar este tot același Trup al lui Hristos. Așa cum trupul meu a început mic și a crescut mult, iar multe dintre celulele sale au fost înlocuite cu alte celule, tot același corp rămâne. Când cineva ajunge la credință, el devine un mădular al Trupului lui Hristos și are parte de botezul sau revărsarea Duhului Sfânt; nu în sensul că el însuși este botezat cu Duhul sau că Duhul este revărsat asupra lui, ci că are parte de Trupul care a luat naștere prin botezul cu Duhul. El se alătură comuniunii Duhului, care a luat naștere prin revărsarea Duhului. Propriul său trup devine un templu al Duhului Sfânt, iar el devine o piatră a locuinței lui Dumnezeu în Duh (1 Corinteni 6.19; Efeseni 2.22; 1 Petru 2.5).

Din belșug peste noi

În Vechiul Testament, Duhul Sfânt acționa doar la nivel individual și temporar. Însă, începând de la ziua Cincizecimii, totul s-a schimbat. Dumnezeu a turnat Duhul Sfânt „peste noi”; El nu mai acționează doar asupra unui singur om, ci a fost turnat peste noi toți, cei care credem. Nu a fost turnat peste „mine”, pentru că tocmai am văzut că turnarea nu este o chestiune personală, ci un eveniment colectiv unic: „Toți am fost botezați de un singur Duh într-un singur trup” (1 Corinteni 12.13). Nu doar pentru o acțiune temporară, ci „turnat” peste noi, pentru ca El să rămână cu noi până în eternitate (Ioan 14.16-17). Chiar dacă în vremurile noastre manifestările Duhului sunt mai slabe, El rămâne turnat. Odată, Duhul Sfânt a venit în Persoană, pentru a-i uni pe credincioși într-un singur trup și pentru a locui etern în Biserică. Prin urmare, este cu

Capitolul 3

totul nepotrivit să ne rugăm pentru o nouă revărsare (turnare) a Duhului. Cât de deosebită este această revărsare, în comparație cu Vechiul Testament, reiese din faptul că, în Vechiul Testament, revărsarea Duhului era încă o chestiune de viitor. Era ceva după care se tânjea, dar care nu era cunoscut.

În afară de aceasta, Duhul a fost turnat „din belșug”. Acest fapt are o mare importanță. „Dumnezeu nu dă Duhul cu măsură” (Ioan 3.34). În Vechiul Testament, Duhul Sfânt a săvârșit în suflet doar viața nouă a nașterii din nou. Totuși, Domnul spune că a venit nu doar ca ai Săi să aibă viață, ci să o aibă din belșug (Ioan 10.10). El a venit nu doar ca ai Săi să posede viața nouă din Dumnezeu, lucrată prin Duhul Sfânt, ci a vrut ca ei să-L aibă pe El, pe Fiul Însuși, ca viață eternă, viața în forma sa cea mai bogată și care se revarsă (vezi Tit 3.7). Numai El putea să dea această viață, datorită morții și învierii Sale. Ca Om înviat, El le-a dăruit celor ai Săi viața Sa de înviere, iar ca Fiul etern, le-a dăruit viața eternă (compară cu 1 Ioan 1.2; 5.20). A făcut aceasta prin aceea că a suflat asupra celor ai Săi „Duhul dătător de viață” (1 Corinteni 15.45) și le-a spus: „Primiți Duh Sfânt” (Ioan 20.22). Ce este mai bogat decât această viață divină? Dumnezeu ne-a dăruit cele mai mari și mai prețioase promisiuni, astfel încât noi înșine am devenit părtași la natura divină (2 Petru 1.4). Tot ceea ce este Dumnezeu în Sine a devenit viața noastră. Esența Sa cea mai profundă, dragostea lui Dumnezeu, a fost turnată în inimile noastre (compară cu versetul nostru) prin Duhul Sfânt care ne-a fost dat (Romani 5.5). Astfel, ploaia lui Dumnezeu ne-a acoperit „din belșug” (Psalmul 84.6)!

Prin Isus Hristos, Mântuitorul nostru

Această turnare din belșug a fost realizată de Dumnezeu prin Isus Hristos, Mântuitorul nostru. Faptul că Dumnezeu a putut să ne dea Duhul Sfânt se datorează lucrării Sale. Prin Isus Hristos, Mântuitorul și Cel care ne aduce mântuirea, El a turnat Duhul Sfânt asupra noastră. Tot ce are Dumnezeu de dat, El ne dă și nu poate da decât prin Domnul Isus. Acesta a devenit pentru noi totul: înțelepciune de la Dumnezeu, dreptate, sfințenie și mântuire (1 Corinteni 1.30). Cât de strâns legate sunt aceste trei Persoane în toate lucrurile! Dumnezeu este Creatorul tuturor lucrurilor, dar El a creat în Fiul Său (Coloseni 1.15,16; Evrei 1.3) prin puterea Duhului Sfânt (Geneza 1.1,2). Așa a fost nu numai în lucrarea creației, ci și în lucrarea mântuirii: Hristos S-a jertfit fără pată lui Dumnezeu prin Duhul etern (Evrei 9.14). Nu vorbesc aici despre Trinitate (Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul, Dumnezeu Duhul Sfânt), ci despre Dumnezeu, Omul Isus Hristos și Duhul Sfânt. Aceeași legătură o găsim la nașterea Domnului (Luca 1.35), la botezul Său (Matei 3.16,17), la învierea Sa (Romani 1.3,4), la lucrarea Sa în Biserică (1 Corinteni 12.4-6; compară cu Efeseni 2.21,22). La fel se întâmplă și în cazul nașterii din nou (Ioan 3.5-8; Galateni 1.4; 1 Petru 1.3), la inspirație (Luca 1.70; Faptele apostolilor 1.16; 1 Petru 1.11), la revelația divină (1 Corinteni 1.24; 2.7,10,16) și la locuirea lăuntrică (Ioan 14.23; 1 Corinteni 6.19; Efeseni 3.17).

În legătură cu versetul nostru, mai există un alt eveniment important în care sunt implicați Dumnezeu, Hristos și Duhul Sfânt, și anume trimiterea Duhului Sfânt după înălțarea lui Hristos. Dumnezeu a turnat Duhul Sfânt asupra noastră prin Isus Hristos, Mântuitorul nostru. În Ioan 14.16-20, Domnul promite că Îl va ruga pe Tatăl, iar Acesta le va da ucenicilor un alt Mângâietor, pentru a ocupa locul Domnului Isus în mijlocul celor ai Săi și a rămâne pentru totdeauna cu ei. În acest Duh, Domnul Însuși va veni la ei, iar ei Îl vor primi ca viață a lor, datorită vieții Sale din moarte (compară cu Ioan 10.17; 12.24). În acest fel, ei vor ajunge la minunata conștientizare că El este în ei ca viață a lor și că ei sunt în El, uniți cu Omul glorificat

Capitolul 3

din cer, și că acest Om este același care, ca Fiul etern, este în Tatăl! Ce înălțime glorioasă și minunată la care suntem aduși prin har. Domnul este Cel care Îl roagă pe Tatăl să trimită Duhul, iar Tatăl este Cel care trimite Duhul în Numele Fiului (Ioan 14.15,26). Pe de altă parte, Fiul Însuși este Cel care trimite din partea Tatălui Mângâietorul, Duhul Adevărului, care pornește de la Tatăl (Ioan 15.26). Astfel, există o legătură desăvârșită: Tatăl trimite în Numele Fiului, iar Fiul trimite de la Tatăl Duhul, care izvorăște din Tatăl. Duhul Sfânt este promisiunea Tatălui (Faptele apostolilor 1.4), dar Domnul este Cel care a primit de la Tatăl această promisiune a Duhului Sfânt și L-a turnat (Faptele apostolilor 2.32-33).

Duhul Sfânt

Ce privilegiu este să avem acest Duh și să fim în posesia acestui Duh! Duhul Sfânt este Cel care ne-a revelat tainele lui Dumnezeu și ne-a dăruit înțelepciunea de a cunoaște aceste taine (1 Corinteni 2.9-14). Duhul Sfânt este Cel care ne îndreaptă inimile spre Dumnezeu, Tatăl, și ne face să strigăm: „Ava, Tată!”, și mărturisește împreună cu duhul nostru că suntem copii ai lui Dumnezeu (Romani 8.15-16). Tot Duhul Sfânt este Cel care ne umple inimile cu Domnul Isus! El mărturisește despre El, așa cum Îl cunoaștem în aceste două ipostaze: ca Om smerit pe pământ și ca Om glorificat în cer. Pentru prima ipostază, vezi Ioan 14.26 și pentru cea de-a doua, Ioan 16.14. Duhul ne arată cine a fost Domnul pe pământ, pentru ca noi să-L urmăm în aceasta prin puterea Duhului, iar El ne vestește gloria, pe care Domnul o are acum în cer, pentru ca noi să devenim asemănători cu acest chip (2 Corinteni 3.17-18). Ce călăuză practică și ce ajutor practic pentru viața noastră de credință este, așadar, Duhul! Prin puterea acestui Duh suntem în stare să ținem carnea sub control (Romani 8.5-17; Galateni 5.16-26). Pentru aceasta, trebuie să fim plini de Duhul (Efeseni 5.18) și să nu dăm ocazie cărnii, ca să nu întristăm Duhul (Efeseni 4.30) sau chiar să-L stingem (1 Tesaloniceni 5.19).

Prin Duhul Sfânt putem sluji lui Dumnezeu (Filipeni 3.3; compară cu Romani 7.6), ne putem ruga lui Dumnezeu (Romani 8.26; compară cu Iuda 20), putem să ne apropiem de Tatăl (Efeseni 2.18), să ne bucurăm de comuniune (2 Corinteni 13.13), să ne bucurăm de pace și bucurie (Romani 14.17; Galateni 5.22; 1 Tesaloniceni 1.6) – da, ce binecuvântări minunate sunt acestea! Și toate acestea prin turnarea abundentă a Duhului lui Dumnezeu, datorită lucrării lui Isus Hristos, Mântuitorul nostru. O lucrare atât de bogată și de minunată, încât nu numai că păcatele noastre sunt șterse prin ea, ci și Dumnezeu este glorificat prin această lucrare cum nu s-a mai întâmplat niciodată și cum nu se va mai întâmpla vreodată. O lucrare atât de minunată, încât Dumnezeu a primit în ea mult mai mult decât I-am răpit noi, astfel încât inima lui Dumnezeu este acum larg deschisă, nu numai pentru a ne ierta păcatele, ci și să ne binecuvânteze cu orice binecuvântare spirituală imaginabilă în locurile cerești (Efeseni 1.3) – cu tot ceea ce Domnul a dobândit prin lucrarea Sa; și în ce ar putea eșua lucrarea Sa, încât să existe ceva ce El nu ar fi dobândit? Și toate acestea au devenit partea noastră! Pe baza jertfei de ardere-de-tot, care vorbește despre tot ceea ce Domnul a făcut, mai mult decât era necesar pentru păcat, pentru ca Dumnezeu să fie glorificat, și pentru ca tot ceea ce stă înaintea feței lui Dumnezeu, Dumnezeu a putut să lase să vină la noi în Duhul Sfânt și să locuiască în mijlocul nostru (citește Exodul 29.36-46).

Tit 3.7: ... pentru ca, îndreptățiți prin harul Său, să devenim moștenitori ai vieții eterne potrivit speranței.

Ajungem acum la ultima parte a lungului verset din Tit 3.3-7. După introducerea din versetul 4 și propoziția principală din versetul 5 (cu o propoziție subordonată inserată în versetul 6)

Capitolul 3

urmează acum propoziția finală, care indică scopul mântuirii noastre: Dumnezeu ne-a mântuit, ca să devenim moștenitori conform speranței vieții eterne.

Astfel ajungem și la ultimele două dintre cele șapte aspecte ale mântuirii prezentate în aceste versete. Acestea șapte aspecte sunt:

1. În ceea ce privește contribuția noastră: mântuirea s-a realizat în întregime în afara faptelor noastre și a dreptății noastre proprii.
2. Etalonul mântuirii: aceasta se măsoară după măsura îndurării lui Dumnezeu.

Apoi, mijloacele care au dus la mântuire:

3. Spălarea regenerării
4. Înnoirea prin Duhul Sfânt

Aceste prime patru aspecte formează un tot unitar și se împart în două grupuri de câte două, așa cum am văzut deja în Tit 3.2-3. Ele se deosebesc de ultimele trei caracteristici ale mântuirii, deoarece primele trei se aplică și credincioșilor din Vechiul Testament, în timp ce ultimele trei se aplică doar credincioșilor din Noul Testament. Nici credincioșii din Vechiul Testament nu puteau sta înaintea lui Dumnezeu pe baza faptelor lor proprii, ci doar pe baza îndurării Lui; și ei au fost curățiți prin Cuvântul lui Dumnezeu și înnoiți prin Duhul Sfânt. Cel mult s-ar putea pune la îndoială dacă se poate vorbi despre regenerare în cazul lor. Nu putem spune despre ei că au fost răstigniți împreună cu Hristos și că au umblat în puterea învierii lui Hristos, deoarece încă nu exista un Hristos răstignit și înviat. Într-adevăr ei erau curățiți, deoarece Dumnezeu privea în jertfe la sângele lui Hristos, totuși, atâta timp cât Domnul Isus nu a fost înviat și glorificat la dreapta lui Dumnezeu, binecuvântările legate de această poziție a Omului glorificat în cer nu puteau fi acordate.

Despre aceasta vorbesc ultimele trei caracteristici ale mântuirii; acestea sunt, așadar, privilegiile care depășesc pe cele ale credincioșilor din Vechiul Testament și pe care le avem prin har. Aceste privilegii sunt:

5. Am primit Duhul Sfânt, pe care Domnul L-a putut trimite abia după ce a fost glorificat (Ioan 7.39), și care acum locuiește în trupurile noastre.
6. Suntem îndreptățiți, ceea ce s-a putut realiza abia după ce Domnul a înviat (Romani 4.25) și S-a întors la Tatăl (Ioan 16.8-10).
7. Și am devenit moștenitori, ceea ce s-a putut realiza abia după ce Domnul Isus a dobândit moștenirea prin moartea Sa (Apocalipsa 5.5-6; Evrei 2.5-9; Romani 8.17; Efeseni 1.9-11).

Etapele mântuirii

Există însă o problemă: la o privire superficială s-ar putea presupune că aceste șapte puncte au loc în aceeași ordine atunci când cineva devine mântuit. Totuși, aceasta nu este deloc corect. Dacă ar fi așa, am fi primit Duhul Sfânt înainte de îndreptățirea noastră; asta ar însemna că Duhul Sfânt era deja activ în noi pentru a săvârși fapte bune înainte de îndreptățirea noastră, astfel încât am fi îndreptățiți totuși pe baza faptelor, chiar dacă ar fi fapte ale Duhului Sfânt. Însă aceasta ar anula dreptatea lui Dumnezeu, care nu se bazează pe faptele noastre (chiar dacă

ar fi spirituale), ci pe lucrarea desăvârșită a lui Hristos. Nu trebuie să tratăm aceasta cu ușurință! Nu este vorba de a căuta nod în papură, ci de a apăra gloria Domnului și de a diferenția între ceea ce Scriptura diferențiază în mod expres. În versetul nostru nu scrie absolut deloc: „pentru ca noi să fim îndreptățiți prin harul Său și să devenim moștenitori”. Acolo scrie: „fiind îndreptățiți”, fără a se preciza în ce stadiu al mântuirii noastre am fost îndreptățiți. Nu luăm în considerare opinia unora, potrivit căreia toate aceste lucruri – nașterea din nou, îndreptățirea, mântuirea și pecetluirea cu Duhul – au loc într-un singur și același moment. Această opinie provine dintr-o nediferențiere a conținutului și a semnificației acestor termeni diferiți, și vom vedea imediat cât de falsă este această opinie.

Care este, așadar, ordinea conformă cu Scriptura? Să subliniem mai întâi propoziția principală din versetele noastre: „El ne-a mântuit prin spălarea regenerării și prin înnoirea Duhului Sfânt, pentru ca noi să devenim moștenitori.” Cuvântul „pentru ca” se referă în mod clar la propoziția principală anterioară, adică la verbul „a mântui”, și nu la propoziția subordonată din versetul 6, deși aceasta este cu siguranță legată de versetul 7 (vezi imediat). Avem aici, așadar, mijloacele (spălarea și înnoirea) care duc la mântuire, având ca rezultat faptul că devenim moștenitori. Aceasta reprezintă deja o anumită succesiune; modul în care darul Duhului Sfânt și îndreptățirea se încadrează aici trebuie să reiasă din alte pasaje din Scriptură. Ajungem astfel la următoarea ordine divină:

Ordinea lui Dumnezeu începe cu trimiterea predicatorilor, care ies să propovăduiască Cuvântul lui Dumnezeu; această propovăduire este întărită de Duhul Sfânt, care „dă viață” Cuvântului: adică Îl aplică asupra inimii și conștiinței celor care Îl aud (Romani 10.14-17; compară cu Ioan 7.37-39). Da, Hristos Însuși este Cel care vorbește prin predicatori (Ioan 5.25; Efeseni 2.17). Acest Cuvânt îi face pe cei care Îl aud să-și recunoască păcatele. Adus la viață prin Duhul Sfânt, acest Cuvânt spală păcatele și dă în schimb o viață nouă din Dumnezeu. Aceasta este lucrarea nașterii din nou, prin „apă și Duh” (Ioan 3.5). Aici intervine partea de responsabilitate a omului născut din nou, care, convins de Cuvântul viu al lui Dumnezeu, își mărturisește păcatele înaintea lui Dumnezeu (1 Ioan 1.19) și își recunoaște starea pierdută. El se îndepărtează de viața sa în păcat și se întoarce la Dumnezeu (1 Tesaloniceni 1.9-10). Aceasta este convertirea, care, deși este întotdeauna privită ca ceva pentru care omul însuși este responsabil, dar care este posibilă numai atunci când Duhul aplică Cuvântul asupra inimii și conștiinței și dăruiește viața nouă.

Conform cu 1 Corinteni 6.11, spălarea este urmată, ca pas următor, de sfințire, și anume înaintea îndreptățirii (compară și ordinea din 1 Petru 1.2). Deși mulți creștini consideră că ordinea este inversă, învățătura Scripturii este totuși clară. După ce Dumnezeu a curățat pe cineva de păcatele sale, El nu-l lasă în domeniul păcatului, ci îl „sfințește”; adică, El îl separă, îl pune deoparte de păcătoși, unindu-l cu un Hristos sfințit. Abia după aceea Dumnezeu îl poate îndreptăți; cum ar putea Dumnezeu să îndreptățească pe cineva care nu este încă sfințit, adică se află încă în rândul păcătoșilor? După această sfințire, în 1. Corinteni 6.11 urmează îndreptățirea; totuși, din alte texte reiese că există o condiție foarte importantă, care trebuie îndeplinită înainte ca cineva să fie îndreptățit. Dumnezeu nu îndreptățește pe nimeni care doar și-a mărturisit păcatele înaintea Lui; el trebuie să creadă, de asemenea, pe deplin că Dumnezeu a dat un mijloc sigur și suficient pentru a ne feri de judecată. Faptul că aceasta nu este doar o diferență teoretică reiese din aceea că există atât de mulți creștini serioși care și-au mărturisit sincer păcatele înaintea lui Dumnezeu, dar totuși nu sunt fericiți, pentru că nu vor să se bazeze pe lucrarea împlinită și desăvârșită a lui Hristos. De cele mai multe ori, cauza este o învățătură greșită. Deși s-au convertit și au o viață nouă din Dumnezeu (chiar dacă nu o știu și nici nu ar

Capitolul 3

îndrăzni să și-o recunoască!), nu îndrăznesc să creadă în Evanghelie. De aceea, conform Scripturii, ei nu sunt încă îndreptățiți, mântuiți și pecetluiți, deși vor ajunge cu siguranță să fie, pentru că Dumnezeu Își va duce cu siguranță lucrarea la bun sfârșit.

Următorul pas (după recunoașterea și mărturisirea păcatelor) este, așadar, să primească „Evanghelia mântuirii” (Efeseni 1.13), care, conform cu 1 Corinteni 15.1-4, Îl include pe Hristos, Cel care a murit pentru păcate și a fost înviat de Dumnezeu ca dovadă că Dumnezeu a acceptat pe deplin lucrarea Sa. Dacă aceste lucruri sunt crezute, menționate și în Romani 4.24-25, atunci, conform cu Romani 5.1, pe baza credinței, se primește pacea cu Dumnezeu (compară și cu Romani 3.22,28). Dumnezeu este Cel care ne îndreptățește (Romani 8.39), și anume pe baza credinței (vezi și Romani 4.5; Galateni 2.16; 3.24; Filipeni 3.9). Iar dacă am crezut în Evanghelia mântuirii și, prin aceasta, suntem îndreptățiți, atunci suntem și mântuiți, și anume prin credință (Efeseni 2.8). Aceasta înseamnă că nu avem doar iertarea păcatelor (ceea ce se întâmplă la convertire) și viața nouă din Dumnezeu (ceea ce se întâmplă prin nașterea din nou), pentru că aceste mari binecuvântări pot fi deținute și fără să știm, ci mântuirea înseamnă că avem și siguranța credinței și pacea cu Dumnezeu, astfel încât să fie posibile comuniunea deplină cu Dumnezeu și bucuria adevărată. Dumnezeu ne numește „mântuiți” când suntem eliberați și de îndoiala noastră cu privire la suficiența deplină a lucrării lui Hristos în raport cu dorința lui Dumnezeu de a ne mântui, precum și de toate celelalte fapte ale cărnii care împiedică credința.

Abia după ce cineva a acceptat Evanghelia mântuirii și a este astfel mântuit, lucrarea de mântuire a lui Dumnezeu este desăvârșită. Abia atunci Dumnezeu poate încununa această lucrare desăvârșită a mântuirii, prin faptul că credinciosul este „pecetluit cu Duhul Sfânt al promisiunii, care este arvună a moștenirii noastre, pentru răscumpărarea posesiunii dobândite” (Efeseni 1.13,14). Iar această pecetluire, care marchează încheierea unei etape, este în același timp punctul de plecare al unui val de binecuvântări menționate în versetul nostru. Una dintre cele mai minunate binecuvântări este menționată în Romani 8.16-17. Duhul Sfânt, care Și-a făcut locuința în noi, mărturisește împreună cu duhul nostru că suntem copii ai lui Dumnezeu! Aceasta este o privilegiu minunat. Prin credință, Îl numim pe Dumnezeu cu îndrăzneală „Ava, Tată!”, iar aceasta este dovada că Duhul filiației este în noi. Dar dacă suntem într-adevăr copii ai lui Dumnezeu, acest fapt are consecințe! Copiii sunt moștenitorii tatălui lor, și, prin urmare, dacă suntem copii ai lui Dumnezeu, atunci suntem și moștenitori ai lui Dumnezeu (Galateni 4.7). Și pentru că Hristos este Fiul lui Dumnezeu, suntem, prin urmare, și moștenitori împreună cu Hristos. Aceasta explică și ce vom moșteni: tot ceea ce Hristos va moșteni datorită lucrării Sale, El îl va împărți cu noi (Efeseni 1.9-11). Mai mult, Romani 8 ne învață că, odată ce am devenit moștenitori, avem și o anumită speranță (Romani 8.23-26), așa cum spune și versetul nostru. Noi, cei care avem primele roade ale Duhului (adică, primul rod al Duhului în noi este înnoirea și locuirea Lui în noi), tânjim după desăvârșirea lucrării Duhului, și anume mântuirea trupului nostru (compară cu 1 Corinteni 15.51-54; Filipeni 3.20,21). Căci am fost mântuiți în speranță. Această speranță se va împlini la venirea Domnului Isus, când vom ajunge să savurăm pe deplin viața eternă (Romani 2.6; 5.21; 6.22-23; Galateni 6.8; 1 Timotei 1.16; 6.12). Toate acestea se regăsesc în versetele noastre: am fost mântuiți pentru ca, îndreptățiți prin harul Său, să devenim moștenitori conform speranței vieții eterne. Vom analiza aceasta mai în detaliu acum.

Avem de-a face aici, așadar, cu șase noțiuni (îndreptățirea prin har – mântuirea – darul Duhului – moștenirea – speranța – viața eternă), care sunt discutate pe larg în Scriptură, și anume în așa

Capitolul 3

fel încât fiecare dintre cele șase noțiuni se află într-o anumită relație cu fiecare dintre celelalte cinci noțiuni. Nu voi intra în detalii, dar îi recomand cititorului să citească pasajele respective.

(1) Cine este îndreptățit, va fi (2) mântuit, deoarece dreptatea lui Dumnezeu este revelată în Evanghelia mântuirii (Romani 1.16,17), iar cei care sunt îndreptățiți prin sângele lui Hristos vor fi și mântuiți prin El (Romani 5.9). Cei care sunt îndreptățiți prin credință (și prin puterea Duhului Sfânt; 1 Corinteni 6.11) au primit, pe această bază, (3) Duhul și au devenit (4) moștenitori (Galateni 3.5,24 -29). Prin îndreptățirea noastră ne și lăudăm în (5) nădejdea gloriei lui Dumnezeu (Romani 5.1,2), în timp ce harul domnește prin dreptate spre (6) viața eternă (Romani 5.21).

(2) Cine este mântuit prin credința în Evanghelie este (3) pecetluit cu Duhul Sfânt (Efeseni 1.13). Vom savura întreaga amploare și binecuvântarea acestei mântuiri atunci când (4) vom primi moștenirea (1 Petru 1.4-5). De aceea am fost mântuiți (5) în speranță (Romani 8.24). Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său pentru ca noi să fim mântuiți și (6) să primim viața eternă (Ioan 3.15-17; 10.28).

(3) Cine a primit Duhul știe prin aceasta că este un copil al lui Dumnezeu și, prin urmare, (4) un moștenitor al lui Dumnezeu (Romani 8.16,17; Galateni 4.6,7). Duhul este garanția moștenirii noastre (Efeseni 1.13,14). Prin acest Duh așteptăm, pe baza credinței, (5) speranța dreptății (Galateni 5.5), o speranță care, prin faptul că avem Duhul, nu ne face de rușine, ci, dimpotrivă, este întărită tocmai prin Duhul (Romani 8.23-26). Și dacă semănăm pentru acest Duh, vom și culege din El (6) viața eternă (Galateni 6.8).

(4) Cine a devenit moștenitor a primit astfel o speranță vie (5) în moștenirea cerească nepieritoare (1 Petru 1.3,4) și știe care este speranța chemării lui Dumnezeu și gloria moștenirii sale (Efeseni 1.18). El a moștenit viața eternă (Marcu 10.17) și a devenit moștenitor al harului vieții (1 Petru 3.7).

(5) Cine a primit speranța are perspectiva certă a savurării depline a (6) vieții eterne (Tit 1.2).

Îndreptățiți

Aceste puncte explică foarte bine versetul nostru. Am văzut că formularea „pentru ca” se referă la „mântuiți”, și nici nu ar putea fi altfel. Nu am devenit moștenitori pentru că am primit Duhul, ci pentru că am fost mântuiți. Pe de altă parte, este adevărat și faptul că noi savurăm prin Duhul conștientizarea acestei mântuiri, pe care Îl avem (punctul 3). Deși, așadar, Tit 3.6 este în mod clar o intercalare, acest verset evidențiază foarte bine puterea prin care putem savura versetul din Tit 3.7. Pentru ca noi să putem înțelege cum și prin ce am devenit moștenitori, apostolul adaugă, de asemenea: „îndreptățiți prin harul Său”. Prin aceasta, el oferă o indicație suplimentară cu privire la poziția noastră schimbată, privită acum din perspectiva „juridică”. Suntem îndreptățiți, adică Dumnezeu ne-a achitat de păcatele noastre (2 Corinteni 5.9) și ne-a eliberat de păcat (Romani 8.1-4). Prin faptul că am murit împreună cu Hristos, omul nostru vechi este mort și, prin urmare, nu mai poate fi acuzat de păcate și nici măcar de păcat; un mort nu numai că nu păcătuiește, ci nici nu mai poate păcătui: „Cine a murit este îndreptățit [în traducerea Elberfelder: «absolvit»] de păcat” (Romani 6.7). Păcatul nu este mort în noi, ci noi suntem morți față de păcat. Omul cel nou nu mai are nimic de-a face cu păcatul, din punct de vedere juridic el este liber de păcat. Acest om nou are în el viața lui Dumnezeu, adică este născut din Dumnezeu. Aceasta înseamnă că este un copil al lui Dumnezeu și, prin urmare, și un moștenitor al lui Dumnezeu. Din aceasta reiese, așadar, în mod clar, că îndreptățirea este o

Capitolul 3

condiție pentru a putea fi moștenitor. Suntem numiți îndreptățiți tocmai pentru că suntem oameni noi, care nu au nimic de-a face cu păcatul, pentru că suntem născuți din Dumnezeu și, prin urmare, putem fi acceptați de Dumnezeu ca îndreptățiți, prin faptul că El ne atribuie dreptatea lui Hristos pe baza credinței noastre. Îndreptățirea nu se bazează pe luarea în considerare a faptelor noastre bune, ci este însoțită de moartea omului vechi, care, cu poftele sale înșelătoare merge la pierzare (Efeseni 4.22), și reprezintă atribuirea dreptății lui Hristos prin credință omului nou, care este născut din Dumnezeu și, prin urmare, este moștenitor.

Prin harul Său

Faptul că suntem îndreptățiți implică, așadar, că suntem plasați într-o poziție din care putem revendica „dreptul” la moștenire. În Hristos am devenit dreptate din partea lui Dumnezeu; un Dumnezeu care S-a arătat a fi drept, atunci când L-a înviat pe Cel drept, trebuie, dacă este drept, să ne dăruiască tot ceea ce Domnul Isus, de care suntem indisolubil legați, a dobândit prin lucrarea Sa: și anume moștenirea. De aceea, pentru că suntem îndreptățiți, avem drepturi. Totuși, această idee nu trebuie să ofere prilej cărnii. De aceea, apostolul spune că suntem îndreptățiți prin harul Său; adică, literalmente: „harul de la cineva”, și anume al lui Dumnezeu în Tit 3.4 (compară cu harul lui Dumnezeu în Tit 2.11), pentru că Dumnezeu este Cel care îndreptățește (Romani 8.33). Acum, din moment ce suntem îndreptățiți, avem „drepturi”; dar cum am fost îndreptățiți? Prin har! Suntem îndreptățiți fără plată prin harul lui Dumnezeu, prin răscumpărarea care este în Hristos Isus (Romani 3.24; compară cu Romani 4.35). Darul de har este din multe greșeli spre îndreptățire (Romani 5.15,16,18). Faptul că Dumnezeu ne-a achitat de păcat și ne-a dăruit dreptatea Sa nu este altceva decât har pur! Și toate „drepturile”, pe care le avem acum (oricât este de adevărat!), le-am primit din pur har. Desigur, a trebuit mai întâi să credem, înainte de a putea primi dreptatea și drepturile; suntem, de asemenea, îndreptățiți prin credință (Romani 3.22,28; 5.1; Faptele apostolilor 13.39; Galateni 2.16; 3.24; Filipeni 3.9). Dar și credința nu este un merit din partea noastră, pentru că ea se opune direct faptelor noastre și, mai mult decât atât, chiar și credința este un dar al lui Dumnezeu (Efeseni 2.8). Așadar, totul vine de la Dumnezeu și nimic nu vine de la noi. Dacă totuși există un singur merit, acesta este „meritul crucii” lui Hristos. Dumnezeu ne-a îndreptățit prin puterea sângelui vărsat al Domnului Isus (Romani 5.9). Așadar, găsim aceste trei lucruri: suntem îndreptățiți în sângele lui Hristos, prin harul lui Dumnezeu și din credință în Dumnezeu.

Moștenitori

Astfel, suntem deci mântuiți prin Dumnezeu, pentru ca, îndreptățiți prin harul Său, să devenim moștenitori, moștenitori datorită filiației cu Dumnezeu (Romani 8.16,17) și pe baza credinței (Galateni 3.29; 4.7) și, mai presus de toate: am devenit moștenitori în Hristos, lucru pentru care Israel a fost rânduit dinainte și la care au primit acces și națiunile, odată ce au primit Evanghelia mântuirii (Efeseni 1.9-13). Tot ceea ce Domnul Isus a dobândit prin lucrarea Sa, împarte cu noi (Ioan 17.4,5,22). Tot ceea ce moștenește El, moștenim și noi, cei care suntem uniți cu El, adică cei care suntem în El. Tot ce există în cer ca binecuvântări, El împărtășește cu noi (Efeseni 1.3); o moștenire nepieritoare, fără pată și care nu se poate vesteji este păstrată pentru noi în cer ca o speranță vie pentru noi (1 Petru 1.3,4), o speranță care ne este păstrată în cer (Coloseni 1.5). Domnul Însuși ne va da această moștenire (Coloseni 3.24). Această moștenire nu este însă legată doar de cer, ci și de pământ. Dumnezeu i-a ales pe cei săraci ai lumii, ca să fie bogați în credință și moștenitori ai Împărăției pe care El a promis-o celor care Îl iubesc (Iacov 2.5). Când tot ce este în cer și pe pământ va fi reunit sub un singur Cap, în Hristos, atunci vom fi și noi, în

Capitolul 3

El, moștenitori ai cerului și ai pământului (Efeseni 1.10,11). O, de-am conștientiza noi ce este speranța chemării lui Dumnezeu și cât de bogată este gloria moștenirii Sale în sfinți (Efeseni 1.18). Cum să nu-I mulțumim lui Dumnezeu pentru un astfel de har și înțelepciune, deoarece El nu numai că a supus totul sub picioarele lui Hristos, ci L-a și dat Bisericii ca și Cap peste toate, care este Trupul Lui, plinătatea Celui care umple totul în toate (Efeseni 1.21-23).

Potrivit speranței vieții eterne

În versetul nostru nu scrie ce moștenim. Nu scrie acolo că suntem moștenitori (ai speranței) ai vieții eterne, ci că suntem moștenitori conform (adică: în conformitate cu) speranța vieții veșnice. Dacă moștenim totul împreună cu Hristos, nu este nevoie ca acest fapt să fie specificat mai detaliat. De aceea, Noul Testament spune adesea doar că am devenit moștenitori; aceasta spune destul, deoarece cuprinde orice binecuvântare prezentă și viitoare. Aici, însă, se adaugă o trăsătură specifică a moștenirii noastre; aceasta este caracterizată, și anume, de speranța vieții eterne. Această expresie apare și în Tit 1.2, iar și acolo are un caracter definitiv: Pavel se numește apostol pe baza speranței vieții eterne. În analiza versetului din Tit 1.2, precum și a celui din Tit 2.13, am văzut deja ce înseamnă aceasta: avem speranța fermă că, odată ajunși în cer, ne vom bucura pe deplin de viața eternă, pe care o deținem deja în principiu. Observă că acolo nu scrie că așteptăm viața eternă, pentru că o avem deja, ci avem speranța vieții eterne, la fel cum nu așteptăm dreptatea, ci speranța dreptății (Galateni 5.5). Am văzut deja clar că această speranță nu se împlinește atunci când adormim (oricât de minunat ar fi Paradisul, unde se vor afla atunci sufletele noastre), ci atunci când Domnul Isus va veni, pentru a-Și lua Biserica la Sine și pentru a ne da trupuri răscumpărate și glorificate (Romani 8.23-24). Moștenirea noastră este legată de această speranță fericită, care se va împlini când, desăvârșiți, vom intra în cer, unde ne așteaptă o moștenire nepieritoare. Atunci se va împlini speranța noastră în gloria lui Dumnezeu, în care ne lăudăm ca îndreptățiți (Romani 5.1,2), iar din Duhul culegem viața eternă (Galateni 6.8).

Astfel, am ajuns la sfârșitul acestui pasaj doctrinar dificil, în care apostolul ne atrage atenția, în legătură cu Tit 3.1-3, asupra următoarelor lucruri: noi nu suntem, prin fire, cu nimic mai buni decât oamenii din jurul nostru; trebuie să ținem bine seama de acest fapt atunci când interacționăm cu ei. Ceea ce am devenit se datorează exclusiv bunătății, milostivirii și harului lui Dumnezeu; din partea noastră nu a fost nicio contribuție. Cât de profund a trebuit să ne schimbe El: prin mântuire, spălare, regenerare, înnoire, darul Duhului, îndreptățire. Atât de mare, atât de bun a fost Dumnezeu față de noi, care eram vrăjmașii Lui. Nu ar trebui oare să ne străduim să arătăm aceeași milă și aceeași dragoste față de oamenii din jurul nostru, oricât de ostili ne-ar fi?

(6) Ultimele îndemnuri (Tit 3.8-11)

(a) Despre faptele bune și cuvintele inutile (Tit 3.8,9)

Tit 3.8: Cuvântul este vrednic de încredere și vreau ca tu să insiști asupra acestor lucruri, încât cei care L-au crezut pe Dumnezeu să aibă grijă să fie cei dintâi în fapte bune. Acestea sunt bune și de folos oamenilor.

Cuvântul este adevărat

După expunerea aprofundată din versetele din Tit 3.4-7 despre principiile creștine importante, Pavel adaugă la acestea, ca de obicei, îndemnuri practice imediate. Cuvântul, pe care el tocmai l-a scris nu este doar o lecție interesantă, ci un cuvânt de încredere și credibil. Ne este de folos și îl putem pune în practică în viața de zi cu zi. Expresia „cuvânt vrednic de încredere” [aici: „Cuvântul este adevărat”] o întâlnim deja în Tit 1.9. Este cuvântul Dumnezeului „de încredere”; „de încredere” este traducerea cuvântului *pistos* din greacă, care este tradus tot prin „de încredere” în Tit 1.9, însă în Tit 1.6 este tradus prin „credincios”. La fel este substantivul independent „credincioșie” din Tit 2.10, și cuvântul „credință” din Tit 1.1; 4.13; 2.2; 3.15, în timp ce *pisteuo* în Tit 1.3 înseamnă „a încredința”, iar în Tit 3.8 „a crede”. „Credință” și „încredere” sunt, așadar, foarte apropiate. „A crede în Dumnezeu” (așa cum se spune în versetul nostru) înseamnă, deci, și „a avea încredere în Dumnezeu” – a avea încredere că ceea ce El a spus este adevărat.

Expresia „Cuvântul este vrednic de încredere” apare de mai multe ori în epistolele pastorale, adesea (exact ca aici) în legătură cu o explicație a adevărului creștin. „Vrednic de încredere este cuvântul și demn de toată primirea, că Hristos Isus a venit în lume ca să-i mântuiască pe păcătoși” (1 Timotei 1.15), și tot așa: „Evlavia ... are promisiunea vieții, a celei de acum și a celei viitoare. Vrednic de încredere este cuvântul acesta și demn de toată primirea” (1 Timotei 4,8,9). Iar în 2 Timotei 2.10,11: „mântuirea care este în Hristos Isus, împreună cu gloria eternă. Vrednic de încredere este cuvântul: pentru că, dacă am murit împreună cu El, vom și trăi împreună.” Numai în 1 Timotei 3.1 nu este în legătură directă cu învățătura, ci cu slujba de supraveghetor (după părerea unora, aceasta face încă parte din Tit 2.15). În toate aceste cazuri, textul spune de fapt literalmente: „Cuvântul este de încredere”, astfel încât accentul cade în întregime pe „de încredere”. Uneori, întreaga expresie precedă o anumită afirmație (așa cum este în 1 Timotei 1.15), în timp ce în versetul nostru ea reprezintă încheierea unei expuneri.

Vreau ca tu să insiști asupra acestor lucruri

După prezentarea Cuvântului de încredere, apostolul aduce din nou imediat un îndemn practic. „Aceste lucruri” (accentuate în această propoziție) sunt cele menționate în versetele din Tit 3.1-7, la fel cum „aceste lucruri” din Tit 2.15 cuprind lucrurile din Tit 2.1-14. Motivul pentru care Tit trebuie să insiste ferm în ceea ce este descris în versetele 1-7 devine clar din versetele 1-3. Am văzut, într-adevăr, că bunătatea și îndurarea lui Dumnezeu, descrise în versetele 4-7, ne-au fost date ca exemple, pentru ca noi să ne purtăm la fel față de oameni. De aceea se spune și în versetul nostru că „acestea sunt bune și de folos oamenilor”. Cuvântul de încredere al lui Dumnezeu este temelia și punctul de plecare al vieții noastre practice și al faptelor noastre bune. Este evident necesar ca Pavel să insiste din nou în privința aceasta. La mântuire nu a fost nimic din partea noastră, totul a venit de la Dumnezeu; totuși, modul în care Dumnezeu a lucrat în

acest sens, în bunătatea Sa copleșitoare, este modelul pentru schimbarea noastră, pentru că am devenit părtași la natura divină (2 Petru 1.4). Siguranța că suntem mântuiți este o condiție necesară, dar o viață bună trebuie să fie consecința la fel de necesară. Trebuie să ducem la bun sfârșit prin lucrare propria mântuire cu teamă și tremur (Filipeni 2.12) și să apucăm viața eternă (1 Timotei 6.12) – toate acestea sunt foarte reale și practice. Nu trebuie doar să intrăm într-o relație nouă cu Dumnezeu (prin credință), ci și să menținem această relație în mod practic, ceea ce se referă la partea noastră de responsabilitate.

De aceea, Tit trebuie să insiste asupra acestor lucruri. Această expresie „a insista” este în limba greacă un singur cuvânt, *diabedaioōmai*, care provine de la *bebaioō* („a consolida, a asigura”), cu accentul suplimentar pe prefixul *dia* („din plin”). Cuvântul este tradus în 1 Timotei 1.7 prin: „a afirma cu tărie”. Ideea de bază este, de fapt: „a vorbi cu o certitudine fermă despre”. Această certitudine fermă se bazează pe „Cuvântul” ferm și „de încredere”. Aceasta este deja a șasea însărcinare pe care o primește Tit pentru a le vorbi celorlalți (vezi Tit 1.13; 2.1,6,15; 3.1).

Întrucât cei care L-au crezut pe Dumnezeu

Faptul că Tit trebuie să insiste cu tărie asupra acestor lucruri are un scop, și anume, pentru ca cei care cred în Dumnezeu să poarte grijă ca ei înșiși să facă fapte bune. De aici reiese și cui ar trebui să-și adreseze Tit îndemnul: și anume, celor care cred pe Dumnezeu. Ce greșală îngrozitoare este să-i îndemni pe necredincioși să facă fapte bune! Nu faci decât să-i îndepărtezi și mai mult de Dumnezeu, dacă prin presupusele lor fapte bune își imaginează că au o dreptate proprie, care este o urâciune înaintea lui Dumnezeu. Nu, mântuirea (nu prin fapte, ci prin îndurarea lui Dumnezeu) este condiția absolută pentru a putea face fapte bune. Omul trebuie mai întâi să „creadă pe Dumnezeu”, adică să creadă că ceea ce spune Dumnezeu este de încredere, că „Cuvântul este adevărat”, și apoi să accepte mărturia Lui, care ne este transmisă prin Evanghelie (vezi 1 Ioan 5.10,11). Așadar, aici nu scrie „a crede în Dumnezeu”; „a crede” (*pisteuo*) este însoțit aici de cazul al treilea (dativ), iar atunci înseamnă: „a crede ceva sau pe cineva” (compară cu Matei 21.25; Ioan 5,24,47). Trebuie, așadar, să distingem bine acest sens de alte patru construcții în care apare *pisteuo*, și anume: cu prefixul *eis* (literal: „în”): „a crede în” (vezi, de exemplu, Ioan 3.16), adică „a crede în cineva care este subiectul credinței”; aici, deci, o persoană însăși este subiectul credinței și nu ceea ce spune ea, așa cum este cazul în prima noastră construcție (din versetul nostru). Această formă apare și în 1 Petru 1.21: „încât credința și speranța voastră să fie în [nu pe!] Dumnezeu”, adică Dumnezeu trebuie să fie subiectul credinței și speranței tale. A treia și a patra construcție sunt verbele urmate de *epi* („pe”), însoțite de cazul al patrulea sau de cazul al treilea (acuzativ sau dativ); literal, aceasta înseamnă „a crede pe”, adică „a-și pune încrederea în”. Cazul al patrulea (acuzativ) exprimă mai degrabă o direcție de mișcare, adică „a privi cu încredere (credință) spre cineva” (vezi, de exemplu, Faptele apostolilor 16.31), în timp ce cazul al treilea (dativ) exprimă o stare: „a se odihni cu încrederea în cineva” (de exemplu, Romani 9.33). În cele din urmă, *pisteuo* poate fi urmat și de *en* („în”), caz în care înseamnă „a crede în”, și anume că ceva este adevărat (de exemplu, Marcu 1.15).

După cum am spus, în versetul nostru înseamnă „a crede pe Dumnezeu”, exact ca în 1 Ioan 5.10; totuși, forma din versetul nostru se deosebește în două privințe de cea din 1 Ioan 5, și anume pentru că aici se folosește timpul prezent perfect (acțiune încheiată), iar acolo timpul prezent imperfect (acțiune neîncheiată), și, în al doilea rând, pentru că aici Numele lui Dumnezeu apare fără articol, iar acolo cu articol. Timpul perfect din versetul nostru merită

Capitolul 3

remarcat, deoarece acesta exprimă faptul că nu doar în acest moment credem în Dumnezeu, ci că, în trecut a existat un moment în care am acceptat mărturia lui Dumnezeu și, mai presus de toate, am păstrat-o neîntrerupt de atunci. De aceea este atât de practic! Călătoria noastră se bazează pe o conștientizare și o credință continuă în ceea ce a spus Dumnezeu și în ceea ce am acceptat odinioară, când am fost mântuiți. Faptul că Numele lui Dumnezeu nu are articol aici indică faptul că nu se referă atât la persoană, cât la caracterul divin a ceea ce credem. Credem ceea ce a spus Dumnezeu, punând accentul pe faptul că nu Dumnezeu Însuși este Cel care a spus-o, ci faptul că ceea ce a spus El poartă caracterul Său.

A avea grijă să facă fapte bune

Scopul îndemnului este ca cei care cred în Dumnezeu să aibă grijă să facă fapte bune. Verbul „a avea grijă” apare în Noul Testament doar aici și este derivat din cuvântul „minte” ca sediu al gândurilor, al raționamentului rațional și al înțelegerii (compară cu Efeseni 1.8). Înseamnă, de asemenea: „a fi atent la”, „a se dedica”, „a acorda atenție și a avea grijă”. Această grijă trebuie să o dedicăm „faptelor bune”, despre care am vorbit deja în Tit 2.7,14 (spre deosebire de „orice faptă bună” din Tit 1.16; 3.1; vezi acolo). Am văzut deja de mai multe ori că aceste fapte bune sunt posibile numai după ce am fost mântuiți. Tocmai în versetul 5 citim că nu suntem mântuiți pe baza faptelor, ci prin îndurarea lui Dumnezeu; abia după aceea urmează faptele bune din versetul nostru. Așa am citit și în Tit 2.11 că harul lui Dumnezeu ne-a adus mântuirea; nu a fost nimic din partea noastră; totuși, am fost curățiți, pentru ca să fim un popor zelos în fapte bune (Tit 2.14). La fel este și în Efeseni 2: „Prin har sunteți mântuiți ..., nu din fapte, ca să nu se laude nimeni. Pentru că suntem lucrarea Sa, creați în Hristos Isus pentru fapte bune, pe care Dumnezeu le-a pregătit dinainte, ca să umblăm în ele” (Efeseni 2.8-10). Deci și aici: nu există mântuire pe baza faptelor, ci fapte ca urmare a mântuirii.

„A face” este *proistemi*, care înseamnă literal „a sta (*histemi*) în față (*pro*)”. De cele mai multe ori înseamnă „a conduce” în sensul de „a prelua conducerea” (Romani 12.8; 1 Tesaloniceni 5.12) sau „a conduce” (1 Timotei 3.4,5.12; 5.17). Desigur, nu se poate traduce astfel versetul nostru. Poate s-ar putea spune: „a fi în frunte în faptele bune”, adică în sensul că cineva se străduiește să facă fapte bune și este un model pentru alții în acest sens. În acest caz, el este „conducător” în practicarea faptelor bune. Totuși, aceasta încă nu exprimă suficient conținutul cuvântului. Trebuie să fii „conducător” și în sensul că îi îndemni pe alții să practice fapte bune. De aceea eu am tradus cu „a conduce”, deoarece acest cuvânt este apropiat de textul original și deoarece include atât promovarea faptelor bune, cât și „conducerea în” fapte bune (vezi și Tit 3.14).

Acestea sunt bune și de folos oamenilor

Apostolul are în continuare în vedere relația credincioșilor cu semenii lor, temă pe care a abordat-o încă din Tit 3.1-2, unde a vorbit deja despre blândețea lor față de toți oamenii. Când credincioșii fac fapte bune, lucru de care sunt capabili pe baza mântuirii lor, aceasta este în primul rând spre gloria lui Dumnezeu și, în continuare, spre binecuvântarea celorlalți credincioși. Totuși, este bun și folositor și pentru „oameni”. Adesea, în Noul Testament, prin „oameni” se înțeleg necredincioșii (de exemplu, 1 Corinteni 3.4, „omenesc” înseamnă literalmente „oameni”; Romani 2.16; 1 Corinteni 1.25; 4.9; 2 Corinteni 5.11; Efeseni 4.14; Coloseni 2.8,22; 2 Timotei 3.2; Evrei 9.27; 1 Petru 2.4; 4.2 (plural)). Pentru ei, faptele bune ale credincioșilor sunt bune (adică „curate”) și utile (compară cu 1 Timotei 4.8; 2 Timotei 3.16), deoarece se simt bine datorită blândeții și milostivirii credincioșilor față de ei. Mai mult decât

atât, prin aceasta ei intră în contact cu milostivirea și mai înaltă a lui Dumnezeu față de păcătoși, pentru ca aceștia să fie mântuiți și să învețe, la rândul lor, să se dedice faptelor bune. „Să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor”, a spus Domnul, „încât să vadă lucrările voastre cele bune și să-L glorifice pe Tatăl vostru care este în ceruri” (Matei 5.16).

Tit 3.9: Dar ferește-te de întrebări nehibzuite și de genealogii și de controverse și de certuri privitoare la lege, pentru că sunt nefolositoare și zadarnice.

Tit 3.9 contrastează în mai multe privințe cu Tit 3.8. Cuvântul „dar” din versetul nostru se opune „acestor lucruri” din versetul anterior. „Acestea sunt bune și de folos oamenilor”, dar lucrurile care urmează acum sunt inutile și deșarte, și de aceea Tit trebuie să se ferească de ele. Așadar, „folositor” se opune „inutilului”. Trebuie să fim buni și prietenoși cu toți oamenii, care sunt din afară, dar dacă unii dintre cei dinăuntru vin cu învățături deșarte, trebuie să ne îndepărtăm fără ezitare de astfel de oameni. Acești oameni erau creștini iudei, care umblau din loc în loc, afectați de idei gnostice aberante. Gnosticismul este o învățătură foarte veche, care, prin intermediul ideilor din mitologie, cosmogoniei (învățătura despre originea lumii) și a filosofiei, încerca să pătrundă adevărul mai profund care se află în spatele lucrurilor. În această învățătură, cunoașterea (*gnosis*) este cel mai important lucru: cunoașterea unor taine profunde și mistice, care ar trebui să ajute la eliberarea sufletului din temnița trupului și unirea acestuia cu Divinitatea. Este evident că această învățătură, care a pătruns în creștinism în primele două secole, a avut o influență foarte dăunătoare asupra credinței creștine simple.

Ferește-te dar

Unele dintre aceste influențe pot fi deja descoperite în Noul Testament. În Colose exista un amestec de filosofie, tradiții omenești, porunci referitoare la mâncare, astrologie, venerarea îngerilor și o asceză falsă (Coloseni 2.8-23). Ioan vorbește despre creștinii de nume gnostici, care nu recunoșteau că Isus Hristos a venit cu adevărat în carne (1 Ioan 4.3; 2 Ioan 7) și, astfel, negau umanitatea Sa desăvârșită. Cauza acestei negări era disprețul față de materie, față de carne (vezi mai sus). De asemenea, cei care pretindeau că ei cunosc „adâncimile lui Satan” ne amintesc de astfel de gnostici (Apocalipsa 2.24). În scrisorile pastorale găsim cele mai multe dintre aceste influențe gnostice, și anume cu un puternic caracter iudaic (compară cu Tit 1.10,14). Aceste influențe sunt aici fabule lumești și băbești (acele „mituri”; 1 Timotei 1.4; 4.7; 2 Timotei 4.4; Tit 1.4), genealogii („genealogii cosmogonice”; 1 Timotei 1.4; Tit 3.9), asceză (1 Timotei 4.3) și spiritualizarea învierii (2 Timotei 2.18; compară cu 1 Corinteni 15.12). De această vorbărie lumească și de contradicțiile așa-zisei cunoașteri (*gnosis*) pe nedrept numită astfel, Timotei trebuia să se îndepărteze, iar și Tit trebuia să se ferească de aceste nebunii (1 Timotei 6.20; 2 Timotei 2.16).

Întrebări nehibzuite

„A se feri” apare doar aici și în 2 Timotei 2.16; forma activă a verbului este „a sta împrejur” (Ioan 11.42; Faptele apostolilor 25.7), iar în forma în care apare aici înseamnă „a se întoarce și a sta cu fața în altă parte”, adică „a se îndepărta” sau „a se retrage”. Este un cuvânt diferit de „a se îndepărta” din 1 Timotei 6.20 și din nou diferit de cel din 2 Timotei 3.5. Cuvântul pentru „întrebări” înseamnă literalmente „cercetare” (ca în Faptele apostolilor 25.20 „cercetare”); deși „cercetarea” Cuvântului lui Dumnezeu este un lucru bun, dacă această cercetare implică însă o analiză minuțioasă a tot felul de chestiuni mărunte, care izvorăsc din imaginația cuiva și care sunt apoi ridicate la rangul de chestiuni profunde, generatoare de dezbinare, atunci aceasta

Capitolul 3

trebuie respinsă cu tărie. De aceea, acest cuvânt înseamnă de obicei (la singular) „ceartă verbală”, cum apare în Ioan 3.25, unde se referă la o părere nesemnificativă privind Legea, iar (la plural) „controverse”, precum în 1 Timotei 1.4, în legătură cu mituri și genealogii, în 1 Timotei 6.4 („boala certurilor”) și în 2 Timotei 2.23.

Tit ar trebui să se ferească de astfel de lucruri. Ignorându-i pe acești învățători nehibzuiți și evitând să intre în discuții cu ei, el nu numai că se va proteja pe sine însuși de o influență dăunătoare (compară cu 2 Timotei 2.14), ci, mai mult decât atât, este adesea cel mai bine chiar pentru acești vorbăreți, dacă sunt ignorați. Ei caută mereu o tribună pentru fanteziile lor; însă, dacă nu li se acordă atenție, sunt neputincioși. Se poate, desigur, să le răspundem, dar numai pentru a le astupa gura și a-i pedepsi aspru (Tit 1.11,13), însă niciodată pentru a intra în polemică cu ei, căci un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe, ci să-l mustre pe adversar cu blândețe (ceea ce nu este în contradicție cu „aspru”!) (2 Timotei 2.23-25).

Genealogii

În Tit 1.14 am menționat deja pe scurt „genealogiile” și semnificația lor. Literalmente, ele se numesc genealogia, învățătura despre originea anumitor ființe (aici, în primul rând, cele spirituale). Un manuscris adaugă aici (posibil în mod analog cu 1 Timotei 6.4) „lupte de cuvinte”, astfel încât semnificația este: „luptă de cuvinte genealogică”. Cuvântul mai apare doar în 1 Timotei 1.4; deși de la acesta se derivă un substantiv atributiv, tradus în Evrei 7.3 cu „fără genealogie”, și un verb în Evrei 7.6, care înseamnă: „a se număra printre descendenții cuiva”. Deșirarea acestor registre genealogice nu avea ca scop cercetarea măreției lui Dumnezeu și a frumuseții desfășurării căilor Sale, ci mângâierea propriei „cărni” și mândria de a descinde din patriarhi, prin însușirea unor povestiri mitologice despre strămoși. Mai mult, în vechiul gnosticism, aceste fantezii genealogice se extindeau și asupra îngerilor și demonii și la tot felul de lumi mistice. Astfel de vise reprezentau un mare pericol pentru creștini, deoarece constituiau un prilej pentru firea pământească și, prin aceasta, făceau să încolțească din nou ceea ce lucrarea lui Hristos distrusese. Era mai bine pentru creștinii de origine iudaică să asculte ceea ce a spus Dumnezeu despre descendența lor (Deuteronomul 26.5; Ezechiel 16.1-6; etc.). Cât de îngrozitoare sunt astfel de învățături vedem astăzi în mișcări precum cea a mormonilor, cu învățăturile lor abominabile despre descendența omului, a îngerilor și a zeilor, precum și în mișcarea Britanic-Israel, cu fanteziile sale despre descendența europenilor și a americanilor – astfel de învățături denaturează și strică Cuvântul lui Dumnezeu.

Controverse și certuri referitoare la Lege

Tit trebuie să se ferească și de controverse (manuscrisul Sinaiticus folosește aici singularul). Controversa este o trăsătură caracteristică a firii pământești (a cărnii) (Romani 1.29; Galateni 5.20) și, cu regret, ea apare și în rândul creștinilor (de nume) (1 Corinteni 1.11; 3.3; 2 Corinteni 12.20; Filipeni 1.15; 1 Timotei 6.4), care ar trebui însă să se ferească de acestea (Romani 13.13). După „controverse” urmează „certuri privitoare la lege”. Cuvântul „ceartă” apare întotdeauna la plural și are, de fapt, o semnificație mai puternică: „luptă”; vezi 2 Corinteni 7.5 („lupte”), Iacov 4.1 („certuri”) și 2 Timotei 2.23 („certuri”). Adăugarea „privitoare la lege” este, de fapt, un substantiv adjectival: „învățătorul legii”, care este folosit de obicei independent, precum în Tit 3.13. Este vorba, așadar, de discuțiile controversate ale cărturarilor iudei, care interpretau poruncile Legii până în cele mai mici detalii și adăugau multe porunci. Despre ei Domnul a rostit „Vai de voi”, pentru că strecurau țânțarul și înghițeau cămila (Matei 23.24). Legea în sine este bună, dacă cineva o folosește conform legii și știe că Legea nu este destinată celui

neprihănit (drept), ci pentru cei fără de lege și cei neascultători, pentru neevlavioși și păcătoși (1 Timotei 1.8-9). Cât de periculos era, așadar, pentru iudeii care se declarau creștini să răstălmăcească Legea și să stârnească certuri cu alții pe această temă, așa cum au făcut fariseii credincioși din Ierusalim (Faptele apostolilor 15.1-5). Pe bună dreptate, Petru le-a răspuns că era o nebunie să impună neamurilor un jug pe care niciun israelit nu l-a putut purta vreodată (Faptele apostolilor 15.10; Galateni 5.1-4). Noi nu suntem sub Lege, ci sub har (Romani 6.14). Nu suntem sub Lege, deși nu suntem fără Lege față de Dumnezeu, ci supuși lui Hristos conform legii (1 Corinteni 9.20,21). Dacă suntem călăuziți de Duhul, nu suntem sub Lege (Galateni 5.18). Noi am murit față de Lege (Romani 7.4,6; Galateni 2.19; compară cu Coloseni 3.20), am fost eliberați de sub Lege (Romani 7.6; 8.2) și răscumpărați de sub Lege (Gal 3,13; 4.5). Hristos a desființat în trupul Său vrăjmășia, legea poruncilor (Efeseni 2.15) și El este sfârșitul Legii, El este dreptate pentru oricine crede (Romani 10.4). Nu ar trebui oare să ne ferim atunci de toate rătăcirile (cum ar fi, de exemplu, astăzi adventiștii de ziua a șaptea), care încearcă să ne deranjeze cu certuri privitoare la Lege?

Pentru că sunt nefolositoare și zadarnice

Cât de actuale sunt aceste lucruri și pentru vremea noastră, când vedem dezbinarea și confuzia din creștinătate. Tot ce a fost scris mai înainte este răstălmăcit de cei neștiutori și nestatornici, spre propria lor pierzare (2 Petru 3.16). Fie că este vorba de chestiuni istorice controversate (și anume genealogia) sau de chestiuni doctrinare controversate (referitoare la Lege), să ne ținem departe de ele, astfel încât să rămânem feriți de influența lor, căci ele sunt inutile (compară cu Evrei 7.18) și fără valoare. Ce poate fi mai inutil decât o muscă moartă? Totuși, dacă nu suntem atenți, ea face ca untdelemnul preparatorului de mirodenii să miroasă urât și să fermenteze (Eclesiastul 10.1). „Zadarnic”⁶ este înrudit cu „palavragiu” din Tit 1.10, cu „vorbire deșartă” din 1 Timotei 1.6 (consecința faptului de a te ocupa de fabule și de genealogii), cu „cuvinte mari, umflate de deșertăciune” a falșilor învățători din 2 Petru 2.18 și este menționat, printre altele, și în legătură cu gândurile înțelepților (1 Corinteni 3.20) și cu religiozitatea celui care nu-și ține limba în frâu, ci își înșală inima (Iacob 1.26).

(b) Despre oamenii sectari (Tit 3.10-11)

Tit 3.10-11: Respinge-l pe omul rătăcit, după prima și a doua mustrare, știind că unul ca acesta este stricat și păcătuiește, condamându-se singur.

În Tit 3.9 am avut de-a face încă cu păcate și învățături rătăcite; aici avem de-a face cu persoanele însele. Mai întâi trebuia să se vegheze la îndepărtarea de rău, astfel încât acesta să se epuizeze de la sine, dar dacă cei care răspândeau acest rău formau secte, trebuia să se acționeze mai dur. Apoi trebuia să se acționeze direct împotriva persoanelor în sine. Ele sunt numite „om rătăcit (sectar, eretic)”; nici măcar „frate”, ci „om”, deși, desigur, erau oameni din cadrul creștinătății, căci altfel cum ar fi putut provoca sciziuni? Totuși, dacă cineva trăiește în păcat, poate că se numește creștin, dar Dumnezeu nu-l recunoaște ca și credincios sau frate. Așa vorbește Pavel și în Faptele apostolilor 20.30 despre oameni și în 1 Corinteni 5.11 despre „unul numit frate”, iar Iuda vorbește, de asemenea, despre oameni (Iuda 4), la fel ca Pavel în Romani 16.18. Astfel de oameni, care deși se declară credincioși, trăiesc însă în păcat, nu le putem spune

⁶ Nota traducătorului: WJO folosește „ijdel” = „gol, deșert”

Capitolul 3

altceva decât că, calea lor se va sfârși în pierzare (compară cu Ioan 15.2; Filipeni 3.18-19; Evrei 6.4-8; 10.26-27). Dacă sunt cu adevărat născuți din nou (ceea ce nu putem ști într-o astfel de situație), Dumnezeu îi va îndrepta, dar aceasta ține de lucrarea Lui. Putem spune cu certitudine doar unde se sfârșește o cale rea, dacă nu este părăsită la timp.

Sectar

Cuvântul grecesc tradus prin „sectar” este *hairétikos*. Acest cuvânt este derivat din *háireo* („a lua”), care apare doar sub forma *hairéomai* și înseamnă: „a lua pentru sine”, adică „a alege” (de exemplu, Filipeni 1.22). Substantivul independent derivat, *háiresis*, înseamnă inițial „alegere” și, mai târziu, „ceea ce a fost ales” și, de acolo, o „concepție încăpățânată”, care poate îndepărta de adevăr și duce apoi, mai ales, la formarea de grupuri. Este „alegerea” unei căi proprii, care în sine nu trebuie să fie neapărat greșită (dar de cele mai multe ori este!) și care este impusă altora, ceea ce amenință să destrame Biserica. Din cuvântul *haireosis* este derivat cuvântul nostru „erezie”, care înseamnă rătăcire sau învățătură greșită; acesta nu este însă sensul inițial al cuvântului, lucru care reiese clar dacă îi analizăm temeinic semnificația în Noul Testament. Sectarismul nu este în primul rând o abatere de la adevăr, ci o abatere de la Biserică, care este stâlpul și temelia adevărului; o abatere de la temelia unității Trupului lui Hristos. Aceasta va fi demonstrat în cele ce urmează.

Inițial, o „sectă” (*háiresis*) era pur și simplu o anumită școală sau orientare în care anumite învățături ocupau un loc central. Astfel, în Israel existau secta saducheilor (Faptele apostolilor 5.17) și secta fariseilor (Faptele apostolilor 15.5; 26.5). Aici devine foarte clar că această împărțire în secte nu avea legătură cu învățăturile eronate, ci cu „alegerea”, adică cu preferința pentru anumite învățături favorizate în detrimentul altora. Mai târziu, creștinii iudei au fost denumiți „secta nazarinenilor” (Faptele apostolilor 24.5; compară cu Faptele apostolilor 24.14; 28.22), ceea ce arată că sectele nu erau diferențiate doar după învățăturile lor, ci și după conducătorii lor (aici, Isus din Nazaret). Așa cum secta creștină era denumită peiorativ ca atare, tot așa cuvântul capătă un caracter peiorativ și în epistole, în sensul formării de grupuri arbitrare în cadrul comunității. Conform Galateni 5.20, „sectele” sunt lucrări ale cărnii, și nu degeaba cuvântul urmează acolo imediat după „neînțelegeri” și „dezbinări”. În 2 Petru 2.1 se avertizează împotriva învățătorilor falși care ar introduce pe ascuns „erezii distrugătoare = secte de pieire”. Aici, deci, sectele sunt totuși asociate cu învățătura falsă; amăgitorii urmăresc să introducă învățături distrugătoare pentru a forma astfel grupări în rândul credincioșilor, care i-ar dezbină. „Sectele” reprezintă, așadar, o mare amenințare pentru unitatea practică a credincioșilor.

Semnificația devine clară și din prima Epistolă către Corinteni. În 1 Corinteni 1.10-12 citim că existau diviziuni, rupturi printre credincioșii din Corint, în sensul că unii spuneau: „Eu sunt al lui Pavel”, alții: „Eu sunt al lui Apolo” etc. Aici se afla începutul formării unor facțiuni; nu încă în sensul că nu se mai adunau împreună în comunitate, dar unitatea practică era deja perturbată. Cuvântul pentru „despicare, ruptură” este *schisma*, care indică întotdeauna o despărțire între oameni, deoarece aceștia optează pentru o concepție sau o persoană diferită. Aceasta reiese evident și din Ioan 7.43; 9.16; 10.19; Faptele apostolilor 14.4; 23.7, unde cuvântul este tradus prin „a dezbină, a împărți, dezbinare, împărțire”. Ce citim deci în 1 Corinteni 11? „Aud că sunt dezbinări între voi; și în parte cred. Pentru că trebuie să fie și partide între voi, ca să se arate între voi cei aprobați” (1 Corinteni 11.18-19). Din aceasta înțelegem că existau deja fisuri, dar încă nu existau secte; o sectă merge, așadar, mai departe decât o schismă. O fisură este o împărțire interioară, dar nu încă o separare completă. Când se formează secte, are loc o separare

completă și nu mai există o strângere laolaltă comunitară la Masa Domnului. Pavel dorea, într-un anumit sens, ca dezbinările din Corint să se transforme în secte, pentru ca răul să devină pe deplin evident și clar cine erau cei aprobați, care nu erau implicați în acest rău.

O sectă este, așadar, mai gravă decât o scindare. Învățăturile carnale din Tit 3.9 aduceau cu ele pericolul ca o scindare să poată apărea printre credincioși. De aceea, ei trebuiau să se ferească de aceste învățături. Totuși, dacă cei care propovăduiau aceste învățături aveau intenția de a forma grupări în biserică pe baza personalității lor sau a învățăturii lor, astfel încât credincioșii să fie împrăștiați, atunci aceștia erau sectanți. În acest caz, nu doar învățătura lor trebuia condamnată, ci ei înșiși trebuiau respinși. Strict vorbind, o sectă nu este altceva decât un grup de creștini care au părăsit comunitatea inițială a credincioșilor și s-au unit pe baza unei anumite învățături (eventual stabilită într-o anumită mărturisire de credință sau într-un anumit catehism) sau care se adună în jurul unui anumit conducător, după numele căruia se numesc adesea. În limbajul obișnuit se vorbește despre „biserici și secte”, ceea ce însă nu este conform Scripturii. Biblia nu cunoaște „biserici”, ci doar „Biserica” (Adunarea, comunitatea), iar toți cei care părăsesc fundamentul unității Bisericii unice pentru a se aduna pe baza altor principii decât cele ale acestei unități sunt secte. În acest sens, toate bisericile protestante sunt, așadar, secte. Aceasta reiese și din denumirile lor: fie își iau numele după anumite persoane (luterani, calviniști), fie se numesc după învățătura lor preferată (baptiști, apostoli, Mișcarea Penticostală, adventiștii de ziua a șaptea). Cu aceasta nu se vrea să se spună că reformatorii nu au părăsit pe bună dreptate Biserica Romano-Catolică. Cu siguranță, au părăsit-o! Cum poți rămâne legat de o asemenea stricăciune, așa cum domnea atunci și domnește și astăzi în Biserică? Dar dacă, după ieșire, s-ar fi adunat pur și simplu în Numele Domnului Isus, în unitatea Duhului (adică i-ar fi acceptat pe toți cei care erau cu adevărat credincioși și nu se aflau în rău din punct de vedere moral și doctrinar), atunci s-ar fi acționat conform Scripturii. În schimb, s-au stabilit mărturisiri de credință omenești (care conțin multe lucruri greșite, ceea ce nu este de mirare în cazul celor care abia ieșiseră din întunericul roman), care trebuiau semnate de credincioși înainte de a fi acceptați. Deși aceasta s-a făcut cu cele mai bune intenții, a fost totuși sectar; aceasta s-a văzut și în faptul că adepții „noii învățături” au fost foarte repede separați unii de alții, prin înființarea multor biserici diferite (unde ideea abominabilă a unei „biserici naționale a poporului” nu era străină) pe baza unor diferențe secundare în interpretarea doctrinei.

O sectă este, așadar, un grup de credincioși separat de alți credincioși prin diferențe secundare de interpretare; aceștia au idei puternic accentuate cu privire la anumite aspecte ale adevărului și doresc ca ceilalți să subscrie la aceste idei, înainte de a putea avea părtășie cu ei. Aceste idei exprimate nu trebuie neapărat să fie greșite în sine sau chiar complet greșite, dar sunt puternic exagerate și unilaterale și, ca urmare, deja eronate. Totuși, nu trebuie să fie neapărat erezii. De aceea, traducerea „om eretic” (în Statenvertaling) este greșită, deoarece sugerează că este vorba doar de erezii. O persoană sectară poate fi un eretic (și adesea chiar este, cum se vede în 2 Petru 2.1), dar nu neapărat. De asemenea, nu trebuie să spunem că oricine aparține unei secte este sectar. Mulți nu înțeleg deloc pe ce bază se adună. Însă fondatorii sunt cu siguranță sectari. Prin învățăturile lor arbitrare, ei formează o facțiune în rândul credincioșilor, excluzându-i în același timp pe ceilalți. Acest ultim aspect este un semn distinctiv al unei secte. Dacă nu ești acceptat într-un anumit grup de credincioși (deși ești credincios și nu ai o conduită greșită sau legături necorespunzătoare), pentru că nu ești de acord cu învățăturile lor, atunci ai de-a face cu o sectă.

După prima și a doua muștrare

Ajungem la întrebarea: Ce procedură trebuie urmată față de o persoană sectară? Trebuie să ținem seama de la început că aceasta este o scrisoare personală și nu o scrisoare adresată unei biserici (adunări). Așadar, aici nu se vorbește despre excludere, ci despre respingere. Desigur, Tit, în calitate de reprezentant al apostolului, avea o autoritate specială. Mai întâi, el trebuia să-l muștre de două ori pe sectar, pentru a-l determina să înceteze cu practicile sale sectare. În cadrul „muștrării”, acestuia trebuia să i se atragă atenția, în primul rând, asupra faptului că eforturile sale erau de natură sectară, deoarece era posibil ca el să nu fie deloc conștient de aceasta; de aceea, trebuia avertizat cu privire la consecințele pe care le-ar avea eforturile sale. Cuvântul care apare și în 1 Corinteni 10.11 și Efeseni 6.4, ar putea fi redat mai literal printr-un cuvânt care înseamnă „a pune ceva la inimă” cuiva. Literalmente, înseamnă „a pune în inimă”. Manuscrisele diferă între ele în ceea ce privește partea de propoziție care ne interesează. Unele spun: „după o primă muștrare și o a doua”, ceea ce pune mai mult accent pe prima muștrare, iar a doua se aplică doar dacă este necesară. Un alt manuscris menționează chiar: „după o primă muștrare sau o a doua”, ceea ce face ca a doua muștrare să devină complet facultativă, în timp ce unii părinți ai Bisericii menționează chiar doar: „după o primă muștrare”. Această din urmă variantă este, în orice caz, greșită; trebuie să fie clar că, într-o situație atât de gravă, sunt necesare cu siguranță două muștrări.

Și în Matei 18.15-17 găsim mai multe muștrări înainte ca cineva să fie respins. Acolo este cu siguranță o altă situație, și anume „dacă un frate păcătuiește împotriva ta”, dar procedura este la fel de minuțioasă, întotdeauna cu scopul de a-l câștiga pe frate (Matei 18.15). Mai întâi trebuie să-l muștri pe frate între patru ochi; dacă ascultă, problema este rezolvată. Dacă însă nu ascultă, trebuie să iei cu tine mai mulți care să servească drept martori. Abia după aceea, dacă tot nu ascultă, se spune adunării, iar dacă nici de ea nu ascultă, „atunci să-ți fie (singular!) ca unul dintre națiuni sau vameș”, adică, trebuie să mă retrag personal de lângă el. În cele din urmă, în Matei 18.18-20 urmează excluderea din partea bisericii („voi” este acum la plural). La fel se întâmplă și cu cele două avertismente din versetul nostru. Abia după respingerea primului avertisment s-ar fi arătat că sectantul nu fusese răstăcit, ci că acționa în mod voit greșit și păcătuia. De aceea trebuia să urmeze o a doua muștrare, mai severă, care să-l pună pe acesta la zid și să sublinieze consecințele unei astfel de atitudini. După ce și această muștrare a fost ignorată, Tit a trebuit să-l respingă.

Găsim aceasta și în alte cazuri. Timp de trei luni, Pavel a vorbit cu efesenii, pentru a-i convinge cu privire la lucrurile Împărăției lui Dumnezeu. Însă, când unii s-au împietrit și nu au crezut și au vorbit de rău în fața mulțimii despre „Calea”, el s-a despărțit de ei și i-a separat pe ucenici (Faptele apostolilor 19.8-9). Astfel, Pavel le-a vorbit și credincioșilor din Roma despre un caz similar cu cel din versetul nostru: „Dar vă îndemn, fraților, să luați seama la cei care fac dezbinări și prilejuri de poticnire împotriva învățăturii pe care ați primit-o; și depărtați-vă de ei” (Romani 16.17). Observați și aici ordinea: mai întâi „să luați seama”, apoi „depărtați-vă de ei”. Așa s-a întâmplat și în cazul credincioșilor din Tesalonic, față de cei care trăiau în dezordine. Mai întâi, Pavel îi îndeamnă să-i muștre pe acești oameni dezordonati (1 Tesaloniceni 5.14), dar mai târziu le poruncește, în Numele Domnului nostru Isus Hristos, să se îndepărteze de orice frate care trăiește în dezordine (2 Tesaloniceni 3.6). Acesta este, așadar, un principiu general: nicio pedeapsă fără avertisment. Așa procedează și Dumnezeu Însuși față de păcătos. „Pentru că Dumnezeu vorbește o dată și de două ori – și omul nu ia seama. Într-un vis, într-o viziune de noapte, ... atunci El deschide urechea oamenilor și le pecetluiește

Capitolul 3

învățătura, ca să întoarcă pe om de la faptă și să ascundă de om mândria” (Iov 33.14-17). Așadar, și aici, exact ca în versetul nostru: o primă și o a doua mustrare, înainte de respingere.

Respinge

Verbul se află chiar la sfârșitul versetului din Tit 3.10, adică, ca să zicem așa, în ordine cronologică: mai întâi cineva se comportă în mod sectar, apoi urmează mustrările și, în cele din urmă, respingerea. Cuvântul (*paraitéomai*) înseamnă literalmente: „a pune deoparte” (*para*, „deoparte”; *aiteo*, „a cere”), adică: „a cere ca ceva să fie pus deoparte”. De exemplu, „a dori, a cere” în Marcu 15.6, și anume „a dori să fie eliberat”. La fel și „a implora” în Evrei 12.19, și anume „a implora ca ceva să fie omis”. De aici rezultă apoi „a cere îndurare”, adică: „a se scuza” (Luca 14.18,19), iar de aici mai este doar un pas până la: „a cere să fii cruțat de ceva”, și anume „a respinge” (1 Timotei 5.11; Evrei 12.25) și „a respinge” (1 Timotei 4.7; 2 Timotei 2.23; Tit 3.10). În versetul nostru se face aluzie la o ruptură completă între Tit și sectant. La fel cum Pavel le scrie credincioșilor din Corint că nu trebuie să aibă de-a face cu persoane care, deși erau numite frați, erau totuși mari păcătoși publici, și că nici măcar nu ar trebui să mănânce împreună cu ei (1 Corinteni 5.11). Și într-un alt caz se avertizează că, dacă cineva se prezintă că este creștin, dar nu propovăduiește învățătura lui Hristos, nu trebuie să-l primim în casă și nu trebuie să-l salutăm. Căci cine l-ar saluta ar avea parte de faptele lui rele (2 Ioan 10,11). La fel, Timotei trebuia să se îndepărteze de cei care, deși aveau o aparență de evlavie, tăgăduiau puterea acesteia (2 Timotei 3.5). Am întâlnit deja astfel de cazuri în Faptele apostolilor 19.9 și Romani 16.17. De fiecare dată sunt cazuri diferite de rău, dar principiul rămâne același – să ne ferim de cel rău, și anume din două motive: pentru a rămâne noi înșine liberi de întinarea răului și pentru a-l câștiga totuși pe celălalt prin această măsură extremă.

Aceste două principii sunt foarte importante. În primul rând, trebuie să avem grijă să nu fim întinați – nu pentru că suntem mai buni decât făcătorul de rău, ci tocmai pentru că, prin natură, suntem la fel de răi. De aceea se spune: „Deci, dacă cineva se va curăți pe sine însuși de acestea, va fi un vas spre onoare, sfințit, folositor Stăpânului, pregătit pentru orice lucrare bună” (2 Timotei 2.21). Și chiar și aceasta poate servi, în plus, la câștigarea celui alt (2 Timotei 2.23-26). La aceasta trebuie să servească orice mustrare (Galateni 6.1; Iacov 5.19,20). Chiar dacă, de exemplu, cineva nu ascultă de cuvântul apostolilor și, din această cauză, trebuie izolat, astfel încât credincioșii să nu mai aibă nicio legătură cu el, chiar și atunci nu trebuie să-l considerăm un vrăjmaș, ci trebuie să-l muștrăm ca pe un frate (2 Tesaloniceni 3.14-15). Și chiar dacă cineva a trebuit să fie predat lui satan prin intermediul apostolilor, aceasta a avut scopul ca, prin pedepsire, să învețe, de exemplu, să nu mai hulească (1 Timotei 1.20) sau ca trupul său să fie distrus (ca în cazul lui Iov), pentru ca, în cele din urmă, să fie totuși mântuit (1 Corinteni 5.5).

Trebuie să reținem că în versetul nostru nu se vorbește despre excludere. Pentru aceasta trebuie menționate două motive. În primul rând, avem de-a face aici cu o scrisoare personală, adică cu responsabilitatea personală a lui Tit. De aceea, Tit era în primul rând responsabil personal să respingă un sectant, la fel cum și Timotei avea o responsabilitate strict personală în aceste chestiuni, cum ar fi, de exemplu, în 2 Timotei 2.16–3.5. Aceasta este foarte important pentru credincioșii care trăiesc într-o perioadă de decădere, în care mulți s-au abătut de la calea cea dreaptă și în care adesea contează fidelitatea personală. Aici nu avem de-a face cu scrisori adresate bisericilor, în care ne-am putea aștepta la reguli pentru biserici, cum ar fi în cazul excluderii. Am văzut deja în Tit 1.5 cât de important este să înțelegem aceasta, astfel încât

regulile care le-au fost date doar lui Tit și lui Timotei (și anume, numirea bătrânilor), să nu fie transferate asupra bisericii.

Al doilea motiv pentru care aici nu se vorbește despre excludere ține de natura răului. În Scriptură se vorbește în mod expres despre excludere doar în cazul aluatului dospit, adică al răului care infectează în scurt timp întreaga biserică, și anume răul moral (1 Corinteni 5.6-8,13) și de răul doctrinar (care infectează și mai repede decât răul moral) (Galateni 5.7-10; compară cu Romani 16.17; 2 Ioan 10.11). Totuși, sectarismul nu poate fi numit pur și simplu „aluat”, decât dacă sectarul ar propovădui și o învățătură falsă, așa cum se menționează în 2 Petru 2.1. Am văzut însă că opiniile unui sectar nu trebuie neapărat să fie greșite în sine; mai precis, ele pot fi greșite, dar nu într-o măsură atât de mare încât să afecteze fundamentele credinței creștine. Sectarul accentuează doar anumite idei preferate (false sau nu), pe care le prezintă în mod unilateral cu intenția de a-și forma propria facțiune. Totuși, aceasta nu este aluat; nu este ca și cum acest sectarism ar fi atât de contagios încât, în scurt timp, întreaga biserică să devină sectară și toți credincioșii să vină cu propriile idei, iar fiecare să-și dorească propria facțiune.

Pentru a combate sectarismul, este suficient ca credincioșii să îl „respingă” individual, adică să întrerupă orice contact cu el, astfel încât să rămână izolat și lăsat în voia lui. El nu poate suporta o astfel de stare de singurătate; fie se va pocăi (ceea ce, în practică, pare foarte improbabil) sau va pleca pentru a încerca să găsească în altă parte o tribună pentru ideile sale. În principiu, el plecase de fapt de mult, deoarece, prin sectarismul său, a atacat unitatea bisericii și a părăsit el însuși temelia adevărată a acestei unități. Așadar, nu este nevoie să se vorbească despre excludere; cel mult, după ce sectarul a plecat, biserica poate anunța că nu se mai consideră în comuniune practică cu el.

Știind că unul ca acesta este stricat și păcătuiește

Un astfel de act de respingere totală nu putea avea loc, desigur, decât dacă exista certitudinea că persoana în cauză era un sectant. Această certitudine („știind”) a fost dobândită prin două muștrări și prin rezultatele acestora. Dacă cineva, după două muștrări, încă nu voia să asculte, atunci Tit putea ști cu siguranță că o astfel de persoană nu numai că acționa greșit (în mod conștient sau inconștient), ci era și greșită. Aceasta reiese și din expresia tipizantă „unul ca acesta”. Pavel vrea să spună: despre „un astfel de om” – despre o astfel de persoană care, după mai multe avertismente, își continuă faptele greșite –, despre un astfel de om poți fi sigur că este stricat. „Unul ca acesta” este o denumire pe care apostolul o folosește foarte des în astfel de cazuri (1 Corinteni 5.5,11; 2 Corinteni 2.6; 10.11; Galateni 6.1; 1 Timotei 6.5 în unele manuscrise).

„Stricat” este, la origine, o expresie foarte puternică. Înseamnă de fapt „întors pe dos” sau inversat. Unii interpretează aceasta în sens pasiv, adică „un astfel de om” este „întors” de Dumnezeu, adică adus într-o stare de împietrire. Totuși, aceasta pare puțin probabil; din context reiese mai degrabă că este vorba despre faptul că persoana în cauză, prin respingerea muștrărilor, pare a fi un „rătăcit”; cineva care s-a abătut („s-a îndepărtat”) de la adevăratul fundament, nu atât fundamentul credinței, cât fundamentul Bisericii: el a părăsit temelia unității Trupului, semănând în mod intenționat dezbinare. Nu este vorba pur și simplu de faptul că iubește un anumit adevăr atât de mult încât îl impune (fără a se gândi la consecințe) celorlalți credincioși; nu, spune Pavel, „el păcătuiește”. Dacă el respinge muștrările în mod conștient, atunci se dovedește că păcătuiește în mod deliberat și cu bună știință. El se sustrage de la

unitatea și autoritatea Bisericii, iar aceasta este fărădelege – și fărădelegea este păcat (1 Ioan 3.4). De aceea, el păcătuiește neîncetat în această stare.

Condamnându-se singur

Cineva, care este conștient în acest fel de ceea ce face și care nu vrea să se supună, ci păcătuiește în mod voit și conștient, se condamnă singur sau, așa cum se spune literalmente acolo, „auto condamnat”. Nu biserica trebuie să pronunțe o judecată asupra lui, nici măcar Tit, ci el însuși face aceasta. Aceasta nu înseamnă că conștiința lui îl condamnă, căci cine știe dacă conștiința lui mai funcționează? La astfel de oameni, conștiința este adesea de mult „însemnată cu fierul roșu” (1 Timotei 4.1-2). Nu, nu conștiința îl condamnă, ci el se condamnă singur; conștient sau inconștient, el este propriul său judecător. Deoarece respinge mustrările și continuă să păcătuiască, prin această atitudine își pronunță propria sentință, fie că este conștient de aceasta sau nu. „A condamna” este un cuvânt foarte puternic; este același cuvânt care, în alte pasaje, este redat prin „a fi osândit”. Are, așadar, o mare putere, deși aici, desigur, nu are sensul condamnării eterne, ci unul temporal, cu referire la pământ și la biserică.

Și David și-a pronunțat, fără să-și dea seama, propria sentință; a condamnat o persoană fictivă și, astfel, s-a condamnat pe sine însuși (2 Samuel 12.5,6). La fel, și sectantul se condamnă pe sine însuși. El le poartă pică celorlalți pentru că nu îi acceptă învățăturile și nu îl urmează, ci se îndepărtează de el. Dar, judecându-i pe ceilalți, se condamnă pe sine însuși; căci, judecând, face aceleași lucruri (Romani 2.1). El însuși este cel care creează separare și, prin învățăturile sale, îi împrăștie pe credincioși. El nu mai suportă atmosfera curată a bisericii, ci își alege propria „biserică”. Astfel, el părăsește domeniul în care Duhul Sfânt lucrează liber în mijlocul credincioșilor și unde aceștia se simt uniți între ei și cu Domnul, lucru pe care îl exprimă la Masa Domnului. Și chiar dacă tocmai a părăsit probabil o biserică stricată împreună cu adepții săi, el nu caută totuși singurul teren potrivit – și anume acolo unde numai Domnul are autoritate și permite –, ci, dimpotrivă, îi adună pe credincioși în jurul său și al învățăturilor sale (false sau nu) și îi acceptă doar pe cei care sunt de acord cu învățăturile sale (false sau nu), atunci, cu regret, și el este un sectant.

(7) Grija pentru frați și salutări (Tit 3.12-15)

(a) Vești despre însoțitorii lui Pavel (Tit 3.12-14)

Tit 3.12: Când voi trimite la tine pe Artema sau pe Tihic, străduiește-te să vii la mine, la Nicopole, pentru că acolo m-am hotărât să iernez.

A șaptea și ultima parte a epistolei tratează aspectele practice ale vieții. Poate că pare că astfel de pasaje sunt mai puțin importante decât cele doctrinare; totuși, trebuie să ținem mereu cont de faptul că în fiecare verset biblic avem de-a face cu Cuvântul inspirat al lui Dumnezeu. Și dacă lui Dumnezeu I-a plăcut să ne comunice, după atâtea sute de ani, ce lucruri obișnuite, de zi cu zi, se petreceau în viața trimișilor Săi, aceasta nu are cu siguranță o semnificație banală. Din aceste lucruri obișnuite se vede, de fapt, cum funcționează credința creștină în viața noastră și care este impactul practic al acesteia. Dacă facem lucrurile obișnuite în dependență de Domnul și din dragoste pentru El, atunci lucrurile cele mai banale devin lucruri importante, pe

care Dumnezeu nu le uită. Avem aici o privire emoționantă în culisele călătoriilor lui Pavel, cu neplăcerile lor, precum și cu dragostea și grija lui pentru colaboratorii săi și „grija zilnică pentru biserici” (2 Corinteni 11.28). Diverse puncte menționate în aceste versete au fost deja menționate în introducere, pentru a pune în lumină contextul în care a fost scrisă această epistolă.

Semnătura epistolei

Înainte de a intra în detaliile acestui verset final, este interesant să prezentăm o traducere a semnăturii care a fost adăugată epistolei în diverse manuscrise. Tocmai elementele umane din această semnătură și neadevărurile pe care le conține evidențiază clar diferența dintre inspirația divină și adăugirile omenești. Dacă combinăm variantele în care apare semnătura în manuscrise, obținem următorul text:

- „Către Tit, primul supraveghetor ales [episkopos = „episcop”] al bisericii din Creta; scrisă din Nicopole din Macedonia”; unele traduceri foarte vechi adaugă și: „trimisă prin Artema”, iar altele: „prin Zena și Apolo”.

Nimic nu poate ilustra mai bine diferența dintre lucrarea fragilă a omului și Cuvântul infailibil al lui Dumnezeu. Primele două cuvinte („Către Tit”) sunt aproape singurele care corespund (Tit 1.4). Și mai departe? Cum poate Tit să fie primul episcop al Cretei? Această adăugire datează din secolul al IX-lea și poartă toate semnele unui clericalism bolnăvicios al Bisericii romane din acea vreme. Aceasta este cu atât mai evident cu cât vedem cât de ușor poate fi demascată neadevărul acestei adăugiri:

1. În primul rând, versetele din Tit 1.5 și 3.12 ne arată că șederea lui Tit a avut un caracter temporar; el trebuia să-și ducă la bun sfârșit lucrarea și să se întoarcă la Pavel. A se vedea introducerea și comentariul la Tit 1.5.
2. În al doilea rând, Tit trebuia să rămână tocmai în Creta pentru a numi în fiecare cetate bătrâni (adică: supraveghetori) (Tit 1.5-7). Cum ar fi putut atunci Tit însuși să fie supraveghetorul din Creta? El trebuia să numească supraveghetori și să plece; aceasta este cu totul altceva decât a rămâne el însuși acolo în mod permanent ca supraveghetor.
3. Expresia „supraveghetorul” este, de fapt, deosebit de revelatoare. Tocmai am văzut la Tit 1.5 că este împotriva gândului Scripturii ca într-un loc sau într-o regiune să existe un singur supraveghetor; se vorbește întotdeauna la plural. Aici se sugerează însă că Tit era episcopul Cretei.
4. În al patrulea rând, mai apare și mențiunea: „primul episcop”. Aceasta sugerează că exista o succesiune: după primul episcop urma să fie ales un al doilea episcop etc. Și aceasta este împotriva Scripturii; nicăieri nu găsim că, după ce bătrânii și episcopii au fost numiți o dată, alții urmau să-i succedă și să-i înlocuiască. Nici nu era necesar aceasta, odată ce Cuvântul lui Dumnezeu era complet (vezi Tit 1.5).
5. Ce înseamnă „ales”? Cine ar trebui să-i aleagă pe episcopii care se succed, în condițiile în care nu mai existau apostoli, care erau singurii îndreptățiți să facă aceasta? Aceasta sugerează existența altor instanțe, care sunt contrare Scripturii: fie că ar fi vorba de ceilalți episcopi, care ocupau posturile vacante din rândurile lor; fie chiar bisericele însele.

6. Peste ce ar fi trebuit să fie episcop Tit? Peste biserica din Creta? Aceasta nu există. Scriptura face distincția între Biserica (Adunarea) generală a lui Dumnezeu și, pe de altă parte, biserica (adunarea) dintr-un anumit loc (de exemplu, „adunarea lui Dumnezeu care este în Corint”), dar nu vorbește niciodată despre biserica dintr-o anumită regiune. Pavel scrie bisericilor din Galatia (Galateni 1.2). Aceasta este confirmat de Tit 1.5; Tit trebuia să numească mai mulți bătrâni în fiecare cetate din Creta. Însă instituția unui singur episcop ales pentru o anumită regiune este o invenție a oamenilor, adică a cărnii.

Nicopole

Și ce mai spune semnătura? Putea fi scrisă epistola din Nicopole? Imposibil, deoarece Pavel spune în versetul nostru: „Am hotărât să iernez acolo.” Dacă el scrie „acolo” (*ekei*), înseamnă că nu se afla încă acolo în momentul în care a scris scrisoarea. Prin urmare, scrisoarea nu a fost scrisă în Nicopole. În afară de aceasta, în unele manuscrise apare mențiunea: „Nicopole din Macedonia”. Or, în antichitate sunt cunoscute multe cetăți cu numele de Nicopole (conform unor manuscrise, chiar nouă cetăți!), însă niciunul dintre ele nu se afla în Macedonia. Se pune, așadar, cu tărie întrebarea dacă a existat vreodată un Nicopole în Macedonia, iar dacă ar fi fost cazul, acesta nu putea avea o importanță prea mare. În afară de aceasta: dacă existau atât de multe localități cu acest nume și totuși Pavel vorbește despre Nicopole fără alte precizări, atunci nu se poate decât să se fi referit la cetatea care era, de departe, cel mai important cu acest nume în acea perioadă. Această cetate se afla în Epir, o regiune din vestul Greciei, pe coasta Mării Ionice. Ea era situată la granița sudică a Epirului, pe o peninsulă foarte mică, cu vedere spre vest, peste mare, și spre est, peste golful Anactorium; spre sud, peste intrarea în golf, se vedea cetatea Actium, situată pe promontoriul regiunii Acarnania. Această cetate, Nicopole (al cărui nume înseamnă: „Cetatea biruinței”, „Cetatea victoriei”) a fost construită de împăratul Augustus. Astăzi, cetatea se numește Preveza. Dacă Epistola către Tit nu a fost scrisă cu mult timp înaintea celei de-a doua epistole către Timotei, este interesant faptul că în 2 Timotei 4.10 citim că Pavel (care între timp se afla din nou închis la Roma) spune că Tit s-a mutat în Dalmația; Dalmația nu se află, de fapt, prea departe de Epir, mai precis în actuala Slovenia de Sud (Balcani?), pe coasta Mării Adriatice. Dacă Pavel, atunci când îi scrie lui Tit, se afla în drum spre Roma, se pare că îl roagă aici pe Tit să vină să-l întâmpine la Nicopole, unde Pavel intenționează să rămână pentru a aștepta, în compania lui Tit, sosirea primăverii, pentru a-și continua apoi călătoria. În acele vremuri, călătoriile nu erau ușoare, iar iarna aspră făcea necesară o întrerupere a călătoriei (vezi Faptele apostolilor 27.12; 28.11; 1 Corinteni 16.6; 2 Timotei 4.21).

Artema

După cum s-a spus, câteva traduceri vechi (și anume una siriană și una egipteană) mai precizează cine a adus scrisoarea. Cu toate acestea, este puțin probabil ca Artema să fi fost cel care a făcut aceasta. Dacă ar fi fost el mesagerul, atunci ar fi trebuit să se afle alături de Tit în momentul în care acesta citea scrisoarea; dar cum ar fi putut atunci Pavel să scrie: „Când îl voi trimite pe Artema la tine”? Căci acesta ar fi fost deja lângă Tit. Zena și Apolo sunt mai plauzibili, deși nu se poate afirma aceasta cu certitudine. Este foarte posibil ca Artema să nu fi venit deloc în Creta, ci Tihic. Nu știm; circumstanțele nu mai pot fi reconstituite. Nu știm absolut nimic despre Artema și Zena, deoarece Scriptura nu mai menționează nimic despre ei. Conform tradiției, se spune că amândoi ar fi făcut parte din „cei șaptezeci” (Luca 10.1); totuși, aceasta pare mai degrabă o „idee frumoasă” decât să aibă vreo bază istorică. Da, cine ar mai fi

știut, după câteva secole, cine făcea parte din cei șaptezeci? Mai mult, se spune că Artema ar fi fost mai târziu episcop de Listra, iar Zena, episcop de Diospolis. De asemenea, pare să existe o carte apocrifă, numită „Sfinții lui Tit”, scrisă de Zena. O lăsăm pur și simplu așa.

Din versetul nostru reiese că Pavel dorește să-l aibă pe Tit lângă el, probabil pentru a petrece iarna împreună cu el. Totuși, aceasta nu trebuie să se facă în detrimentul bisericilor din Creta. Acestea nu pot rămâne încă fără îngrijire, motiv pentru care un alt lucrător trebuie să-l înlocuiască pe Tit. Abia după sosirea acestui înlocuitor, Tit va putea pleca. Pavel nu știe încă pe cine să trimită; lucrătorii capabili sunt rari și, de aceea, trebuie trimiși cu multă chibzuință și cu mare încredere. El își va face alegerea între Artema și Tihic. Poate că noi l-am fi numit pe Tihic primul, care pare mult mai important, deoarece este menționat de cinci ori în Noul Testament, în timp ce Artema este menționat doar aici. Totuși, Duhul Sfânt folosește alte criterii; El nu alege ordinea după carne, ci pe cea după Duh. Chiar și în Tit 3.13, necunoscutul Zena este menționat înaintea binecunoscutului Apolo.

Tihic

Tihic era originar din Asia Mică (conform unor mărturii textuale, din Efes). El este menționat pentru prima dată ca însoțitor al lui Pavel în călătoria sa spre Ierusalim (Faptele apostolilor 20.4). El făcea parte din „jertfa națiunilor”, pe care Pavel a dedicat-o lui Dumnezeu (Romani 15.16). Este posibil ca el să fi fost trimis de biserica din care făcea parte pentru a aduce partea lor de binefacere destinată creștinilor din Iudeea (compară cu 1 Corinteni 16.1-4), cu excepția cazului în care colecta se limita la Macedonia și Ahaia (Romani 15.26; 2 Corinteni 9.2). Din epistole îl cunoaștem ca pe un slujitor de mare valoare al apostolului. Acesta vorbește despre el cu mare apreciere, numindu-l „preaiubitul frate și slujitor credincios în Domnul” (Efeseni 6.21), „preaiubitul frate și slujitor credincios și împreună-rob în Domnul” (Coloseni 4.7). El a fost trimis de Pavel la Efes și la Colose (și poate că a dus cu el scrisorile pe care apostolul le-a scris bisericilor de acolo), pentru a-i pune la curent pe credincioșii de acolo cu situația în care se aflau Pavel și ai săi, și pentru a le mângâia inimile (Efeseni 6.21; Coloseni 4.7-9). Pavel se afla, într-adevăr, în acel moment în închisoare la Roma, iar credincioșii își făceau, pe bună dreptate, griji pentru el. De aceea, el l-a trimis din Roma pe slujitorul său credincios Tihic, care era însoțit de Onisim, sclavul fugar, dar convertit (Coloseni 4.9; Filimon 10). Mai târziu, Pavel îl trimite încă o dată din închisoarea din Roma la Efes (2 Timotei 4.12), poate cu a doua epistolă către Timotei la el și poate pentru a-l înlocui pe Timotei la Efes, întrucât acesta este chemat de apostol la Roma (2 Timotei 4.9-13). Aceasta ar fi atunci o situație similară cu cea din versetul nostru, unde el este trimis, probabil, pentru a-l înlocui pe Tit în Creta.

Tit 3.13: Ai grijă cu sânguință de Zena, învățătorul legii, și de Apolo, ca să nu le lipsească nimic pentru călătorie.

În acest verset avem de-a face cu un alt tip de lucrători. Tit 3.12 vorbește despre lucrători care se aflau în slujba lui Pavel și care erau trimiși de el. Acest verset vorbește însă despre slujitori ai Domnului care lucrau independent de Pavel. Ei aveau propriul lor domeniu de activitate și erau responsabili direct înaintea Domnului. Fiecare avea propria sa sarcină: poate că Pavel sădea într-un anumit loc, iar Apolo era cel care uda; totuși, Dumnezeu era Cel care, în cele din urmă, dădea creșterea. De aceea, nici Pavel, nici Apolo nu erau importanți, ci Dumnezeu, Cel care dădea creșterea. Căci, fie că se sădea, fie că se uda, totul era lucrarea Domnului; unul nu era mai important decât celălalt, căci fiecare urma să-și primească propria răsplată, nu pe baza abilităților sale, ci pe baza credincioșiei sale (1 Corinteni 3.5-8). Pavel a înțeles și a trăit acest

lucru, astfel încât nu i-a privit pe ceilalți lucrători ca pe niște concurenți și nici nu a vorbit despre ei cu invidie, ci i-a iubit și a contribuit cu bucurie ca lor să nu le lipsească nimic. Când a auzit apoi că Zena și Apolo urmau să sosească în Creta (posibil ca ei sau unul dintre ei să fi adus scrisoarea), îl roagă pe Tit să-i ajute în călătoria lor cu grijă și devotament.

Însoțește-i cu grijă⁷

„Cu zel” înseamnă aici, de fapt, „cu grijă și devotament”. Este aceeași rădăcină lexicală ca și „a se strădui” din Tit 3.12. Am putea spune: „Fă tot ce poți pentru a-i ajuta cât mai bine posibil.” Cuvântul apare și în 2 Corinteni 8.22 și este tradus în Luca 7.4 prin „cu insistență, cu stăruință”. Cuvântul grecesc pentru „a ajuta” înseamnă literalmente „a trimite mai departe”, și anume în două sensuri: în primul rând, a oferi cuiva ajutorul și cele necesare pentru ca acesta să-și poată continua călătoria, adică „a ajuta să meargă mai departe” sau „a ajuta să pornească la drum”, așa cum credincioșii din Roma (Romani 15.25) sau cei din Corint (1 Corinteni 16.6; 2 Corinteni 1.16) l-au ajutat pe Pavel să meargă mai departe, iar Gaiu „pe frați” (3 Ioan 6); în al doilea rând, a însoți pe cineva o bucată de drum în călătoria sa, [...] adică „a însoți”, așa cum Pavel a fost însoțit de biserica din Antiohia (Faptele apostolilor 15.3), de bătrânii din Efes (Faptele apostolilor 20.38) și de credincioșii din Tir (Faptele apostolilor 21.5), precum și Timotei de credincioșii din Corint (1 Corinteni 16.11); deși aici prima semnificație mi se pare mai potrivită. Grijă lui Tit pentru Zena și Apolo trebuie să fie de așa natură încât aceștia să nu ducă lipsă de nimic din ceea ce ar putea avea nevoie pentru continuarea călătoriei lor, fie că este vorba de bani de drum, provizii, îmbrăcăminte sau alte obiecte necesare călătoriei. „Lipsă” este același cuvânt ca în Tit 1.5; de asemenea, apare în Luca 18.22 și Iacov 1.4,5; 2.15.

Zena, „învățătorul Legii”

Personajele din acest verset ne atrag atenția. Zena nu mai apare nicăieri în Noul Testament. El este numit „învățătorul Legii”, ceea ce a dat întotdeauna naștere la întrebarea dacă era un fost rabin iudeu sau un jurist roman. Cuvântul este *nomikos*, care este pur și simplu un substantiv atributiv al cuvântului *nomos* („Legea”) și pe care l-am întâlnit și în Tit 3.9. Expresia „învățătorul Legii” apare de șapte ori în Matei și Luca și întotdeauna ca referire la un rabin iudeu, niciodată la juriști romani, astfel încât nu există motive să credem că versetul nostru ar putea face excepție. În plus, juriștii romani erau persoane respectate, care își puteau asigura traiul; dacă Zena era unul dintre aceștia, nu este clar de ce ar fi avut nevoie de ajutorul lui Tit. S-a obiectat însă că Zena purta un nume grecesc și, prin urmare, probabil nu era iudeu, în timp ce există, de asemenea, rezerve legate de faptul că cineva, după convertirea sa, poartă încă un titlu asociat în mod tipic cu starea sa de neconvertit. Totuși, niciunul dintre aceste argumente nu este fondat. Iudeii născuți în afara Palestinei și care vorbeau limba greacă (compară cu Faptele apostolilor 2.5-11) purtau adesea nume grecești, așa cum reiese clar din Faptele apostolilor 6.5. Chiar dacă se obiectează că numele lui Zena provine de la zeul grec Zeus, se poate contraargumenta că și numele lui Apolo (care, în orice caz, era cu siguranță iudeu, vezi Faptele apostolilor 18.24) provine, de asemenea, de la numele unui zeu grec, și anume Apollo. Nici al doilea argument (că „învățătorul Legii” nu este un nume potrivit pentru un iudeu convertit) nu este valabil, dacă ne gândim că, de exemplu, Matei, după convertirea sa, a păstrat

⁷ Nota traducătorului: Acest verset este tradus în Biblia olandeză astfel: „Ajută cu zel.”

în continuare porecla „vameșul”, care era un titlu cu mult mai rușinos (Matei 10.3) , iar Simon era încă numit „zelotul” (Faptele apostolilor 1.13).

Apolo

Numele Apolo apare de zece ori în Noul Testament, dintre care de două ori în Faptele apostolilor și de șapte ori în prima Epistolă către Corinteni. Era un iudeu, născut în Alexandria (în Egipt), un om elocvent, priceput în Scripturi (Faptele apostolilor 18.24). În perioada în care Pavel tocmai își începuse a treia călătorie misionară, acest Apolo a sosit la Efes (Faptele apostolilor 18.22-24). El ajunsese să cunoască lucrurile legate de Isus Hristos într-un alt mod (poate chiar în Alexandria) și le-a vorbit fraților săi din sinagoga din Efes cu multă înflăcărare și precizie despre tot ce știa despre Calea Domnului. Cunoștințele sale despre Isus erau însă limitate (de exemplu, știa doar despre botezul lui Ioan), dar în Efes i-a întâlnit printre ascultătorii săi pe Aquila și Priscila, care i-au explicat mai detaliat Calea lui Dumnezeu (Faptele apostolilor 18.25-26). Din Efes a plecat, cu o scrisoare de recomandare, spre Corint, unde a fost un mare sprijin pentru credincioși, contrazicându-i public pe iudei și dovedind din Scripturi că Isus este Hristosul (Faptele apostolilor 18.27,28; 19.1). Cu regret, unii credincioși din Corint erau atât de fascinați de el, încât s-au format facțiuni care se numeau după Pavel, după Apolo sau chiar după Chifa și chiar după Hristos (1 Corinteni 1.12). Poate că „discipolii” lui Apolo erau fascinați de elocvența și de zelul său aprins. Pavel condamnă cu asprime această tendință de a forma facțiuni și arată că nu slujitorii lui Dumnezeu sunt importanți, ci lui Dumnezeu Însuși. Îi revine toată gloria, pentru că El conduce și binecuvântează lucrarea (1 Corinteni 3.3-9). Totul aparținea credincioșilor din Corint, inclusiv Pavel și Apolo (1 Corinteni 3.21-23). Pavel le cere cu insistență să nu se laude unul cu altul, unii cu Pavel, alții cu Apolo (1 Corinteni 4.6). Poate că această tendință de a forma grupuri a fost motivul pentru care Apolo, atunci când Pavel a scris prima epistolă către Corinteni, nu a vrut sub nicio formă să se întoarcă la Corint (în ciuda rugăminții insistente a apostolului), ci dorea să meargă mai târziu, când spiritul de facțiune s-ar fi atenuat (1 Corinteni 16.12).

Tit 3.14: Și să învețe și ai noștri să dea atenție lucrărilor bune pentru trebuințele neapărate, ca să nu fie neroditori.

Și ai noștri

În versetul anterior, Tit a fost îndemnat să-i ajute cu zel pe Zena și pe Apolo, astfel încât să nu le lipsească nimic. Acum, apostolul își extinde îndemnul și spune că nu numai Tit, ci „și ai noștri” ar trebui să învețe să facă fapte de caritate. Versetul începe cu „Și” [în olandeză], ceea ce este de fapt puțin prea slab. În Tit 1.3,15,16; 2.1; 3.4,9 se traduce prin „dar”, ceea ce ar fi prea puternic aici; aici are mai degrabă semnificația aceluiași cuvânt scurt „și” din Tit 1.1 [unde în traducerea Elberfelder apare tot „dar”], și anume un punct culminant, astfel: „Ajută-i cu zel, da, și (mai mult decât atât) fă-i și pe ai noștri să fie caritabili.” Aceasta ne ajută imediat să înțelegem sensul acestui verset, deoarece circulă cele mai ciudate idei cu privire la semnificația lui. Astfel, există exegeți care consideră că cuvântul scurt „și” se referă la comunitățile iudaice (și păgâne) din acele vremuri, care se distingeau prin ospitalitate deosebită. Ei spun atunci: așa cum comunitățile iudaice făceau fapte bune, la fel ar trebui să facă „și ai noștri” (adică creștinii) fapte bune. Lăsând la o parte faptul că această interpretare nu are niciun temei în context (ba dimpotrivă, contextul o contrazice clar), se poate spune cu adevărat că iudeii neconvertiți făceau fapte bune? Chiar dacă aici se înțelege pur și simplu caritatea și ospitalitatea, rămâne totuși o idee condamnată în principiu să se creadă că toate actele de caritate ne semnificative sunt

Capitolul 3

numite de Scriptură „fapte bune”. Scriptura atribuie faptele bune doar credincioșilor, și anume numai atunci când faptele săvârșite sunt făcute în dependență de Domnul și în puterea Duhului Sfânt. Caritatea celor necredincioși face întotdeauna parte din „faptele moarte”, oricât de utile și frumoase ar fi ele (Evrei 9.14).

Înțelesul este, așadar, foarte simplu: pe lângă Tit, toți credincioșii din Creta ar trebui să învețe să săvârșească fapte bune. Într-un mod plăcut, Pavel îi numește „ai noștri”; noi am spune „oamenii noștri”. Aceștia sunt cei care ne aparțin, care sunt uniți cu noi într-o credință comună (compară cu Tit 1.4; 3.15), într-un singur trup, un singur Duh și o singură speranță a chemării (Efeseni 4.3,4). Comentatorii traducerii „Statenvertaling” consideră că „ai noștri” erau învățătorii din Creta, așa-zișii „colegi” ai lui Pavel și Tit („de aceeași chemare și rânduială”). Această interpretare se bazează pe ideea că, în Tit 3.8, toți credincioșii fuseseră învățați să facă fapte bune; în versetul nostru, cei care urmau să-i învețe pe credincioși acest fapt ar trebui să învețe să facă și ei înșiși fapte bune. Pe lângă faptul că și această idee contravine contextului din versetul Tit 3.13, ea dezvăluie și ideea nebiblică a unui fel de rang spiritual („ai noștri”), din care ar face parte Pavel și Tit, precum și „învățătorii” (orice s-ar înțelege prin aceasta) din Creta.

A învăța să facă fapte bune

Credincioșii din Creta trebuiau să învețe să facă fapte bune. Aceasta nu are loc de la sine. În Tit 3.8 se spune că credincioșii ar trebui să se îngrijească să facă fapte bune (aceeași expresie ca aici), dar aici se spune că ar trebui să învețe să le facă. Desigur, în versetul 8 (și, de asemenea, în Tit 2.7) faptele bune sunt mai mult legate de păstrarea învățaturii sănătoase, deși în versetul nostru este vorba mai mult despre milostenie, pentru care sunt necesare sacrificii. Faptele spirituale, pe care le putem îndeplini cu gura, sunt adesea mai ușoare decât faptele pentru care trebuie să ne folosim portofelul. Conform Romani 12.6-8, împărtășirea și milostenia sunt chiar daruri ale harului! Credincioșii trebuie să învețe să dăruiască și să se detașeze de bunurile lor pământești. La fel, și Pavel a învățat să se mulțumească cu circumstanțele de lipsă în care se afla (Filipeni 4.11-13). În același sens, văduvele care doreau să fie sprijinite trebuiau mai întâi să „învețe” să fie evlavioase față de propria lor casă și să-și răsplătească părinții (făcând bine propriilor lor urmași) (1 Timotei 5.4, compară cu 1 Timotei 5.5-10). Cu regret, existau și văduve care „învățau” să umble prin case în trândăvie (1 Timotei 5.13). Astfel, ne putem obișnui atât cu faptele bune, cât și cu cele greșite.

Pentru trebuințele neapărate

Odată ce credincioșii învață să se mulțumească cu puțin, vor învăța mai ușor să dăruiască mai mult. Pavel îi scrie lui Timotei că evlavia însoțită de mulțumire este un mare câștig și că, dacă avem hrană și îmbrăcăminte, trebuie să ne mulțumim cu acestea (1 Timotei 6.7-10). Viața noastră trebuie să fie lipsită de lăcomie, și trebuie să ne mulțumim cu ceea ce avem; atunci, faptele de bine și împărtășirea, ale căror jertfe sunt pe placul lui Dumnezeu, nu vor fi uitate atât de repede (Evrei 13.5,16). Suntem îndemnați să luăm parte la nevoile sfinților, și anume cu bucurie și mulțumire (Romani 12.13; 2 Corinteni 8.14; 9.7,11,12). Desigur, „faptele bune” au o semnificație mai largă decât actele de caritate, dar aici se adaugă precizarea: „fapte bune pentru trebuințele neapărate”, adică acele fapte bune care asigură nevoile vitale necesare pentru a rămâne în viață (compară cu „nevoi” în Faptele apostolilor 20.34; 28.10; Romani 12.13; Filipeni 4.16,19). Unii consideră că aici se referă la asigurarea propriului trai, ceea ce însă nu este susținut de context. În afară de aceasta, se pune întrebarea dacă Pavel ar fi numit munca

zilnică „practicarea faptelor bune” (compară cu 1 Tesaloniceni 4.10-12; 2 Tesaloniceni 3.6-13). În 2 Tesaloniceni 3.12,13 vedem diferența dintre „a lucra pașnic și a-și mânca pâinea” și „a nu obosi făcând bine”. Versetul nostru nu se referă la nevoile proprii, ci la cele ale celorlalți.

Ca să nu fie neroditori

O consecință a milosteniei ar fi că credincioșii nu ar rămâne fără rod. Acest rod conține o dublă binecuvântare: în primul rând, credincioșii cărora li se arată milostenie culeg roadele, iar în al doilea rând, noi înșine culegem roadele faptelor noastre bune, deoarece vom primi binecuvântarea Domnului pentru acestea și, în cele din urmă, răsplata: „cine seamănă cu binecuvântări va și secera cu binecuvântări; fiecare să dea după cum s-a hotărât în inimă. ... Și Dumnezeu poate să facă să prisosească orice har către voi, pentru ca, având întotdeauna toată îndestularea în orice, să prisosiți în orice lucrare bună. ... Iar Cel care dă ... va înmulți semănătura voastră și va spori roadele dreptății voastre, fiind îmbogățiți în orice, pentru orice dărnicie care lucrează prin noi mulțumire către Dumnezeu” (2 Corinteni 9.6-15). Cu regret, sunt mulți care sunt neroditori. Cei care, deși aud Cuvântul, sunt însă sufocați de grijile vieții și de înșelăciunea bogăției, aceștia devin neroditori (Matei 13.22; Marcu 4.19); aceasta este, în principiu, și pofa care împiedică milostenia și duce la nerodire. Mai departe citim că, atunci când ne rugăm cu toții cu duhul și nu cu mintea, mintea rămâne atunci neroditoare (1 Corinteni 14.14-15). Mintea rămâne în afara acestui proces și, prin urmare, nu poate aduce rod. Pavel mai spune: „Umblați ca niște copii ai luminii (pentru că rodul luminii este în orice bunătate și dreptate și adevăr), cercetând ce este plăcut Domnului; și nu aveți comuniune cu lucrările neroditoare ale întunericului, ci, mai degrabă, dezaprobați-le” (Efeseni 5.8-11). Totuși, cu regret, chiar și credincioșii pot fi goi și neroditori în ceea ce privește cunoașterea Domnului nostru Isus Hristos (2 Petru 1.8), ca să nu mai vorbim de mărturisitorii falși și neroditori (Iuda 12).

Așadar, ce roade ar trebui să aducem? Roade care să fie un răspuns la pocăință (Matei 3.8; Luca 3.8). Căci după roadele noastre suntem recunoscuți; un pom bun nu poate da roade rele (Matei 7.16-20; 12.33; Luca 6.43-45). Domnul Isus ne dezvăluie taina adevăratului rod: „Cine rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce multă roadă, căci fără Mine nu puteți face nimic” (Ioan 15.5). El curăță orice viță care aduce rod, pentru ca aceasta să aducă mai mult rod; și în aceasta este glorificat Tatăl Său, ca noi să aducem mult rod. El ne-a rânduit să mergem și să aducem rod, și ca rodul nostru să rămână (Ioan 15.2,8,16). După ce am devenit robi ai lui Dumnezeu, avem ca rod sfințirea noastră, pentru a aduce rod pentru Dumnezeu (Romani 6.22; 7.4), să trăim într-un mod vrednic de Domnul și să aducem roadă în orice faptă bună (Coloseni 1.10). Dacă vrem să știm ce cuprinde această roadă, nu trebuie decât să citim ce spune Scriptura despre roada Duhului (Galateni 5.22), roada luminii (Efeseni 5.9) și roada dreptății (Filipeni 1.11; Evrei 12.11).

(b) Salutări de rămas-bun (Tit 3.15)

Tit 3.15: Toți cei care sunt cu mine te salută. Salută pe cei care ne iubesc în credință. Harul fie cu voi toți! Amin.

Toți cei care sunt cu mine te salută

În cele din urmă, scrisoarea se încheie cu salutările obișnuite. Este un salut din partea expeditorului și a tuturor celor care sunt alături de el, adresat lui Tit, și este un salut către toți credincioșii care sunt alături de Tit, precum și, în încheiere, o urare de har. În primul rând, Pavel transmite salutările tuturor celor care sunt alături de el. El nu scrie cine sunt aceștia; poate că nu a considerat important să menționeze aceasta, poate că Tit îi cunoștea deja. Poate că Zena și Apolo i-ar fi relatat și ei aceasta. Pavel transmitea adesea salutări din partea credincioșilor cu care era, și anume din partea „fraților care sunt cu mine” (Filipeni 4.21), și chiar din partea „tuturor bisericilor” sau „tuturor sfinților” (Romani 16.16b; 2 Corinteni 13.12; Filipeni 4.22; Evrei 13.24). De asemenea, el transmitea adesea salutări din partea unor persoane menționate pe nume (Romani 16.21-23; 2 Timotei 4.21; Filimon 23). De multe ori observăm, de asemenea, că Pavel, care își dicta de obicei scrisorile (Romani 16.22; excepție importantă: Galateni 6.11), adăuga la final un salut scris de mână ca pecete a scrisorii (1 Corinteni 16.21; Coloseni 4.18a; 2 Tesaloniceni 3.17). Cuvântul scurt „cu” (*meta*) din versetul nostru are o semnificație mai puternică decât cuvântul scurt „cu mine” (*sun*) din Galateni 1.2 și Filipeni 4.21 și indică astfel o legătură mai strânsă cu cei care îl înconjoară pe apostol. Este același ca și „cu” din „Dumnezeu cu noi” (Matei 1.23). De altfel, se observă aici că Pavel nu era încă singur, așa cum s-a întâmplat mai târziu, când a scris a doua epistolă către Timotei (2 Timotei 1.15; 4.10).

Salută pe cei care ne iubesc în credință

În al doilea rând, Pavel îl roagă pe Tit să-i salute pe toți credincioșii. Credincioșii sunt descriși aici într-un mod special: „cei care ne iubesc în credință”. Cuvântul „iubesc” nu este aici *agapao*; aceasta este dragostea față de frați, care izvorăște din dragostea pe care Dumnezeu o are față de noi și pe care El a revărsat-o în inimile noastre (1 Ioan 4.7,19). Este vorba de *phileo*, care se referă mai degrabă la nivelul practic al afecțiunii, al căldurii pe care o au unii față de alții datorită a ceea ce înseamnă unul pentru celălalt (vezi comentariul la „dragostea de oameni” din Tit 3.4). Cu toate acestea, nu este vorba de afecțiunea naturală, ci de „afecțiunea în credință”. Nu este afecțiunea pe care o simt pentru cineva datorită trăsăturilor sale naturale, ci datorită faptului că are aceeași credință ca mine. Așa cum spune Pavel: „adevăratul meu copil în credință” (1 Timotei 1.2), sau: „adevăratul meu copil potrivit credinței noastre comune” (Tit 1.4). Este vorba de „credință” fără articolul hotărât, adică nu „ceea ce se crede”, ci „credința”. Noi avem afecțiune unul față de celălalt pentru că ne simțim uniți în aceeași încredere în credință. Către acești credincioși, cu care apostolul se simte unit pe temelia formală a credinței și în legătura practică a dragostei, își adresează el salutările.

Uneori, în salutările sale, Pavel vorbește și despre cei care îl iubesc pe Domnul Isus Hristos, fie în sens pozitiv (Efeseni 6.24), fie în sens negativ (1 Corinteni 16.22). Uneori, el însuși le dorește credincioșilor dragoste, fie că este vorba de propria sa dragoste (1 Corinteni 16.24), fie de dragostea lui Dumnezeu (2 Corinteni 13.13; Efeseni 6.23). Adesea, scrisorile conțin, exact ca în cazul de față, salutări care se referă la un cerc mai larg decât cel al destinatarului sau al destinatarilor (Efeseni 6.23; Filipeni 4.21a; 1 Tesaloniceni 5.26; Evrei 13.24a), iar uneori și salutări adresate unor persoane menționate pe nume (Romani 16.3-15; 2 Timotei 4.19).

Harul fie cu voi toți

Scrisoarea se încheie cu urarea de har a lui Pavel. Găsim aceasta fără excepție în toate scrisorile lui Pavel (chiar dacă există multe variații), dar lipsește, fără excepție, în toate celelalte epistole ale Noului Testament. Cuvintele din versetul nostru sunt aceleași cu cele din Evrei 13.25, dar se deosebesc de toate celelalte epistole ale lui Pavel. În unele, formularea este și mai scurtă: „Harul fie cu voi” (Coloseni 4.18; 1 Timotei 6.21; 2 Timotei 4.22), iar Efeseni 6.24 folosește în loc de „cu voi toți”: „cu toți cei care Îl iubesc pe Domnul nostru Isus Hristos în neputrezire”. În celelalte epistole se menționează întotdeauna mai detaliat: „Harul de la [sau: al Domnului] Domnul nostru Isus [Hristos]”. Chiar și în versetul nostru, unele manuscrise adaugă: „de la Domnul” sau „de la Dumnezeu”, însă chiar această formulare neobișnuită indică faptul că aceste completări sunt lucrarea omului. O serie de manuscrise mai puțin importante încheie epistola cu „Amin” (vezi St. Vert.), evident în mod analog cu finalul altor epistole (Romani 16.27; 1 Corinteni 16.24; Galateni 6.18; Filipeni 4.23; Evrei 13.25). În toate epistolele, versetele finale sunt supuse multor variante textuale, iar adesea este dificil să se stabilească care au fost cuvintele exacte.

În toate scrisorile personale, aceste urări de har ale lui Pavel sunt formulate la plural (cel puțin în cele mai importante manuscrise, în ceea ce privește cele două epistole către Timotei). Acest fapt este într-adevăr ceva deosebit – Pavel le dorește har tuturor credincioșilor, nu doar destinatarilor –, însă se exagerează cu adevărat atunci când exegeții din partea bisericii se folosesc de acest aspect ca de un ultim argument pentru a demonstra că scrisoarea către Tit a fost destinată tuturor credincioșilor din Creta și că, prin urmare, toate prescripțiile acestei scrisori se aplică și comunităților (vezi comentariul la Tit 1.5). Cine dorește per se să numească prezbiteri poate găsi întotdeauna argumente pentru a-și susține raționamentele. Ceea ce mai iese în evidență, în cele din urmă, este faptul că tonul din aceste versete finale este mai puțin intim și mai puțin personal decât în scrisorile către Timotei, așa cum este valabil în general pentru aceste scrisori.

Harul, care este dorit aici nu este, la fel ca în Tit 1.4, harul mântuitor al lui Dumnezeu pentru păcătoși, deoarece aceasta ar însemna că cei cărora li se adresează nu ar fi încă mântuiți. Este însă harul pe care îl primim și de care ne bucurăm zilnic ca fii ai lui Dumnezeu și ca cei uniți cu Domnul nostru Isus Hristos și în care suntem îndemnați să creștem (2 Petru 3.18). Nu putem trăi fără acest har practic, mai ales duhul nostru (Galateni, Filipeni, Filimon), motiv pentru care apostolul ne dorește acest har, ca să fim protejați de pericole și să tragem din el putere pentru umblarea noastră, pentru o viață dedicată lui Dumnezeu și Domnului Isus Hristos.

Tradus de la: [Der Brief an Titus \(3\)](#)

Titlul original: *De brief van Paulus aan Titus*,

Winschoten: Uit het Woord der Waarheid, fără an (ca. 1970)